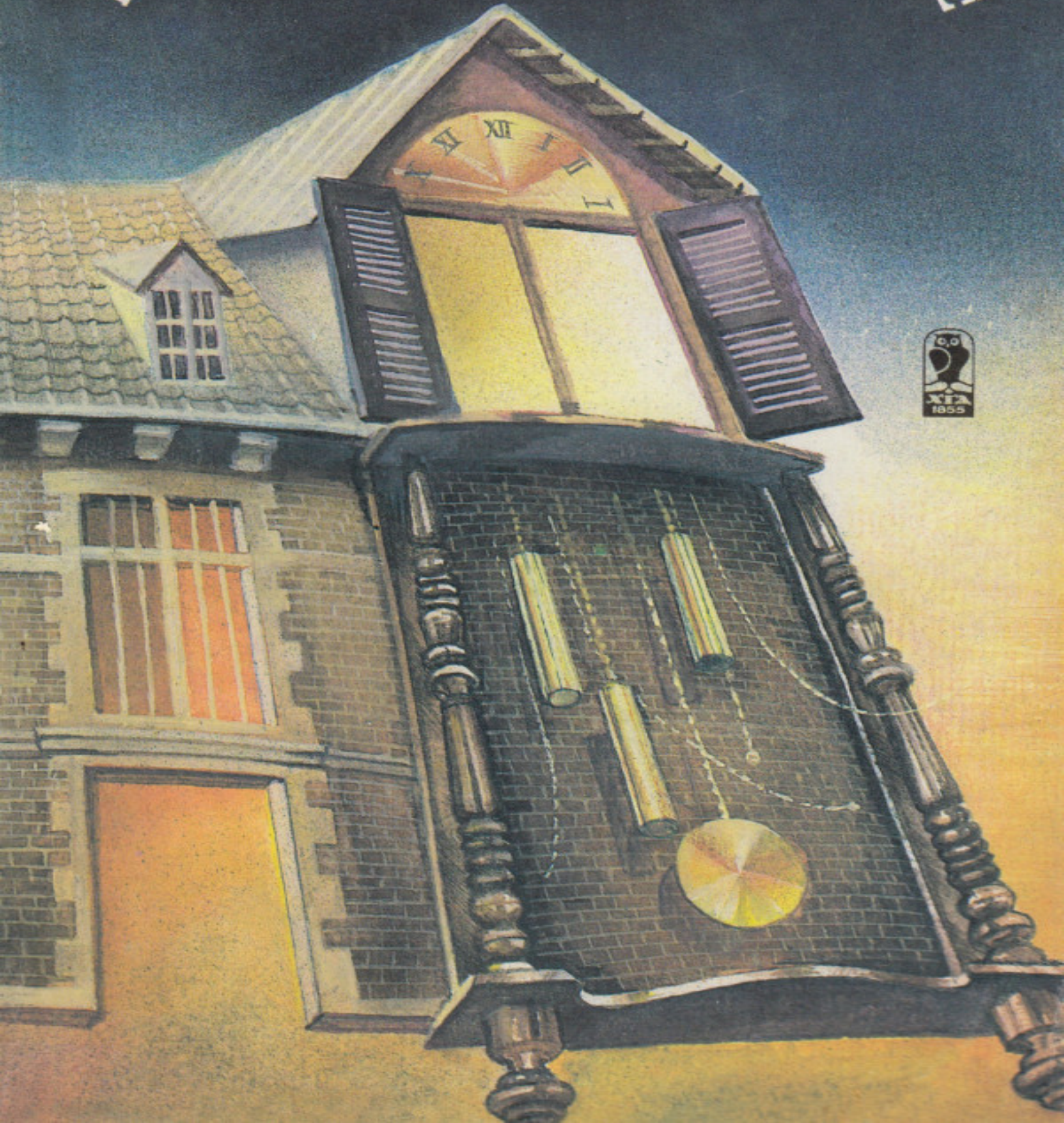

МАНСАРДАТА НА БЛЯНОВЕТЕ

Ерих Мария
РЕМАРК

ЕРИХ МАРИЯ РЕМАРК МАНСАРДАТА НА БЛЯНОВЕТЕ

Превод: Методи Вечеров

chitanka.info

Тази книга ще ви запознае със съдбите на хора, преминали през „фронта на любовта и приятелството“, където винаги има нещо ново — трогателно или трагично, но винаги извисяващо над дребнавото всекидневие.

Неиздавана от 1930 година на български език, „Мансардата на бляновете“ търси своите нови обитатели.

„Триумфалната ярка“, „Черният обелиск“, „Искрица живот“, „На Западния фронт нищо ново“, „Трима другари“ — това са заглавията, които изникват в паметта на читателя при споменаване името на световноизвестния писател Ерих Мария Ремарк. Чрез високохуманните си идеи творчеството му остава един от най-ценните влогове в планетарната духовна съкровищница.

ПЪРВА ГЛАВА

Майският вятър полъхваше над цъфналите градини. Кичурите люляк, надвесени над старата стена, разнасяха тежък, сладък аромат. Художникът Фриц Шрам бавно вървеше по старите улици на малкия град. Понякога той се спираше и се възхищаваше на старинния изглед на къщите или на островърхите издатини, възвисени към вечерното небе и привличащи вниманието и погледа на художника.

Ръката му съзнателно отваряше албума и с бързи щрихи той успяваше да нанесе на листа наброска. Като се спря при малката полуразрушена вратичка, поиска да я нарисува, но погледна часовника си, усмихна се и засили ход.

Скоро обаче отново забави крачките си, като се възхищаваше от всичко наоколо и помисли: Нека почака, вечерта е тъй красива...

Той забелязваше любовни двойки да потъват във вечерния полумрак. На всички лица падаше отблясъкът на умиращата вечер, като заглаждаше бръчките, следите от немотията, работата и тежкия живот. Мъката и болезненото ставаше сън — благостната вечер простираше длани над всекидневната сивота и нашепваше: Погледни пролетта, погледни пролетта!

И майският вятър, потрепвайки листата, шепнеше: „Остави мислите, не се измъчвай, светът е тъй красив... красив...“. И влюбените по-нежно се прегръщаха и по-нежно се заглеждаха в очите си.

Планинският ветреца донесе неизразимата жажда за любов. Люлякът разнасяше същия любовен копнеж.

Фриц Шрам мечтателно погледна бързокрилите ластовички, които се виеха чудновато по небето.

— Лу — каза той и дълбока въздишка се откърти от гърдите му. Потъна в спомени и вървеше, без да забелязва пролетта, като се насочи към усамотената къщичка, разположена в края на алеята от кестени.

Стъмни се. Сини сенки паднаха по земята. Фриц се спря. Отнякъде долиташе музика.

Той се заслуша. Лееха се сребристите струи на рояла и над тях се носеше нежен сладък глас. Вятърът разнасяше тази музика и тя звучеше над градината. Сега успя да долови и думите на песента.

Сърцето му затуптя.

Той чу песента, която неведнъж беше чувал до днес. Пред него възкръснаха спомените на миналото — любимият, едва сподавен глас продължаваше да се носи из бистрия въздух.

Развълнуван, се запъти по посоката, откъдето долиташе песента.

Да, това беше песента, която тя тъй често му пееше. Тя... Далечната... Мъртвата... Лу...

Във вечерния въздух гласът звучеше в страстна истома:

*О, младост — завинаги пролет обречена,
ти песен безгрижна дали ще родиш?
Днес ти си далечна, безкрайно далечна
и ние сме други, не както преди...*

Песента развълнува Фриц и дълбоко трогнат, той тръгна по пътеката към стълбата. Пред вратата на стаята, от която долиташе музиката, се спря: пред очите му се показва картина, пълна с очарователна прелест.

Полумрак обвиваше тъмносинята стая. На рояла горяха две свещи. Тяхната светлина падаше върху белите клавиши, които блестяха в полумрака. Тази светлина изпълваше стаята с блатисти отражения и меко очертаваше нежния профил на момичето, което седеше пред рояла. Сякаш приказно сияние обгръщаше лицето му.

Ръцете ѝ спокойно почиваха на клавишите. В сините ѝ като море очи трептеше тъга и печална мека гънка беше легнала край устните ѝ.

— Най-последно, господин Шрам — каза тя и гласът ѝ прозвуча приветливо, — ние вече бяхме престанали да се надяваме, че ще дойдете.

— Скарайте ми се, госпожо — каза Фриц, навеждайки се над ръката ѝ, — вечерта, тази чудна вечер е виновна за всичко. Но...

И той погледна към стаята, където беше девойката.

— Да, ние имаме нова гостенка. Моята племенница се върна от пансиона. А сега да вървим: госпожата на търговския съветник

Фридхайм загуби търпение. Но вие сам ще видите...

— Да, да. — И Фриц размени с домакинята многозначителна усмивка. Вратата се отвори, в стаята стоеше една пълна дама, която се обърна към Фриц.

— Но той все пак дойде, нашият маестро — извика тя, стискайки ръката му, — наистина това е неделикатно, неделикатно — добави тя, разглеждайки го с лорнета си, — да изоставиш приятелите си на произвола на съдбата. Чакаме, горим от нетърпение да чуем нещо за благословената Италия. Та нали вие ни обещахте.

— Вие сте права, госпожо — усмихна се Фриц, — но мен ме задържаха няколко интересни рисунки. Затова пък ги донесох тук със себе си.

И като взе рисунките, тя избърза в съседната стая. Фриц и домакинята я последваха.

— Винаги пълна с ентузиазъм — забеляза Фриц — и сякаш ѝ е съвсем безразлично дали има работа с импресионизъм, експресионизъм, музика, литература, живопис — стига само да бъде изкуство.

— А още по-голям възторг тя пилее пред хората на изкуството — забеляза домакинята. — Сега се увлича от един млад поет. Вие сигурно го знаете — говоря за младия Волфрам...

— Искате да кажете за юношата с червената връзка и свободните стихове?

— Не критикувайте. Младежта всякога е склонна към оригиналничене. Някои от тях не могат да изразят своя свободолюбив дух освен с помощта на червената връзка.

— Аз вчера си помислих същото, когато видях обуцаря Мюлер. Има пет деца и много енергична жена. Той е добър гражданин и гласува за консерваторите. Случайно съзрях у него няколко книги от Маркс и Ласал и ми каза, че ги е чел през младите си години. Кой знае какво е мечтал през младежките си години! Но животът и наследената от прадедите добродетелна скромност са взели своето, заставили са го да стане съвсем друг и да забрави за онова, за което е мечтал на младини. И той е доволен от участието си. Толкова много хора въплъщават най-смелите си мечти и най-великите си замисли в червената връзка, която носят в неделя. В края на краищата нима ние се отличаваме много от тях? Какво ни остава?... И нима не виждаме

вече, че ни остава още много, много по-малко от червената връзка? Всичките ни спомени се свеждат към... Към избелелите фотографии... избелели и в нашата памет, докато най-сетне сами престанем да мислим за тях.

— За това не трябва и да се мисли — каза домакинята тихо и прибави: — Не мислете за това през месец май, през майската вечер...

— Именно тази вечер ме наведе към тези мисли. Нима не е странно, че понякога приятното и радостното в тях предизвиква мрачни мисли? Но имаше и още нещо, което предизвика в мене това минорно настроение...

От гостната долетя гърлестият глас на госпожа съветничката.

— Но къде пропадна той?

— А това е настроение в до мажор — усмихна се домакинята и влезе с Фриц в гостната.

— Най-последно! — извика съветничката. — Можех да се сетя, че зад това желание да се уедините в другата стая се крие нещо недобро.

— При моите побелели коси — каза домакинята и си показва косите.

— Ние сме твърде стари, за да могат да ни подозират в подобно нещо — каза Фриц.

— Това е интересно! — извика високо госпожа съветничката. — Вие — стари на тридесет и осем години!

— Болестта състарява.

— Ах, това само лекарите го казват. Ако сърцето е младо, то и целият човек е млад. А сега елате, по мое настояване ви оставиха чаша чай.

И въпреки протестите на Фриц, тя му поднесе пълна чинийка със сладки. Фриц взе една и се огледа наоколо. Нещо му липсваше.

Вратата на съседната стая се отвори и заедно с девойката нахлу аромат на люляк.

Домакинята с нежно майчинско движение я прегърна.

— Ти се беше замечтала, Елсбет? Господин Шрам все пак дойде...

Фриц стана и възторжено се залюбува на стройната фигура на момичето.

— Моята племенница Елсбет Хайндорф... господин Шрам, нашият мил приятел — представи ги домакинята.

Две сини очи погледнаха Фриц и една малка ръка се докосна до неговата.

— Закъснях — каза Фриц.

— Аз ви разбирам. При такова чудесно време човек не чувства желание да бъде между хора.

— И все пак чувстваш тъга по тях.

— По-вярно тъга по човек, който всъщност не съществува. Може би по онова — човешкото, което е у хората...

— Може би по него, щом няма име...

— Нашите най-хубави стремежи всякога са лишени от име. Те с думи не могат да се изразят...

— И това е тъжно...

— Само в началото... После познаваш тази истина и свикваш с нея. Животът е чудо, но в него чудеса не стават!

— Понякога! — И очите на Елсбет пламнаха.

Фриц почувства, че нещо се плъзна в него при тези думи. Помисли си за своята младост — и той говореше някога така. И в него пламна едно горещо желание: никога да не се разделя с пламналата вяра, изразена в това младо създание.

— Вие вярвате ли в чудесата, госпожице?

— Да... да...

— Запазете в себе си тази вяра! Въпреки всичко! Независимо от всичко! Не желаете ли да седнете тука?

И той помести креслото. Тя се отпусна на него с леко движение.

— А вие не вярвате ли в чудеса, господин Шрам? — Фриц за миг мълчаливо я гледаше. После решително и твърдо каза:

— Да!

Госпожа Хайндорф повика слугата. Той внесе на подноса цигари, пури и ликьор.

— Можете да пушете, господин Шрам — каза тя.

— Пушенето е моя слабост — призна Фриц и посегна към цигарите.

— Дайте и на мен една цигара, Павел — каза госпожа съветничката.

— Пура — тихо прошепна Фриц на лакея.

Лакеят се усмихна и почтително подаде на съветничката кутията с черни хавански пури.

— Да не мислите да ми предложите лула? — възмутено забелязая, но долови смеха на Фриц, разбра кой е виновен за тази шега и го заплаши с пръст.

— Вие пушите ли? — обърна се Фриц към Елсбет.

— Не, и не обичам, когато жените пушат.

— Вие сте права. Не всички жени имат право да пушат. Ето вие например не би трябвало да пушите.

— Какво ви шепне той там? — извика търговската съветничка, подозирайки, че Фриц се готви да се пошегува с нея.

— Ние говорехме дали жената трябва да пуши...

— Трябва да се предполага, че не всички художници ще се съгласят с мнението ви по този въпрос...

— Не... но аз все пак разрешавам този въпрос от гледището на художника.

— По какъв начин?

— Всеки може да пуши различно.

— Пушейки, обвиваш околните със синя мъгла — каза домакинята.

Съветницата се разсмя.

— Затова мъжете пушат толкова много, нали, господин Шрам?

— Много вярно. Пушенето за мъжа е също такава необходимост, както кокетството за жената.

— А вие предполагате, че ние не чувстваме прелестта на тютюна ли? Че сме лишени от възможността да се наслаждаваме от него?

— Не, вие можете да оцените тютюна по достойнство, но от всичко това жената може да се отучи в зависимост от това дали тя смята, че това ѝ подхожда или не.

— В такъв случай на мен пушенето ми подхожда — усмихна се съветничката.

— Аз казах: „която смята“. Това още не значи, че това и в случая е така.

— О, маестро, вие говорите ужасни работи!

— Целият въпрос, дали жената има право да пуши се свежда до едно: има ли право да пуши оная жена, която кокетничи.

— Отлично — каза съветничката и се протегна. — Жената с лице на мадона не бива да пуши. Това е неестетично. Но демоническият тип жени могат да изглеждат много привлекателни с папироса в уста.

Изобщо казано — брюнетките по-скоро могат да си позволят пушенето, отколкото синеоките блондинки. Собствено жената познава това инстинктивно. Затова на юг има много повече страстни пушачки, отколкото на север.

— Аз не пуша — каза Елсбет.

Отдалече през отворения прозорец долетя песен.

Разговорът мина на други теми. Фриц мечтателно се облегна на стола и впи поглед в разстилия се пред него син дим.

Той мислеше за своята незавършена картина, която стоеше на триножника. Картината трябваше да се нарича „Избавление“ и представляваше човек, убит от съдбата, нежно милван по косите от притисналата се към него девойка.

За мъжа той беше намерил модел и сега очакваше, че ще му попадне подръка и момичето, което щеше да му позира за фигурата на девойката. Искаше да създаде нещо хубаво и светло, но образът още не беше определен. Тя трябваше да носи нещо в ръцете си: светлина, добро, радост. Той погледна Елсбет — тя можеше да бъде това тихо, съсредоточено в себе си същество, което носи радост. Нейният нежен профил на тъмния фон на гоблена приличаше на тиха приказка от Айхендорф.

Девойката едва беше навела главата си.

Фриц се сепна. Това именно той търсеше. Наведе се. Чертите, израза на лицето ѝ — ето какво търсеше той. И реши да поговори за това с госпожа Хайндорф.

Отдал се на мечтите си, той не слушаше разговора. Младият поет, който досега съсредоточено мълча, заговори. Той говореше бързо и развълнувано. Размахваше ръцете си и наричаше Гьоте филистер, назовавайки житейската му мъдрост еснафско добродушие.

Фриц се усмихна. Вечно се повтарят тези гръмки думи, а животът все върви по своя път.

Младият поет се докосна до Айхендорф...

Айхендорф... Тази душезамайваща романтична сладникавост отживя века си.

И тогава Елсбет от дълбочината на креслото си каза:

— Аз обичам Айхендорф.

Смутен, юношата млъкна.

— Да — каза Елсбет, — той има повече душа от много съвременни автори. Чужд е на бръщолевенията. Обича гората и скиталчеството.

— Подкрепям ви — каза Фриц. — Аз също много го обичам. Неговите новели и стихове ще си останат вечно. Той е истински немец и в същото време не е едностранчив. Това рядко се среща в наше време. Колко често ми се е случвало да повтарям нощем:

*Звездите в златен прах трептяха,
а аз бях сам, безкрайно сам.
Но пощенският рог проплака
със пеещата си печал
и във сърцето ми отекна.
О, как тъгата да преглътна?
Да бих могъл и аз да тръгна
във тази чудна лятна нощ...*

— Италия — прошепна Елсбет.

— Тази тъга по Италия е жива у всеки немец — каза Фриц. — Ние всички сме я преживели. Нашите души са раздвоени — в тях гори тъгата по слънцето на Италия и тъгата по белия мрамор на Акропола. Така е било и с Хохенщауфен, загубил поради любовта си към Италия своето кралство; така е било и от Барбароса до Конрадин, завършил живота си в Италия, както и нашите поети, художници, Айхендорф, Швинд, Хайне, Мюлер, Гьоте, Миньон...

Елсбет, без фалшива свенливост, тръгна към рояла.

Фриц се облегна, заслуша се, продължавайки да се любува на нежните черти на лицето, озарено от тежкото злато на косите, залени с меката светлина на свещите.

В градините шумяха дърветата. И отново прозвуча над акомпанимента на рояла нежният женски глас.

После настъпи тишина. Бавно прозвуча последният акорд. Елсбет стана и се запъти към терасата.

Младият поет каза сурово:

— И все пак... това... е хубаво!

Мина още един миг и съветничката стана и започна да се сбогува. Но домакинята не искаше да пусне Фриц — та той беше дошъл тъй късно.

И той остана. Госпожа Хайндорф излезе в антрето да изпрати гостите.

Елсбет се върна в стаята. Фриц искаше да ѝ благодари за пеенето, но забеляза, че тя плаче. Изплашен, той се докосна до ръката ѝ.

— Нищо... — каза тя, — нищо... Аз сама не знам какво е това. Сърцето ми беше пълно и аз излязох на терасата. Долу чух момински смях и мъжки глас. И тогава ми се приплака. Но не говорете за това на леля. Ето, мина ми — всичко пак е наред...

— Вие можете да ми се доверите — каза Фриц.

— Аз чувствам това и ми е тъй добре край вас, макар толкова малко да ви познавам. Аз чувствам, че вие всякога ще ми помогнете, ако се нуждая от помощта ви.

— Повярвайте, това е действително така — каза Фриц. Той почувства леко вълнение. — Вие значително облекчихте с думите си моята молба. Аз работя сега една картина. Две фигури. Загубил надежда мъж, пребит от ударите на съдбата... Той е хванал с ръце главата си... И една девойка, нежно милваща косите му. Модел за мъжката фигура имам. Модела за девойката днес открих във вас. Ще ми разрешите ли да ви нарисувам?

— Вие много ли обичате идеята си? — попита девойката вместо отговор.

— Много. Но в тази картина има и друго съдържание. Тя трябва да олицетворява идеята за възхода на човека от Аз към Ти, отказ от егоизма, саможертва в името на околните. В името на младостта или в името на човечеството. И девойката трябва да изрази това решение, което дарява нему срещу отказа от удовлетворяване на личните си желания. Трагедията на твореца...

— Казват, че художниците обичат своите произведения, защото създаденото в картините е частица от тях.

— Да, така е.

Влезе госпожа Хайндорф.

— Мръкна се. Да запаля ли електричеството?

— Не — помоли Елсбет, — така е по-добре.

— Госпожо, аз искам да ви съобщя нещо. Вие помните колко се измъчих при търсенето на първия модел. И сега неочаквано намерих другия във вашата племенница. Ще ми разрешите ли да я рисувам?

— Да, разбира се, скъпи приятелю — отговори госпожа Хайндорф. — Аз много се радвам, че вашето желание тъй бързо се е осъществило.

— Бихте ли имали нещо против, ако започнем сеансите?

— Не, разбира се, но утре.

— Къде? Аз съм готов да идвам у вас, макар в ателието ми всичко да е подръка. Там и осветлението е по-хубаво.

Госпожа Хайндорф погледна Елсбет.

— Ти как мислиш, Елсбет?

Тя погледна леля си със сияещи очи.

— Разбирам — забеляза одобрително госпожа Хайндорф — какво ще предпочетеш. — И поглеждайки Фриц, сериозно добави: — Аз ви познавам и това е достатъчно! Защо да не идва племенницата ми в ателието ви? Ако искате, тя може още утре да дойде у вас. В колко часа?

— Благодаря ви, госпожо. — Фриц почтително ѝ целуна ръката. — Ако нямате нищо против — в три часа.

— Съгласна ли си, Елсбет?

— Да... да — радостно потвърди Елсбет.

Госпожа Хайндорф се усмихна.

— Вечерта е чудна. Струва ми се, че е по-хубаво да излезем на терасата и по случай тъй щастливото разрешение на вашия проблем да изпием чаша бяло вино.

Тя позвъни и каза на лакея да изнесе на терасата плетените кресла, възглавниците и да запали цветните фенери.

При това съвсем се стъмни. Над цъфтящите вишни надвисна кръглата луна. Далеч, озарена от светлина, се виждаше гората. Тук-там трептяха първите звезди. Виното блестеше в кристалните чаши.

Госпожа Хайндорф вдигна чашата:

— За вашето щастливо откритие. За вашата картина и за изкуството!

Мелодично звъннаха кристалните чаши.

— За откритието — повтори Фриц и на един дъх пресуши чашата.

Настъпи мълчание. Всеки потъна в мислите си.

— Лу — неочаквано се откъсна от Фриц.

— Раната още ли не е заздравяла? — попита с шепот госпожа Хайндорф.

— Тя никога няма да зарасне — прошепна Фриц. И овладявайки се, добави: — Не искам да се оплаквам. Аз имах и щастие, животът ми не беше сън като на моя приятел Хорхмайер, отдавна почиващ в гроба.

— Разкажете ни.

— Той беше художник-декоратор. Изхитри се да отделя от своите печалби по няколко гроша за книги. През пролетните нощи постоянно четеше, знаеше Гьоте почти наизуст. Постепенно у него започна да се пробужда поетът. Пишеше през нощите стихове и драми. И твърдо вярваше в успеха си. Колко често говореше с възторг, че от хонорарите за своята пиеса ще отиде в Италия. Дори започна да изучава италиански език. Не му бе съдено да доживее до това: той не видя драмата си на сцената и не замина за Италия. Скоро умря от туберкулоза.

Фриц наведе очи.

— Един от мнозината непрактични немски глупци — би могло да се каже за него. Но за мен в това има скрито много по-голямо величие, отколкото да завоюваш света.

Фриц замълча и се загледа в тихата нощ. Отдалеч долиташе лекото шуртене на фонтана. Звездите сияеха на небето.

— Това е светът — каза Елсбет.

— Хубаво е лятото и летните нощи — добави госпожа Хайндорф.

— В нашите летни нощи се крие особено очарование — замислено заговори Фриц, — и изобщо в нашата родина. У никой народ няма толкова силно влечение към далечното, толкова силно желание да се види чуждото. Понякога това стига до робския стремеж да се подражава чуждоземното. И все едно е дали същинският немец Шмид се нарича в Америка Смит, дали говори английски и кръщава децата си Мак и Мод. Нека не обръща внимание на Германия! Аз казвам, че това е само външна промяна. Дайте възможност на този Смит да чуе коледните камбани, да види родното си село и въпреки английския език, въпреки Мак и Мод, той отново ще стане немеца Шмид, който въпреки деловата залисия и стремежа към долари, вярва

в приказките и чудесата на живота. Тази вяра живее у всеки истински немец. Каквото и да стори, той не може да загуби своята вяра. И това е най-възхитителното, вечно младото в нашия народ. Аз не съм политик и плюя на всички политически течения. Аз съм човек и в това се заключават моите политически схващания. И при това съм и художник! И затова за мен тоя роден и неведнъж осмиван Михел е все още много висок и значителен в своя ореол на искреност и доверчивост в сравнение с хладните и унесени в работата си хора, за които животът е само аритметична задача. Светът е прекрасен, но най-прекрасен е у нас. Това е субективна преценка, но аз съм прав, също така както са прави англичаните, французите, испанците, твърдейки същото за своята страна. И може би доказвам, че съм най-прав! Когато под ослепително синьото небе на Рим се възхищавах на карарския мрамор, аз неочаквано почувствах непоносима мъка по родната лятна нощ. Почувствах такава силна тъга по родината, че веднага заминах. Бях трогнат до сълзи, когато отново видях пред себе си брезичка.

Той стана и възторжено вдигна чашата:

— И тази чаша посвещавам на родината, на нашата родина!

Летният вятър шумеше над терасата, ласкаво трептяха звездите и приветливо пръскаха светлина цветните фенерчета. Звъннаха чашите и Елсбет каза:

— За нашата мила, любима родина.

Като злато блестеше виното. Те пресушиха чашите си до дъно.

ВТОРА ГЛАВА

Фриц Шрам украсяваше своята мансарда наново. Беше облякъл светложълта платнена блуза. Дълго стоя пред огледалото. Сетне постави във вазата три лилии и удовлетворен им се полюбува.

Натъпка лулата си и синият дим украси слънчевия сноп, който проникваше през прозореца, плаващите в него пращинки.

Леко се почука. Фриц скочи от мястото си.

— Моля...

Елсбет влезе нерешително в стаята. И изненадано се спря пред картината, която се откри пред очите ѝ.

Червена мансарда. По стените картини, много картини. До стената червена етажерка с книги — ярките цветни плетеници горяха под слънчевите лъчи. На масата тъмно сукно и върху него блестящи раковини, разноцветни камъчета и парчета от златист янтар. Сред тези дреболии една статуетка на танцьор, изрязана от дърво. Вляво — череп с венец от червени рози. На стената върху алено кадифе изпъкваше гипсовата маска на Бетховен. Под нея — ваза с червени рози.

На другата стена няколко рисунки и една картина, рисувана вечерно.

— Добре дошли в моята мансарда! — каза Фриц и като долови въпросителния поглед на Елсбет, добави: — Това е моят Бетховенов кът. Всички тези предмети крият в себе си спомени. Пред образа на Бетховен винаги цъфтят рози в знак на благоговейно поклонничество. Цветя... те са тъй чисти и свежи.

Елсбет се почувства пленена от вълшебството на малката стаичка. Цветята лъхаха сладък аромат и тя почувства, че в очите ѝ трептят сълзи. Не можеше да разбере защо ѝ се плаче. Беше странно. От известно време изпитваше често желанието да плаче без всякаква видима причина. Чувстваше, че може за всичко да се довери на този човек.

— Аз имам на разположение още два часа — каза Фриц. — После осветлението ще се измени. Не се плашете, няма дълго да

стоите. Може би ще ви затрудня само за половин час. Като ви гледам, тези два часа ще минат незабелязано за мен. Колко време ви даде госпожа Хайндорф?

— Мога да остана при вас колкото искам.

— Това е чудесно! В такъв случай ще се опитам да ви скицирам и после ще си побъбрим. Да минем в ателието.

И те влязоха в съседната стая с големи широки прозорци. На стените висяха много рисунки и недовършени скици.

Фриц извади папката и взе от нея една рисунка.

— Основната идея на моята картина, доколкото може да се изрази с думи, вече ви е известна. Ето нейната скица. Ето мъжката фигура. По моите скици вие можете да съдите как съм замислил женската фигура. Както виждате, нейното положение е едно и също на всички рисунки. Дайте да установим позата. Най-добре ще бъде вие да застанете на фона на този син плат. А сега мислете за отчаяния пътник в пустинята, на когото носите избавление... Така... Обърнете се малко наляво... Сложете си ръцете... ето така...

Фриц взе молива и започна смело да нахвърля рисунката.

— Ще ми позволите ли да видя?

— Моля.

— Но не може да се познае нищо...

Фриц се усмихна.

— Това не става толкова бързо. Ето тук се вижда ръката... Най-важното е да се долови движението. Но аз ще се потрудя да задоволя вашето любопитство и ей сега ще нахвърля вашия профил. Или може би сте уморена? В такъв случай предупредете ме. Художникът, увличайки се в работата, загубва способността да има предвид околното. Не сте ли уморена? В такъв случай...

И той приближи към нея креслото.

Главичката на Елсбет се обрисуваше чудесно на синия фон. Преди да пристъпи към работа, Фриц се полюбува на чистите линии на нейното лице.

След това започна да работи и известно време продължи без прекъсване. После започна да нахвърля сенките.

— Не ви ли е скучно? — запита той. — Аз съм толкова увлечен от работата, че съвсем не се занимавам с вас.

— Не — отговори Елсбет. — Аз виждам пред себе си една красива глава и цяла потънах в съзерцание. В нея има много свежест и в същото време има нещо скръбно. Около устата са обрисувани горчиви гънки — това е чудесна картина.

— Тя отговаря на оригинала.

— Къде е той?

— В моята стая.

— Нима там живее още някой друг?

— Това е моят млад приятел, който живее в моята стая. Казва се Ернест Винтер и сега се намира в Берлин. Той е музикант.

— Сигурно ви обича много...

— Това е основано на взаимни чувства.

— Но той е много по-млад от вас.

— Върху това се и гради нашата дружба. Той е млад, буен и несдържан — понякога е мечтателен и пълен с пламък — вие право отбелязахте неговото качество. Аз се отстраних от живота и се мъча да се развия хармонично. Вследствие на тези опити имам известна зрелост и опитност. И благодарение на това ние взаимно се допълваме. В моето отношение към него има нещо от бащинското чувство — той много повече се нуждае от мен, отколкото аз от него. Но в любовта и в приятелството никога не се обръща внимание на това дали ти се отплащат със същата монета. Не е само той единствен. Посещават ме още неколцина младежи, на които е съдено да станат хора. Те са мои приятели. Аз обичам младежите и се радвам, когато те могат да научат нещо от мен.

— Вие сте се отстранили от живота?

— Да. Или по-вярно, аз поживях достатъчно, получих от живота всичко, което можеше да ми даде. И затова малко по-рано от другите се отдръпнах настрана и се намирам вън от неговия пътър хоровод. И в това има прелест. Актьорът се е превърнал в зрител.

— Нима животът е игра?

— И да, и не. Това не може да се реши никога. Нашата страст към познанието е само змия, която си яде опашката. Обективно познание не съществува. Ние се борим винаги. И кой ще вземе върху себе си смелостта да съди, да решава къде е истината и къде — лъжата. Той — Фриц посочи портрета — също принадлежи към онези, които се борят. Той е човек на действието и затова по-скоро може да

бъде осъден от хората, отколкото онези, които са далеч от действието и само мислят... Мислите са невидими и затова са разрешени от законите на хората. Но делата! О!... Ала той е достатъчно силен, за да държи сметка за мнението на обществото. Пък и какво представлява сам по себе си нашият закон? Ако някой убие своя ближен, той е убиец и законът го наказва. Ако аз отворя голяма фабрика и с това донеса гибел за стотици мънички хора, като ги лиша от средства за съществуване, то аз съм добър индустриалец. Но засега завърших рисуването на вашата глава, пък и се стъмни — затова ще трябва да прекратим работата.

Той показа на Елсбет рисунката и остави бавно настрана рисуваните принадлежности. После я погледна.

Тя стоеше пред портрета на Ернест Винтер и го разглеждаше внимателно.

— Той ще пристигне скоро — каза Фриц, — ще има няколко седмици ваканция. Този роял в ателието стои заради него. Той импровизира на драго сърце. Повече от всичко обичам в неговите изпълнения Бетховен и Шопен. Но сега да вървим. Време е: в мансардата пак настъпва часът на заника.

Елсбет за миг се поколеба, а след това бързо се отправи към Фриц и като стисна ръката му, каза:

— Вие сте добър човек... Всичко у вас е тъй хубаво... не така, както у другите... Няма делничност... вечен празник... Като че ли винаги е лятна вечер, много покой и близост. Бъдете и мой приятел.

Фриц беше трогнат. Между местните девойки за пръв път срещна чиста душа като синината на италианските езера. Мълчаливо я хвана за ръка и я поведе към мансардата на бляновете.

Здрачевина обви мансардата. Те замряха от възторг. Догарящото слънце хвърляше последните си лъчи и позлатяваше маската на Бетховен, разсипваше се в ярки пламъчета по раковините и разноцветните камъни.

Върху старинна инкрустирана табла стояха пъстри чашки, старинни съдове, откъдето Фриц внимателно взе три чудесни бокала от зелено стъкло и напращена бутилка. Той сложи трите чаши на масата и наля вино. Подаде една на Елсбет, която мълчаливо следеше неговите движения. Втората чаша той обкичи с роза, която извади от вазата. И като взе в ръка третата, каза:

— За нашата дружба... за красотата в света... и за оногова, който не е сега при нас.

Бокалите иззвъняха с мелодичен звън.

За миг Елсбет замря. После по тялото ѝ преминаха тръпки и тя изпи чашата до дъно. Фриц се докосна до розата и като я накваси в бокала на отсъстващия, я подаде на Елсбет. И после, като изля виното над вазата с рози, той я приближи към портрета и запали свещите.

— Лу! — прошепна той, не владеейки се повече, и погледна портрета. Колебливите пламъци на свещите придаваха на портрета променлива прелест, правеха го жив. Сякаш хубавите очи се усмихваха и гънката около устата потрепваше.

— Простете ме — каза Фриц, — понякога забравям всичко, което ме заобикаля. Особено когато пия в нейна чест. Вино за устни, на които не е съдено повече да се разтворят... цветя за чело, на което не е съдено повече да се изправи... как всичко това е далечно... всичко това, което някога бе мое...

Той замълча и погледна Елсбет. Главата ѝ беше наведена назад, очите ѝ бяха отворени широко. Тя плачеше безшумно.

— Не плачете — каза Фриц, — не плачете...

Здрачевината се сгъсти и светлината на свещите стана позлатиста. През отворения прозорец долетя нощна пеперудка, устреми се към пламъка и падна с обгорени крилца.

— Пеперудки... Хората... Кой не се изгаря върху огъня на съдбата...

— Разкажете нещо от вашия живот — помоли Елсбет.

Фриц погледна свещта.

— Казвах я Лусил... Но я наричаха Лу... Погледнете този портрет — ето, такава бе тя в действителност. Беше прекрасна. Срецнах я при една разходка в есенна вечер. Тя беше пристанище за кораба на моята тъга, нейните очи станаха звезди, които озаряваха моя път; душата ѝ стана мост, съединяващ всичко разбито в мене.

Ние преживяхме чудесната пролет и знойното лято, като се прислушвахме в шума на нашата кръв. Есента ни върна на земята. Аз бях болен — имах туберкулоза, бях беден. Тя беше годеница на прекрасен човек, който я обичаше твърде много... И ние се разделихме — тогава мислех, че ми е отсъдено да преживея още само няколко години — можех ли да свържа нейното чудесно разцъфтяване с моето

печално съществуване? Наскоро след това ми се удаде да продам няколко картини и заминах, защото не можех да я забравя. Когато след няколко седмици, не издържайки раздялата, се завърнах, узнах, че и тя не е съумяла да преломи себе си. Скъсала със своя годеник и със семейството си и решила да дойде при мен, без да гледа на моята бедност, болест и против волята на своето семейство. Не ме намерила и се върнала вкъщи. Там се разболяла. Последните ѝ думи били изпълнени с любов и нежност. Тя ме зовяла. Така ми каза нейната майка. Когато отидох при нея, върху гроба ѝ цъфтяха червени рози. Повече не я видях никога... Не мога да я забравя. Без нея животът ми е измамлив сън. Едничкото, което ми остана — това са сумрачните часове, когато пред нейния портрет горят свещи и придават живот на нейния образ. И тогава нейните очи отново се запалват с блясък, аз виждам как трепва милата уста и слушам как любимият глас шепне отдавна отзвучали, скъпи за моето сърце думи. Отново виждам миналото и всичко в мен пее старата песенчица:

*Днес ти си далечна, безкрайно далечна
и ние сме други, не както преди.*

Той замълча и погледна Елсбет. Здрачините изпълниха мансардата и сиянието на свещите образуваше около главата на девойката златист ореол.

Елсбет плачеше, съзерцавайки портрета на покойната.

Обхвана я страх, тя чувстваше как в пулса ѝ звънеше думата минало.

— Колкото и високо да ни издига щастието — към звездите, към слънцето, настъпва време, когато идва неговият край, за да остане само съжалението за загубеното. Вечно да желаем да не настъпва никога времето на разлъка и вечно да се разделяме — такъв е законът на съдбата. Цял живот да се борим, да страдаме, да тържествуваме — и като стигнем до края на пътя, да се намерим в самота. И да слушаме песента на ластовичките:

Днес ти си далечна, безкрайно далечна

и ние сме други, не както преди.

Фриц говореше бавно.

— Тя имаше нежен глас. Като се възвърнах отново към живота, не изпитвах повече никакви желания... Като не исках да живея само растителен живот, събрах около себе си младежи и желях да им бъде полезен. Това не е голямо поле за дейността на оногова, който иска да принесе полза на човечеството, но на повече не съм способен и за нищо по-голямо не съм призван. Аз се опитах да помогна на младежите да намерят себе си. И те станаха за мен нещо скъпо. И така минават моите дни един след друг, докато богинята на съдбата не скъса нишката на живота ми и не ме обвие гробният мрак.

Стъмни се.

У Елсбет звучаха никога неслушани от нея мелодии. У нея растеше желанието да се довери на този човек, да му разкаже всичко. Тя жадуваше да намери у него разбиране и човешко съчувствие.

Тя стана и протегна ръка на Фриц. В гласа ѝ звучаха сълзи.

— Позволете и на мене да бъда с вас... аз искам да ви помогна... помогнете ми... животът крие в себе си толкова странности...

Фриц я погледна.

— Елсбет — каза той, — ти толкова много ми напомняш за нея. Аз почувствах, когато първи път чух твоя глас, че ти си в мене... Мой скъп приятел...

— Благодаря... благодаря ви... — извика поривисто Елсбет.

— Не така — каза Фриц, — моите приятели казват иначе. Или ти искаш да бъдеш изключение? Моите приятели ме наричат вуйчо Фриц.

— Вуйчо Фриц... — прошепна замислено Елсбет.

Той докосна с устни челото ѝ.

Свещите озаряваха портрета на стената и изглеждаше, че в очите на портрета се появи отблясък на живота, като че устните трепнаха и се усмигнаха...

ТРЕТА ГЛАВА

— Къде се загуби вуйчо Фриц? — запита Паула и като поклати капризно главица, внимателно постави във вазата люляка.

— Той ще дойде — усмихна се Фрид, — току-що си дошла тук и вече изгаряш от нетърпение. Аз чакам вече цял час.

— Вратата отворена ли беше?

— Заключена, но ключът бе оставен.

— Нали той знае, че ние идваме в петък. Ах! — размаха тържествуващо бележника тя. — Тук е записано нещо...

— Наистина ли?

— Разбира се! Стоял си цял час и не си обърнал внимание. Фрид! Затова трябваше тук да дойде момиче. И вие си позволявате да се наричате венеца на миросъзданието! И така, тук има започнато стихотворение... после: „Скъпи деца, аз съм принуден да отида в града за захар за чая, за цинобър и кобалт за палитрата и бонбони за лакомката Паула. Кексът и маслото са на масата. Къде се намират захарта и чашките вие знаете. Настанете се по-удобно. Фриц“.

— Лакомка, това си ти — каза Фрид.

— Аз? Но... Този вуйчо Фриц! Аз съвсем не съм лакомка! — извика възмутена Паула, като чоплеше кекса.

— Разбира се, не — потвърди Фрид и ѝ подаде подноса с бисквити.

— Фрид, ти имаш отвратителен характер! — И тя тропна с крак. — Все заради това, че дружиш с Ернест, той никак не може да отвикне да злослови. Аз съм вече на осемнадесет години, време е да запомниш това! Вече съм жена, а не момиченце.

— В това никой не се съмнява.

— Не... Ти се съмняваш в това — или се отнасяш с мене като с дете.

— Смирено моля за прошка, госпожо!

— Ти се подиграваш с мен!

— В такъв случай прости, Паула, ти си наистина възрастна дама.

— Наистина ли?

— Наистина.

Тя се разсмя звънливо.

— Отлично! Фрид, глупчо, аз съвсем не искам да се представям за дама!

Фрид се учуди.

„Иди и разбери това дългокосо създание“ — помисли той.

— Фрид!...

— Какво?

— Утре ще отидем да се къпем. Разбрано, нали?

— С удоволствие, Паула. И ще си поплуваме?

— Разбира се. Колкото повече успеем да прекараме на слънце и във водата, толкова по-добре! Ах, Фрид, колко хубаво е, когато имаш възможност да хвърлиш всичко от себе си и да се изложиш под слънчевите лъчи! И помисли си, аз разказах за слънчевите бани на една моя приятелка и тя намери това за неприлично. Всъщност такава порода хора още съществува.

— Да, съществуват хора, които си въобразяват, че телата им са греховни!

— Грях! Това е най-хубавото, което съществува в света. Вуйчо Фриц също винаги казва, че не трябва да се срамуваме от нашите тела — трябва да им се радваме. Той сам обича красотата, той е жрец на красотата! Ако аз някога се омъжа, това ще бъде за някой човек като вуйчо Фриц! Но втори такъв не ще се намери!

— Ти знаеш ли, че той е започнал да работи над голямата си картина? Намерил модела.

— Знам, господине. Това е моята приятелка от училището Елсбет Хайндорф.

— Тя е твърде своеобразна.

— Разбира се.

— В това няма нищо чудно, щом е твоя приятелка.

— Водата още ли не е завряла?

— Завира.

— В такъв случай дай чайника. И донеси чашките. Нека вуйчо Фриц няма основания да твърди, че ни е домързяло.

И Фрид добросъвестно се зае да нарежда съдовете по масата, докато в същото време Паула приготвяше чая.

— Ах, Фрид, ти правиш всичко не така както трябва! Постави цветята тук — от естетична гледна точка може да си прав, но не и от практична. Ах, вие, глупави мъже, какво бихте правили без нас!

— Ти си права, Паула, без вас животът би изгубил смисъл — прозвуча до вратата нечий смеещ се глас.

— Най-сетне, вуйчо Фриц! Покажи какво си купил. Тебе сигурно пак са те излъгали. Ах, вие, мъже!

Тя въздъхна и се зае да разпределя покупките на Фриц. Между това Фрид се ръкува с Фриц.

— Работи ли, Фрид?

— Нищо особено. Днес следобед отидох да се разходя и направих няколко скици на старата катедрала. А след това лежах на слънце в Солерберг и мечтах?

— И това е работа, Фрид. Невинаги работата е творчески процес; възприятията от онова, което ни заобикаля, е също не по-малко важно занятие. Има активна и пасивна работа.

— Аз гледах облаците... облаците... странстващи, винаги променливите облаци. Облаците и живота... винаги променливи... безпокойни и прекрасни...

— Не казвай това в присъствието на Ернест, защото когато му се случи неудачен ден, той ще започне да говори за незрелите момински мечти...

— Остави го, Фриц. Понякога и той е склонен да помечтае много повече, отколкото аз. Животът е прекрасен. И е по-прекрасен без хората.

— Ернест ми пише в последното си писмо: „Най-прекрасното в света — това са хората. Интересува ме само животът“. Вие и двамата сте прави и аз предполагам, че ще съумееете да признаете правотата на другия.

— Вуйчо Фриц, стига сте бърбрили. Време е да пием чай. Аз толкова се старах, а вие не обръщате никакво внимание — каза Паула.

— Ти наистина си сервирала всичко отлично.

— Да, вуйчо Фриц.

— Пък и ти си по-добра от всичките — Фрид, разбира се, не казва нищо, той цял е потънал в мечти, витае в облаците.

— Ти пак си донесла цветя, Паула!

— Да. И дори ги откраднах. В парка има толкова много люляк и си помислих — няма ще се измени нещо, ако си откъсна малко? И моята съвест не издържа пред този довод: откъснах няколко клончета.

— Момичешки морал — каза Фрид.

— Благодаря ти, Паула. Но не влизай в конфликт със закона. Страхувам се, че ще получа следващото ти писмо от затвора.

— Не се страхувай, вуйчо Фриц. Ако ме спре полицаи, аз ще го погледна ласкаво, ще му подам цветята и ще кажа — откъснах ги за вас. И след това той навярно ще ме пусне.

— Или пък ще те привлекат да отговаряш за опит да дадеш рушвет.

— За момичетата съществуват особени закони — оправдават ги винаги.

— В съгласие със закона за непълнолетните и за лицата с понижена вменяемост — подразни я Фрид.

— А злите момичета ги наказват с пръчка.

— По-спокойно, по-спокойно — подкани Фриц.

— Той се е заразил от отвратителния Ернест с отвратителния маниер да се надсмива винаги. По-рано беше съвсем друг.

— Отвратителен?

— Мил!

— Моята житейска цел съвсем не се заключава в това да стана на някакво си момиченце „мил“.

— Ти си недодялан варварин.

— А ти млада дама.

— Разбира се.

— Но за съжаление — в детинска рокличка и с плетеници.

— Вуйчо Фриц, помогни ми. Изпъди го вън!

— Но, Паула, той говори истината.

— И ти ли го подкрепяш?

— Не, но той ти прави комплименти. Трябва само да се вслушаш в неговите думи. Млада дама с плетеници и с къса рокличка — това е възхитително.

— Да... това е така... но... — И тя замислено пъкна пръста си в устата. — Ти сериозно ли предполагаш това, Фрид? В такъв случай да не се караме. Вуйчо Фриц, аз ще имам нови дрехи. Мама каза да ни помогнеш да изберем плат. Съгласен ли си?

— Разбира се. Какво ще кажеш за нещо синкаво-гълъбово?

— Вече имам...

— А бяла коприна?

— Ах... бяло...

— В такъв случай черна коприна и газ... нещо особено. Широки ръкави с разрез — също като крила. Ще ти направя скица.

— О, ще бъде чудесно!

— Какво би било с жените, ако не съществуваха дрехите? — въздъхна Фриц.

— Това ни се случва, когато правим слънчеви бани.

— Вие пак ли искате да отидете там, деца?

— Да, вуйчо Фриц, вече е топло.

— Отлично! Слънцето пречиства телата и душите.

— Довиждане, вуйчо Фриц!

— Останете още малко тук, деца.

— Не, не, ти трябва да работиш. Довиждане, довиждане... — И тя изхвъркна от стаята.

— Колко е пъргава — каза Фриц. — Днес ще има старогермански хороводи. Иди там.

— Добре! Довиждане, Фриц.

И Фрид с широки крачки тръгна след Паула.

Стана тихо.

Слънцето, което погледна в мансардата, оцвети пода със златисти петна. Фриц натъпка лулата си и като постави на масата пепелницата, прилична на антична метална ваза, запуши.

Следейки гълъбовия дим, си помисли: от тази чаша пиха с Лулу в последната вечер вино. Нямаше повече чаши, пък и те не искаха. Това беше, когато тя дойде при него преди годежа и като обви шията му с ръце, прошепна: „Любими... аз не мога...“.

Тогава в неговите очи блеснаха сълзи и той каза: „Остани... остани при мен...“.

И все пак се разделиха — бяха длъжни да се разделят.

Проникнати от трепета на раздялата, вдигнаха чашата с пурпурното вино към небето, към светлите звезди, възнасяйки заедно с нея и своята любов и болка.

Фриц остави лулата си настрана и отиде в ателието.

Започна да работи.

Часовете минаваха. Той не чуваше нищо, цял потъна в работа. Най-сетне тъмнината го застави да остави четката; потърка с ръка челото си и погледна създаденото. Доволен, премести молберта на мястото му и като подсвиркваше тихо, взе шапката и бастуна си и напусна ателието.

Над главата му тихо шумяха кестените.

Фриц се завърна след един час.

Зад прозореца над земята бавно припаднаше нощта. На вратата се почука.

Като предполагаше, че това е някой от неговите млади приятели, извика:

— Влез!

На вратата се обрисова висока стройна фигура и нечий ясен и звънлив глас каза:

— Добър вечер, господин Шрам.

Фриц скочи от мястото си.

— Каква радост, госпожо!...

— Не ви ли попречих?

— Само ако отново бихте поискали да си отидете.

— В такъв случай не съм ви попречила. Вие ми разказахте толкова за вашата „мансарда на бляновете“, че в мене се събуди любопитство...

И като подаде на Фриц своето копринено манто, тя се огледа наоколо. Фриц я гледаше. Меката коприна в свободни линии падаше по нейното тяло.

Ослепителната мраморна белота на тялото сияеше в деколтето на дрехата, а и над матовия блясък на бисерната огърлица се издигаше прекрасна глава, увенчана с тежка корона от тъмна коса.

— Вие не сте преувеличавали, господин Шрам — наистина това е стая на бляновете.

Фриц приближи едно от креслата и тя се отпусна върху мекото седалище.

— Вие ще пиете тази вечер чай с английски бисквити — със сладко няма да ви нагостя. Ще получите... помислете — вишни, макар сега да е май. Изпрати ми ги един приятел от Италия. И после ще запушим. Съгласна ли сте?

Тя кимна с глава.

— У вас има толкова тишина и покой, господин Шрам. В наше време това не се среща често. Всичко се е устремило в гонитба подир щастието и златото. Трябва да добавя, че това не е едно и също, но понякога тези две цели съвпадат. Вие постигнахте ли своето щастие, господин Шрам?

— Щастие ли е, ако разбираме под щастие известната мисъл от песента — „Да си щастлив — значи да бъдеш доволен...“. Може това да е правилно по отношение на болшинството хора. Но за нас, изтънчените натури, за хората с по-тънки възприятия, щастието се заключава в известен душевен покой. Това като че ли съответства на общоразпространеното схващане за щастието и все пак не е същото. Удовлетвореност и доволство може да настъпят и без борба. А мир постигаме само след жестоки борби и страстни търсения...

— И вие сте го постигнали?

— Може би, макар това да не може да се нарече искрящ, радостен мир. По-скоро това е донякъде меланхолично, виолетово удовлетворение... Но това е мир...

— Кога се достига?

— След като човек намери себе си.

— Най-трудното в света.

Тя кимна.

— Затова трябва да останеш верен на себе си.

— Когато намериш себе си, оставаш верен на себе си.

— Затова трябва човек да стане отшелник. Но нима е възможно, ако живееш в обществото?

— Да станеш такъв истински отшелник не можеш. Трябва да добиеш свой тон, своя мелодия... да познаеш себе си и тогава вече всичко става много просто.

— Но в обществото такива не намираме. Онези, които срещаме там, са остроумни и изтънчени, добре възпитани — но и те са хора.

— Нима всичко е тъй лошо? Трябва само да положим малко старание. Невинаги се оказват такива най-интересните и привличащите внимание...

Тя го погледна замислена.

— Вие сте тъй своеобразен, господин Шрам.

— Откога дамите казват комплименти?

— Това не е комплимент. Ако аз бях по-млада, бих пожелала да спечеля във ваше лице приятел. Тогава може би много неща биха се наредили иначе.

— Аз обичам — в това се крие всичко.

— Обичате?

— Но не в този смисъл на думата, както обикновено се мисли. Аз обичам всичко: природата, хората, дърветата, облаците, страданието, смъртта, с една дума обичам живота! В своята любов съм оптимист!

— И не ви се е паднало да преживеете разочарование?

— Как не!

— И все пак?

— И все пак, без да се гледа на всичко...

— Странно...

Фриц поднесе на своята гостенка сребърната кошничка с тъмночервени вишни.

— Вие не играете ли тази вечер в операта?

— Играя утре. И затова помислих за вас и доход...

Тя извади от джоба си програма и му я подаде.

Той прочете полугласно:

— „Бохеми“ от Пучини. Мими — Лана Райнер.

— Да, аз ще пея партията на бедната нещастна Мими. И през време на генералната репетиция не можах мислено да се отделя от вас, от вашата мансарда на бляновете. Нашите артисти вече не са бохеми. Те са добре възпитани, твърде коректни и много порядъчни...

— Вие утре играете в „Бохеми“ — мечтателно каза Фриц. — Отдавна не съм слушал тази опера — тя твърде много вълнуваше сърцето ми. В нея е представена родствена съдба.

И той посочи портрета на стената.

— Но утре ще дойда да слушам операта...

— Радвам се. Може би ще се съгласите да ми кажете после нещо за спектакъла?

— Кога ще ми позволите да направя това?

— Същата вечер!

— Но вие сигурно ще бъдете поканена някъде?

— Да. И дори цялото наше мъжко общество.

— В такъв случай...

— Ето, именно затова! Тези нови хора ми са противни. Искам да чуя мнението на приятел — да ласкае може всеки. И целта е винаги много прозрачна и егоистична. Аз не търпя това. — Тя стана. — И така, в десет часа при изхода за артистите.

Фриц се докосна до ръката ѝ.

— Благодаря ви.

Тя го обгърна със странен поглед.

После се запъти към вратата. Той осветяваше пътя ѝ.

Лампата хвърляше върху перилата и стълбите фантастични сенки.

Фриц поседя още един час... Не четеше, размишляваше за своеобразието на човешката природа. Трепваше при мисълта за това колко неща в живота са случайни и призрачни.

Човешкият живот... изменчив и неверен като подухването на ветрец, като неясен сън призори... дошъл неизвестно откъде и стремящ се неизвестно накъде.

Лампата мирно осветяваше портрета на стената. И портретът се усмихваше...

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Пролетното слънце заливаше с топла светлина гаровата градинка. Пред широкия портал се виеха ластовички и с песни, не обръщайки внимание на шума от гарата, лепяха своето гнездо.

Елсбет вървеше бавно по перона. Влакът току-що пристигна и поток от хора нахлу към гарата. Тя се спря. И в същия момент почувства, че някой я гледа. Гледаха я две сиви живи очи — тя видя пред себе си смугло, загоряло лице. След това долови стройните очертания на фигурата, облечена в сив пътнически костюм. Лицето ѝ се стори познато. Все пак не можеше да си спомни къде го е виждала.

Фриц стоеше в мансардата на бляновете. По стълбата се разнесоха бързи стъпки, вратата се отвори и се дочу:

— Фриц!... Приятелю Фриц... — И две силни ръце обвиха шията му.

— Ернест... наистина ли си ти? Откъде така неочаквано?

— Просто избягах. Избягах една седмица по-рано от този институт. Фриц, приятелю, та пролетта е дошла! Нима може сега да се седи над фугите и контрапункта? Аз не издържах и заминах... Къде са градските момичета? Дай ги тука! За мен е потребна цяла рота!

— По-спокойно, момчето ми — твоето темпо е съвсем невероятно. Може би ще си приведеш в ред след пътуването дрехите, а след това ще пиеш чай?

— Добре! Ти си прав! Аз винаги забравям да направя онова, което е най-необходимо! По-скоро в чистата и непорочна радиоактивна вода на малкия градец! И след това чая, Фриц! Но истинския чай на мансардата на бляновете!

Разнесе се веселият шум на водата: Фриц се занимаваше с чайника.

— А сега ти трябва да ми разкажеш за всичко, Ернест!

— Ох, какво ще ти разказвам — да оставим това на старите моми! Аз ще разказвам, когато стана старец без зъби и ще настъпи времето да пиша спомени. А сега съм тук! И това е достатъчно!

Фриц се усмихна добродушно.

— Ти после ще ми разкажеш.

— Но ти трябва да ми разкажеш за себе си. Как живееш? Как са твоите картини? Готови ли са? Хубави ли са?

— Аз намерих модел за моята голяма картина и намерих мила и чудесна приятелка.

— Красива ли е?

— Много!

Ернест подсвирна доволен.

— И чиста, Ернест!

— Не? Ти се шегуваш! — И стана сериозен. — Това значи много, или по-вярно — всичко! Ти я обичаш, Фриц, нали?

— Също така, както и тебе, Ернест!

— В такъв случай да бъде тя моя сестра!

— Аз знаех, че ти ще кажеш това, Ернест. Благодаря ти.

— Това е ясно, Фриц.

— Колко време ще останеш тук?

— О, дълго. Ще отида в Лайпциг и там ще завърша образованието си. Как живее Фрид? Тук ли е?

— Да, вече от няколко седмици. Той завърши заниманията си в Дюселдорф и сега работи тук. Работи над две картини и освен това изпълнява поръчки на една фабрика.

— Много се радвам за него. А как е Паула?

— Както винаги весела, оживена, иска да бъде голяма и скоро ще бъде такава.

— Ти ще дойдеш ли с мен на гарата, Фриц? Искам да си прибера багажа.

И двамата бавно се запътиха към гарата. Неочаквано разговорът им бе прекъснат от нещо стремително и леко. Към тях се хвърли Паула.

— Ернест! Ти ли си, или твоят дух?

— И едното, и другото, Паула. Защото мъжете никога не губят присъствие на духа. Това не може да се каже за такова момиченце като теб.

— О! — извика Фриц.

— Вуйчо Фриц, ето виждаш ли, той пък се радва на случая да дразни. Как не те е срам, Ернест!

— Къде си се запътила в това очарователно розово облаче, Паула?

— Да поскитам, скъпи вуйчо Фриц.

— Да поскиташ? — извикаха едновременно и двамата. — Какво значи това?

— Само това, че съм се запътила на разходка. Отивам на главната улица — да се разхождам от шест и половина до седем и половина.

— Ах, така, разбирам — каза Ернест, — по-рано ние наричахме този час за разходка на главната улица „полянка за гъски“.

— Не бърби излишно, грознико! Довиждане, вуйчо Фриц! — Тя избяга и като се върна веднага, каза: — Довиждане, Ернест!

— Ето това е отлично! Желая ти приятни мигове, Паула!

И те продължиха пътя си. На гарата Ернест даде квитанцията на един носач и съобщи адреса. След това настоя да отидат в кафенето.

— Къде? — запита Фриц.

— Към Витекинд. Не бъди така намръщен, друже. Аз отново искам да се полюбувам на вашите момичета.

— Нима там нямахте такива?

— Господи, там няма момичета. Те всички са твърде „образовани“. Всички се учат или са се учили. Отличителните признаци за тези момичета са: изкривени токове, очила в черни рамки... или гладка прическа, блуза с права яка и дълги ръкави. Най-отвратителната порода са консерваторките. Особена разновидност: вроден талант, облекло с дълбоко деколте, шия като на гъска, костеливи рамене, хлътнала гръд. На външността не обръщат внимание. Второ, те са твърде образовани. Пият чай, рисуват алпийски пейзажи, свирят на рояла „Молитвата на девите“. За слънцето, гората, за свежия въздух те нямат понятие — това е нова порода книжни червеи в рокли. Фриц, няма по-ужасно от „образована“ жена. У нас има всевъзможни закони, няма само такъв, позволяващ на жените, които от скука започват да се занимават с политика, с писане на книги и други подобни дела, да бъдат изпращани някъде. След всички тези възвишени създания отново започваш да тъгуваш за простичките, сърдечни и приветливи девойки, пръскащи любов и целувки, както това иска природата. А сега — да вървим!

И с тези думи те влязоха в кафенето. Там имаше сравнително много посетители. До една от масичките стоеше твърде елегантна млада дама.

Ернест ѝ се поклони малко иронично.

Тя го погледна и в погледа и се мярна съмнение:

— Господин Винтер?

Като се усмихна, той ѝ протегна ръка:

— Здравейте, госпожице Берген. Аз търся две места и виждам, че такива има на вашата маса.

— Моля ви.

Ернест представи дамата на Фриц и двамата седнаха при масата на госпожица Берген.

Тя почервеня леко и каза:

— Отдавна не съм ви виждала, господин Винтер.

— Не бях тук. Пристигнах днес.

— А аз пристигнах преди три дни. Къде бяхте?

— В Берлин.

— О, Берлин! Чудесен град! Неговите празненства и увеселителни места!

— И къщите-казарми — подхвърли иронично Ернест.

— На тях не трябва да се обръща внимание. Трябва да взимаме от живота най-хубавото.

— А след това?

— А след това?... Днешният ден си остава само днешен. Аз съм още млада и хубава! За какво ще се замислям за бъдещето?

И тя полугласно започна да тананика някаква мелодия.

— Ах, толкова ми се иска да танцувам! Тук, в тези противни малки градчета, всичко това е неосъществимо. В Берлин може да се танцува навсякъде. Бостон... фокстрот, а тук? — И тя щракна с пръсти.
— Скоро ще замина пак.

— Отново в Берлин?

— Разбира се.

— За да бъде човек щастлив, не е потребно да се намира винаги в голям град — каза Фриц.

— Съвършено вярно, щастие съществува и в някое скромно ъгълче.

— Може по различни пътища да се приближаваме към проблема за щастието. Аз имам една мила позната, която ми пише, че сега е напълно щастлива. Тя има дете.

Трикс се засмя звънливо.

— Колко неприятно!

Ернест я погледна спокойно:

— Тя е омъжена и отдавна мечтаеше да има дете.

— Е, какво! Аз не претендирам за това удоволствие. Искам да живея!

— Може да се живее външен и вътрешен живот — каза Фриц. — Целият въпрос е в това кой живот е по-значителен. Шампанското, поклонниците, накитите, празненствата — аз предполагам, че ще настане ден, когато всичко това ще ви омръзне. И какъв край на такава песен? Какво остава на старини? Другият живот ми се представя като много по-значителен, дълбок. За жената, у която висшето благо е нейната женственост, най-святото и най-прекрасното е — майчинството! Помислете колко прекрасно е това: да живеете чрез своите деца и да намерите в това безсмъртие!

Трикс го прекъсна и в гласа ѝ прозвуча раздражение:

— Кой сте вие? Какво искате от мен?

Фриц продължи:

— Жена, която не е станала майка, изгубва онова, което може да бъде в нея най-прекрасно. Какво безгранично щастие се таи в първите години на нейното дете, в неговите първи, още неразбираеми възклицания, в първите му страхливи опити да ходи! Тя вижда в него себе си, чувства как сама се възражда чрез него към живота. Жената може да прави всичко, каквото поиска. Едничката дума: — тя е майка! — е достатъчна, за да изкупи всичко, което е било. Може би знаете това от вашата майка.

Трикс го погледна учудено. После стана и се запъти към изхода.

Ернест се усмихна многозначително. След минутно мълчание той също излезе.

Като се завърна, развълнуван каза:

— Тя стоеше във вестибюла и плачеше. Заговорих я и ѝ дадох твоя адрес. Непрестанно ме питаше: „Кой е този човек? Какво става с мен?“. Тя сигурно ще се върне скоро.

— Аз ѝ казах всичко това преднамерено — забеляза Фриц, — исках да ѝ открия затаеното в самата нея и да извикам към живот онова, което беше скрито дълбоко. Това, което се разбуди в нея, не ще изчезне, то ще продължи да живее. И сега въпросът е там кое именно ще се окаже по-силно в нея и ще надвие.

Ернест кимна с глава.

— Тя е славно момиче, но има гореща кръв и малко лекомислена глава. Останалото ти е ясно. Тя ще издържи. Струва ми се, че днес числото на твоите деца се увеличи с още една душа.

— Колкото повече са, толкова по-добре.

Те продължиха да беседват и после си тръгнаха.

Вечерта бе обвинила улиците на града. Над човешките стремежи се издигаше сиво-зелената кула на събора. Под мостовете шумеше реката. За какво? За хората... за хората. В парка цъфтеше пролет. Люлякът прецъфтя и розите набъбваха от сокове.

Ернест коментираше минаващите девойки:

— Сякаш върху тях са сложени корони — пролетта ги е увенчала така!

— В това има и гордост, и смирение. Те чувстват как в тях се пробужда женствеността. И нейното назначение — да се принасят в дар и да дават отмора.

— Ти знаеш ли, Фриц, жените са много по-добри от нас.

— Защо ти дойде тази мисъл в главата?

— Не зная. Но доказателство за това е любовта. У мъжа говори жаждата да обладава, у жената — жертвеният порив. У мъжа има достатъчно много честолюбие. Но аз имам предвид жените, а не самките.

Фриц се усмихна:

— В младите си години аз твърдах, че мъжът не е способен да обича. Но после се отказах от тази мисъл. От чисто телесното влечение следва да се стигне до духовната любов. За много от хората любов се нарича чувствеността. Не може да има любов без духовно влечение, но това още не значи, че тя се превръща в бледо безтелесно платоническо влечение. Аз не съм лицемер, но презирам оголеното телесно влечение. Сродството на душите, реализирано в сродство на плътта — ето кое наричам аз любов. Ето я и Паула... За нея любовта е още затворена книга. Ето и Фрид.

Фрид се упъти радостно към приятелите и приветства Ернест.

— Фрид — каза Ернест, обръщайки се към него, — ти откога се шляеш на тази изложба от момиченца и гимназистки, наречена главна улица?

— Но това е тъй красиво — тези ярки пролетни цветове на моминските дрехи, цялото това ярко възплъщение на месец май... Но... за мене е време... Трябва да вървя — каза Фрид и почервеня.

На другата страна на улицата той съгледа пъргаво момиче, което му хвърли поглед, от който той се изчерви.

— Добре, Фрид — каза Ернест, който разбра неговото възмущение и онова, което го влечеше, — отивай, модулирай във фа мажор.

Фрид се засмя, стисна ръката му и побърза да стигне момичето.

— Фриц, на мене самия ми се струва, че съм Метусалем в своята самотност. Господи, какво е това?

Фриц поздравя.

— Примадона от операта.

— Колко е елегантна!

— Тя е неудовлетворена!

— От какво?

— От живота и хората.

— В нея се чувства жената.

— Нейната майка е рускиня.

— Ето каква е работата! Но кажи ми, стари грешнико, откъде я познаваш ти?

— Запознах се случайно. Бях при градската врата и рисувах кулата. Неочаквано почувствах, че ме наблюдават, някакъв невидим флуид ме обля. Огледах се и видях пред себе си чифт тъмни очи. Те се усмихваха... аз не мога да ти изразя нейната усмивка, тя е неизразима. Поиска да купи моя етюд. Трябваше да ѝ изкажа съжалението си и да ѝ откажа, тъй като картината беше поръчана от друго лице, но я поканих на изложбата, където има редица мои работи.

— Ах, така! Нямам нищо против да се запозная днес с някое женско същество, макар само за да побърбя с нея.

— Тази вечер при мен ще дойде моята приятелка Елсбет и ще се запознаеш с нея. Но да отидем да изпием в чест на твоето пристигане една прашна бутилка вино.

— От това няма да се откажа, а след първата бутилка може да последва и втора.

Фриц радостно взе Ернест под ръка и приятелите ускориха крачките си.

— И така, мое момче — каза Фриц, когато се намериха вкъщи. — Какво пушиш ти? Лула, цигара, папириси? Избирай. Аз ще запуша своята любима лула.

— Аз ще предпочета папиросата. В това ще има повече стил.

— Следвам думите на Ницше: „Само онзи, който е вечно променлив, остава мой близък. Аз се изкачвам от една степен на развитие към друга. Останалите хора изостават — аз продължавам да се движа по кръга. И неочаквано се намирам в друг кръг на развитие“. Но стига за това. Твоята мансарда на бляновете наистина е великолепна. Ти си запазил своята обич към цветята.

— Това ми е присъщо отпреди. Навремето предпочитах да се откажа от вечеря, отколкото да се откажа от цветя. Нещо повече — веднъж цветята имаха за мен определено значение. Понякога купувах с последните си стотинки цветя. В един цветарски магазин видях прелестно момиче. Това не е рядко, но... нямах пари, а тя служеше в цветарски магазин. И с последната марка купих три рози с дълги стебла, взех ги, упътих се към изхода, после се върнах и подадох една от розите на учуденото момиче. След това си отидох, за да не наруша ефекта. Ти виждаш, че и тогава се стремях да не наруша стила. Една вечер, съвсем случайно, срещнах момичето. И трябва да призная, че цветята привличаха моето внимание в по-голяма степен, отколкото момичето. Това беше най-разсъдъчната любов в моя живот. Наскоро успях да завладея нейното малко сърце и на моята мансарда ѝ бе отсъдено да преживее истински цветни оргии. Сега... милата Маргит е жена на чудесен човек и понякога може би си спомня за мен, влюбения в нейните цветя... Но трябва за минута да сляза долу. Столарят намерил красив шкаф и аз съм длъжен да му отговоря дали ще го взема. Едва не забравих за това. Ще се върна ей сега.

Ернест бавно допушваше папиросата и бе потънал в съзерцание на гълъбовия дим.

На вратата се почука. Погълнат от своите мисли, той извика:

— Влезте.

Влезе Елсбет.

— Добър вечер, Фриц.

При звука на този мек глас Ернест побърза да стане от мястото си.

— Ах — разсмя се той, — моята прелестна непозната от гарата. Каква среща! Вуйчо Фриц го няма. Ще ви бъде ли удобно да го почакате в моята компания? Наричат ме Ернест Винтер, а вие, ако не се лъжа, сте госпожица Хайндорф, нали?

— Да... — отговори Елсбет. — Та ето какъв бил Ернест Винтер, за когото тъй много ми е разказвал Фриц. — За миг тя затвори очи. Сама не знаеше какво я подбуди да направи това. Някаква вълна я връхлетя и тя почувства лека неувереност в себе си.

— Вие дойдохте и донесохте със себе си пролетта. Моля ви, седнете в това кресло, иначе не може — този стол по традиция принадлежи на Фриц. Това разкошно седалище, покрито с тежка копринена материя, е тъй живописно — в него има нещо от великолепието на трона и то винаги е било предназначено за мен. Това не е нищо друго освен дървено сандъче, върху което е поставена копринена покривка. На нашите гости обикновено се пада да стоят върху сандъче за въглища. Ако вие бихте се осмелили да погледнете в него, като махнете настрана покривката и вдигнете края, ще видите черни диаманти. Макар нашето състояние да се увеличи, ние не се решихме да изменим нашите традиции и в мансардата всичко си остава неизменно. Едничкото, което си позволихме, е да вземем за нуждите на нашите гости плетено кресло. Всичко, което се намира в мансардата, има своето предназначение — това е нашият приказен прозорец. Имаме го само от една година.

Вижте това таванско прозорче — нощем през него се виждат звездите. Колко поезия има в таванското прозорче! На стената, около прозорчето, е нарисувано гълъбово небе и златни звезди. Звезди и сърца. И на всяко сърце е написано име — някакво име, напомнящо за някое скъпо същество. Тук към края, по-близо до лунната светлина, вие виждате бледо сърце — то е във венец от червени рози. И върху него ще намерите име: Лу... ето. — И той посочи портрета... — Той я обичаше много.

— Той ми разказа за нея — прошепна Елсбет.

— В такъв случай той храни към вас доверие. Всичко ли ви разказа?

— Всичко.

— Това е твърде много. Досега той е разказал всичко само на мен. На останалите е известно само, че я е обичал много. И че тя не е жива. Едно стихотворение, написано тогава, говори много. Искате ли да ви го прочета?

Елсбет кимна с глава.

*В теб е целият свят, ти за мен си света
и едничкото мое богатство си ти,
ти си земна звезда, озарила в нощта
моя път от безкрайните си висоти.
Колко пролети с теб се унасяхме в звън? —
ти си винаги моя, аз съм винаги твой,
призовеш ли ме ти в ден, уречен за сън —
той за мен ще е блян и неземан покой.*

— Написах това в щастлива минута.

— Може би при случай ще ми дадете това стихотворение?

— На драго сърце. Фриц го има записано. Ще му кажа да ви го даде. Ето го и него.

Фриц влезе.

— Добър вечер, мила Елсбет. Вие, надявам се, вече сте се запознали, нали?

— Да — отговори Ернест, като се усмихна.

— През пролетта запознанствата се завързват много по-лесно, отколкото през всяко друго време на годината — каза Елсбет. — Чувстваш се сроден на другите хора и човек е по-доверчив.

— Ти си права, а в пролетта на живота това се изразява още по-ярко, отколкото в заника на дните.

— Така. Ето вишни за Елсбет, а за Ернест египетски папириси. Разположете се по-удобно.

Елсбет се намести в креслото и започна да яде зрели вишни.

— Елсбет, какво хубаво си преживяла днес? Трябва всеки ден, какъвто и да би бил той, да се преживява нещо прекрасно. Честичко аз се запитвам вечер: какво хубаво съм преживял днес? И трябва да призная: колкото и скверен да е бил денят, все пак в него е имало нещо

малко слънчево ясно. И затова ще започна от себе си. Днешният ден ми донесе голяма радост: той ми донесе моя Ернест!

— Мили... — прошепна трогнат Ернест и стисна ръката му.

— А сега е твой ред, Елсбет.

— Днес преживях много. Но най-хубавото ми се случи тази вечер, когато бързах по насипа близо до езерото. Залязващото слънце златеше с приказно сияние върховете на липите. Беше тихо. Шумоленето на дърветата се съчетаваше чудесно с блясъка на водата при залязващото слънце. Всичко, което ме заобикаляше, беше тъй красиво, че у мен се появи желанието да заплача. А след това...

В края на насипа се спрях и започнах да се люблювам на зелената алея. И видях в зеленината малка пееща птичка; тя се приближи към мен и ме погледна с малките си черни очички. И после... Видях една стара жена. Тя беше уморена, лицето ѝ бе набраздено и водеше за ръка малко дете. Детето носеше няколко полски цветя. То възкликна: „Мамо, какви хубави цветя!“. И ги подаде на майка си. Майката се усмихна. О, Фриц, ако ти бе видял тази усмивка! И аз разбрах: светът е тъй хубав!

И тя скръсти ръце.

Ернест почувства, че думите на девойката го завладяват.

Струваше му се, че в тази стая долетя горската фея — толкова тя му се стори близка до природата. Всичко у нея беше естествено — нямаше нищо преднамерено, никакви съмнения и условности.

— А сега ти, Ернест — каза Фриц.

— Във влака. Беше препълнен и затова някои от пътниците от трета класа бяха минали в нашия вагон. Но и той бе препълнен дотолкова, че някои от пътниците трябваше да стоят прави. Между тях имаше четирима пътници — в това число и две девойки. Стори ми се, че са вариететни артисти. Най-младата девойка беше красива, макар времето да бе засегнало чертите ѝ. Тя не разговаряше с останалите. Пък и последните, без да се гледа на проявяваната към девойката грижливост, бяха по отношение на нея сдържани. Обикновено у тези хора е твърде много развито другарското чувство. Изглеждаше, че девойката е много изморена. Върху нея лежеше своеобразен отпечатък на замислена мечтателност, която ѝ придаваше особена чистота. Някаква дама, която седеше до мен, заемаше място за своето кученце.

Тя внимателно прибра дрехата си, за да не се докосне до тези хора. Девојката забележа това движение и около устата ѝ легна горчива гънка. Стана ми страшно мъчно — в тази минута бих дал всичко, само да имам възможност да махна тази горчива гънка. Аз станах от мястото си и казах: „Позволете ми да ви предложа моето място.“. Тя ме погледна учудена. Някакви момичета, покрити с лунички, се изсмяха. Аз бих желал да имам една стотна от очарованието, вложено в това същество. Обърнах се към нея втори път сериозно: „Госпожо, втори път ви предлагам моето място“. Тя ми поблагодари и седна. Вдигнах нейния куфар и го сложих в мрежата за багаж. При това владетелката на кученцето изрази такава голяма уплаха, че се ядосах и казах: „Вие нямате право в този вагон да заемате място за кучето. Ще трябва да преминете в кучешкия вагон. Кондукторът ще ви потвърди това“.

В този момент в купето влезе кондукторът и потвърди моите думи. Дамата трябваше да вземе кученцето на коленете си; аз не поисках да заема освободеното място, а го предложих на другата девојка. С особено злорадство наблюдавах отвратителното същество, което се намери между двете девојки и което с ожесточение прибра дрехите си. Един от спътниците на девојките заговори с мен, предложи ми цигара, като очевидно желаше с това да ми изрази своята признателност. На драго сърце бих се отказал от цигарата, но това би било сметнато за високомерие. И аз запуших, макар че едва не ми стана зле. После го почерпих с хаванска пура, една от хаванските пури, които един приятел ми беше дал на тръгване.

Той е чудесен момък. Следва в Лайпциг в консерваторията и тъй добре говореше за своята работа там, че аз пламнах от желание да се преместя в Лайпциг. На следващата гара те напуснаха влака. И девојката ме погледна... О, този поглед! Той беше прекрасен, както лилава коприна...

Замълчаха. Здравевините се съгъстяваха, обвивайки мансардата на бляновете с нежна синевина.

— Вуйчо Фриц — каза Елсбет, — стъмни се.

Фриц запали свещите пред портрета и той оживя. Стори им се, че очите на портрета добиха блясък и устните потрепераха.

Фриц взе едно малко томче и прочете:

*Вечерен час — вълшебен мир!
Часът на съкровени чувства.
Дойде неземното създание
при нас и ни дари с покой.
Вечерен час — вълшебен мир!
Страна на сънища щастливи.
И слиза пак при нас мелодия —
и съкровена, и предвечна.*

— Предвечна съкровена мелодия — прошепна мечтателно Ернест. — Да, именно такава е тази мелодия, витаеща над живота; това е нещо, изтъкано от надежди и тайни. Понякога ми се струва, че тази песен е забравена от времето на нашето детство... Понякога в нея звучи камбаната на бъдещето... Слушайки този зов, разтваряш по-широко очи и се взираш в далечния хоризонт, стремиш се към нови светове... Понякога тази мелодия прозвучава в нощта като аромата на люляка.

Елсбет разтвори широко очи.

— Така — прошепна тя и гласът ѝ затрептя.

— В това е завършекът на всички мечти — каза Ернест.

Отдалече се разнесе звънът на градския часовник. Елсбет сякаш се разбуди от сън и стана.

— Бих искала завинаги да остана тук — каза тя, — но трябва да се прибирам.

Ернест тръгна с нея по шумните улици. Той я хвана под ръка. Ръката ѝ трепереше леко.

И те вървяха, без да проронят дума в майската нощ. Елсбет се спря до вратата.

— Аз живея тук... Лека нощ.

Той наведе глава в поклон и изчака стройният ѝ силует да потъне в мрака зад вратата. Тогава се обърна и бързо закрачи назад.

ПЕТА ГЛАВА

От мансардата на бляновете полетяха пъстри листа хартия — това бяха писма, адресирани от Фриц до моминските стаи на Елсбет и Паула.

Фриц и Ернест канеха девойките да дойдат при тях вечерта.

В мансардата на бляновете всичко беше тържествено — тя тънеше в цветя, пред портрета бяха запалени две яркочервени свещи.

И отново изглеждаше, че очите на портрета оживяват, а устата се усмихва.

Елсбет имаше бяла бродирана дреха, а на главата — тънък златен обръч.

„Тя прилича на кралица“ — помисли Ернест, докато се занимаваше с чайника. Той беше облякъл една от светлите блузи на Фриц. Чайникът запя своята песен. Фриц украсяваше масата с цветя, а Ернест говореше:

— Най-напред ще бъде сервиран чай, нашият чай... Чаят, който е мислим само в мансардата на бляновете. Този, който мечтае за деликатеси — за омари, сардини — ще трябва да се откаже от своите мечти. Ние и двамата се придържаме към традицията и сме верни на националното блюдо на нашата мансарда, което беше ежедневно блюдо още в онези времена, когато гениалността на обитателите на мансардата, или макар поне гениалността на Фриц, не беше още призната от обществото. Това блюдо се състои от черен хляб с масло. Длъжен съм да призная, че маслото се появи само впоследствие като допълнение към блюдото заедно с нарастването на нашето благосъстояние. Отгоре на бутерброда се намазва сироп. Техниката на този процес е следната: спускате лъжичката в гъстата течност, обръщате я няколко пъти и след това я изваждате навън с рязко движение. После — при известно изкуство — вие можете да добиете инициалите на любимия човек. След това едно движение на ножа разпределя равномерно сиропа по целия бутерброд. По-нататък, тъй като е необходимо бутербродът да се държи в равновесие и да се следи

сиропът да не потече и да не капе от хляба, всичко се превръща в едно хубаво упражнение за развиване на търпението и чувството на равновесие. Впоследствие аз ще напиша статия за възпитателните свойства на това ядене...

— Достатъчно — извика Паула, която не издържа и се разсмя звънливо. — Това е от горещината — той е получил слънчев удар.

Но Ернест не спираше.

— А сега е ред на чудесните кафяви и сини чашки на Фриц — всяка от тях е цяла поема. Казват, че дори във времена на най-остра нужда той не може да се раздели с тях, затова следва да се пие от тях с благоговение.

И те започнаха да ядат с апетит.

Вечерта се спускаше бавно.

— Вуйчо Фриц... колко е хубаво...

Здрачевините обвиха ателието. Леките сини завеси падаха по прозорците в меки гънки. По средата на стаята стоеше роялт. Върху него бе поставена голяма чаша с рози.

Фриц каза:

— Тази светлина ще ни бъде достатъчна. Аз поставих креслата така, че всеки да може да остане сам в полумрака. Ние, хората, сме своеобразни същества. Срамуваме се от нашите чувства дори тогава, когато се познаваме добре. Срамуваме се дори да споделяме най-обикновени чувства. Затова нека всеки остане сам със себе си — в полумрака не можем да виждаме лицата си.

При тези думи Ернест се упъти към едно от креслата. Останалите го последваха.

— Нека царува мълчание — каза Фриц. — Розите, свещите, вечерните здрачевини — всичко това е мълчание.

Пламъкът на свещите се полюляваше. Елсбет устреми погледа си към портрета на стената. Възцари тишина.

Ернест стана от мястото си и наля вино. Постави един от бокалите върху рояла до чашата с рози и го напълни до върха с вино.

Ръцете му трепереха.

— Деца — каза Фриц, като вдигна чашата си и млъкна, не можеше да продължи.

Те пресушиха безмълвно чашите си.

Ернест се упъти към рояла и докосна клавишите. Изтръгна се дива мелодия; пълнозвучни акорди изпълниха стаята, после замлъкнаха, преминаха в минор и музиката стана нежна и печална. Тоновите падаха, сякаш капки сребро, светеха като бисери и изпълваха черното кадифе на полумрака... Ернест се върна в своето кресло.

Елсбет с учудване слушаше музиката. Неизразимата сладост на мелодията я изпълни с необяснимо безпокойство.

— Аз намерих няколко стихотворения от времето на моите щастливи дни — каза Фриц. — Искам да ви ги прочета.

*Във призрачната тишина отново
отново мисля аз за теб, Любима,
мелодия от леки стъпки чувам
и знам — това е твоята любов.
Ти идваш!... И отново идваш!...
В очакването — моята любовна
тъга е чиста, сякаш е сияние
от гълъбовия ти поглед. Нека
да се разгърне тя в една вълшебна
мелодия, която да отекне
на сънищата нощни под гнездото.*

— А сега Елсбет трябва да ни изпее нещо — каза Фриц.

Ернест се вслуша. Фриц му беше казал, че тя пее. Неговото музикално ухо се почувства донякъде заинтригувано. Той я погледна безпокойно. Ще издържи ли тя на изпитанието?

— Не искаш ли, Ернест, ти да акомпанираш на Елсбет?

— На драго сърце.

Той отиде при Елсбет и я отведе до рояла. Вървейки, попита:

— Какво ще пеете?

— „Миньон“ — помоли Фриц.

Ернест се усмихна насмешливо.

— Добре, „Миньон“.

И той подаде на Елсбет нотите. Тя поклати глава.

Ах, тя го знае наизуст? Отлично. Ернест взе няколко акорда и засвири встъплението. След това прозвуча нежният, момински глас на

Елсбет:

*Ти знаеш ли вълшебен край — там вечен мир цъфти
и чист лазурен свод над този край блести,
лимони там растат, а портокалът позлатен
е като пламък сред листата в душен ден?*

*Ти знаеш ли тоз край?... Натам в покой
да литна с тебе искам, мили мой!...*

Ернест беше възхитен от леката напевност на нейния глас. Тя пееше леко и свободно. Колко прочувствено прозвуча думата „Натам!“...

Колко страстна тъга имаше в това!

*Ти знаеш ли пътеката към лобна стръмнина,
където мулетата скитат леко в ранина,
там в тъмните усои змийски род живеят
и буен водопад бучи и мощно пей?...*

*Ти знаеш ли пътеката?... Натам в покой
да литнем с тебе, властелине мой!...*

Ернест погледна девойката и забрави, че той ѝ акомпанира — дотолкова беше завладян от нейното излъчване и пеене.

Колебливата светлина на свещите позлатяваше косите на Елсбет и хвърляше отблясък на тесния златен обръч, който пристягаше чистото ѝ чело. Изглеждаше, че тя бе Миньон. Миньон... тя пееше:

*Ти знаеш ли дома, където зърнах аз
за първи път света — със купол от елмаз
е той, а статуите — мълчаливо питат те:*

„Какво ти е, какво ти е, о, бедничко дете?“

*Ти знаеш ли тоз дом?... Натам в покой
да литнем вихрено, бащице мой!*

В бялата дреха тя като че ли бе възплъщение на Миньон. Сякаш Миньон пееше за своята страстна тъга във вечерния полумрак. На Ернест тя се струваше приказна принцеса, кралица и той не можеше да разбере как се намира до нея. Тя го погледна — погледът ѝ беше сериозен и дълбок — и той почувства как сърцето ѝ заби. Какво е това? Той прехвърли погледа си върху клавишите и отново се разля среброто на акордите, което обви сладостния глас.

— Ние ще те наричаме от днес Миньон — каза Фриц. — Миньон — това е неизразима тъга. — В този момент очите на Елсбет бяха тъмни. Ернест безмълвно се докосна с устни до ръката ѝ.

Стъмни се. И те заговориха за света, за живота, за небето и преизподнята, за всичко, което е озарено от любовта.

— Любовта — това е висшето проявление на егоизма в пълното самоотрицание и принасяне на себе си в дар на други — каза Фриц.

— Любовта — това е борба — каза Ернест — и най-висшата опасност в нея е желанието да се преклоним. Първият, който се отдаде на това влечение, е победен. Трябва да стиснеш зъби и да бъдеш жесток — тогава ще победиш...

— Но, Ернест — възрази Фриц, — любовта е висшето проявление на красотата. Любовта е красота.

— Любовта — това е самопожертвование и смирение — каза Елсбет.

Настъпи мълчание.

— Паула, защо мълчиш? — забеляза Фриц. — Какво ще кажеш ти?

— Ах — прозвуча от мрака, — защо толкова думи? Любовта — това е любов. И с това е казано всичко.

Разсмяха се.

— Този път Паула е права — извика Ернест, — защо да спорим? Любовта — това е любов, а не бледи думи за любовта!

И като стана стремително, той отиде към рояла и каза:

— Шопен.

Стаята се напълни със звуци. Като че ли те се втурнаха през прозореца и изпълниха мрака. Малките елфи извиваха в тъмнината хоровади, техните мелодични гласове звъняха — после бързото, стремително, прилично на поток изчезване, последният тържествуваш

акорд, който прозвуча продължително и... тишина. Всичко бе свършено.

Те още се намираха във властта на това чудно сплитане на звуци, когато Ернест каза:

— Григ: „Пролет“...

И тихо се разляха златисти акорди. Постепенно от акордите изкристализира мелодия с чудна напевност. Първите пролетни бури... шумоленето на вейките... вино... морета, облаци и планини... и пеене... пеене все по-пълно, все по-чисто и растящо. Ето го пролетното цъфтене, пролетта, младостта... и отново тишина.

— А сега нещо твое! — каза Фриц.

— Добре — отговори Ернест и като отметна глава назад, докосна клавишите.

Мрачен акорд разкъса мрака.

Още един, още, още... цяла барикада от акорди се натрупваше и растеше. След това над мрачните акорди прозвъня сребърна трела, разсипа се и полетя надолу, сякаш се смееше неудържимо, преследвана от демоните на акордите.

И отново в дълбочината — работа, труд... издигане на кули... все по-високо и по-високо... и отново падение. Сизифов труд... И след това напевна, ясна мелодия, пълна с чувства и изразителност. И пак пометена от демоничните акорди, за да се превърне след това в рязък дисонанс и да замре.

Ернест стана от рояла и се отпусна в креслото.

— Ернест! — прошепна развълнуван Фриц.

Елсбет бавно стана, приближи се безшумно до рояла и завърши още неотзвучалия дисонанс с мек завършен акорд.

Ернест скочи... Очите му заблестяха...

— Елсбет!

Тя отиде при Фриц. Той докосна косата ѝ. В очите на девойката видя сълзи.

— Миньон — каза той, — всичко ще се нареди. А сега, на прощаване... Изпей ни старата песен... чудната... родната... от която не мога да избягам...

Елсбет седна на рояла и засвири кратко встъпление. После прозвуча нейният глас:

*О, младост — завинаги пролет обречена,
ти песен безгрижна дали ще родиш?
Днес ти си далечна, безкрайно далечна
и ние сме други, не както преди...*

Фриц потъна дълбоко в креслото си. Ернест не сваляше поглед от Елсбет. В сиянието на свещите тя му се струваше неземно видение.

От Фриц се изтръгна лек стон, сякаш сдържано ридание... Ернест продължи беззвучно да шепне: „Миньон... Миньон...“. Той почувства — очите му горяха. Като се приближи до Елсбет, хвана я за ръката и я изведе от стаята. Фрид и Паула ги последваха. Фриц остана сам в стаята, в която червените свещи продължаваха да заливат с чуден блясък розите в чашата и виното в бокала.

— Да го оставим сам — каза Ернест, — време е за нас да си отиваме.

Фрид отиде да изпрати Паула, а Ернест тръгна с Елсбет из потопените от нощта улици.

Над главите им блестеше звездното великолепие. Елсбет се спря, погледна небето и прошепна: „Звезди...“.

Беглата светлина на един фенер озари лицата им. От парка долиташе благоуханието на цветята. Ернест хвана Елсбет под ръка и я поведе по липовата алея. Водата под моста звучеше сънно.

И отново Елсбет се спря и прошепна: „Липи...“.

Ернест почувства, че ей сега за първи път ще познае красотата на звездите, реката, липите. Сякаш не ги е забелязвал никога по-рано. И от него се изтръгна:

— Елсбет!

Тя го погледна.

Дълго не свали погледа си от него.

— Елсбет...

И той се отпусна на колене пред нея.

Вълната на смътно чувство го бе сграбчила и го носеше в нови светове, в сребърните страни на любовната тъга.

И той почувства как към него се търкалят сълзите на Елсбет.

— Елсбет! — извика той и я грабна в обятията си.

— Ти... ти...

Тя се отпусна на гърдите му.

Ернест изпитваше чувство, че бе станал крал и в неговите крака лежах несметни съкровища. Така той стоеше под короните на липите и се вслушваше в откровенията на своята душа. Неочаквано го обхвана съзнанието за озарилото го щастие и с тържествен вик вдигна Елсбет на ръце и се втурна с нея напред, в тъмнината.

— О... ти, радост моя... моя мечта... мое щастие...

Като я сложи внимателно на земята, той я погледна:

— Ти... ти!...

Отново повтори *ти* и в очите ѝ пак блестяха сълзи:

— Аз те обичам!

В мансардата на бляновете свещите продължаваха да горят. Фриц препрочиташе пожълтели писма. Лицето му трепна и той отпусна глава, продължавайки да гледа в тъмнината.

Вратата се отвори бавно. Ернест влезе. Той веднага забеляза състоянието на своя приятел и като се приближи до него, сложи ръка върху рамото му и каза:

— Фриц...

Фриц трепна и горчива усмивка изкриви лицето му.

— Драги мой, светът познава много странности и чудачества, но още по-чудно е човешкото сърце.

Ернест привлече Фриц до себе си.

— Фриц, ти неведнъж си ми придавал мъжество. Не искаш ли този път сам да се лишиш от него? Погледни нашето приказно прозорче, погледни звездите — нашите звезди.

— Ако би могло да се изтръгне сърцето и вместо него да носиш в себе си хладна звезда! — каза скръбно Фриц. — Това би било по-добро, пък и по-леко...

— Фриц, нали ти ни казваше, че само радостта от страданието придава смисъл на битието? Защо не си представиш своя живот без страдания?

Фриц продължаваше да гледа в пространството. После се изправи и каза:

— Ти си прав, моето момче. Аз се поддадох на порива. Прости. Вземи цигара и остани още с мен. Изпрати ли Елсбет вкъщи?

— Да.

— Тя е свързана с теб. Казвам това не в шаблонния смисъл, както казват еснафите за своите деца. Не. Но в дълбочината на душата си тя принадлежи на теб.

— Аз я обичам.

— Не я забравяй. Ти знаеш — още си млад и бурите на живота ще те изменят толкова много. Но ти не ще избягаш от нея.

— Тя е толкова чиста!

— И те обича. Ти ще заминеш скоро и ще отнесеш със себе си безценно съкровище... нейното сърце... Ние мислим твърде много за себе си. Егоизмът е отвратително нещо. Никой от нас не иска да бъде егоист и в същото време всички си остават такива.

— Всеки търси своето аз, своята мелодия, своето съзвучие! Ние вървим по много пътища, преди да попаднем на пътя към самите нас. Няма по-тежък път от пътя към постигане на себе си. Трябва да се откажем от честолюбието, от самопреценката, от самомнението. А това не е така леко. От себе си към заобикалящите ни — ето къде е най-великата цел на човека. Тя е неосъществима, но от нея не трябва да се отказваме. А после... вечният покой...

— Смърт — каза Ернест и трепна.

— Вечната загадка...

— Аз не мога да си представя смъртта — каза Ернест. — Чувствам страх, когато говоря за нея. Струва ми се... не искам да вярвам, че мога да умра...

— Такава е младостта. Ти си още в своя възход. Но когато достигнеш върха и започнеш да се спускаш в долината, обвита от първите вечерни сенки, тогава ще започнеш да свикваш с мисълта за смъртта. Смъртта — това е хамелеон, ние винаги я възприемаме различно. Понякога тя е наш приятел, понякога — наш враг. В моя дневник е записано: „Единственото, което никога не измамва, това е Бог и смъртта“.

Свещите угаснаха. През таванското прозорче струеше звездната светлина. Фриц стоеше в тъмнината; лицето на Ернест беше озарено от леката светлина.

— Всичко е така странно — прошепна Ернест — или това е недостатък на моето зрение? Абсолютното е толкова далечно и недостижимо — то е безкрайно далече от този измамлив мир, който наричаме живот и смърт. Ние се трудим като мравки и не можем да

излезем от омагьосания кръг. Ще достигнем ли целта? И ще познаем ли целта? Ние трябваше да обладаваме силен инстинкт. Но ние го нямаме. Звярът е по-щастлив от нас. Нашият инстинкт е издребнял в това, което ние наричаме разум. Светът е много своеобразен, Фриц.

— Не — прозвуча отговор от тъмнината, — всичко е прекрасно. И в това, че човек е в състояние да постигне тази мисъл, се крие доказателството. Всичко е променливо, всичко тече и всичко има своя хармония... Всичко е прекрасно. Добро и зло — няма е разграничимо? Това, което от долината изглежда високо, от планината изглежда ниско. Това, което от определена гледна точка изглежда зло, под друг ъгъл на зрение може да се покаже добро. У нас, у хората, има твърде много създадени от самите нас ценности. Те са твърде неустойчиви. Ние живеем в лес от понятия и противоречия. И нашето познание достига дотам, че да проникнем в този лес на сантиметър. И при все това искаме да извадим някакви решения, да оценяваме, да измерваме... И въпреки всичко светът е прекрасен. И най-прекрасен от всичко е човекът! Колко често, когато рисувах голо тяло, си мислех: Колко красиво е голото тяло! Всяка дреха е осквернение! Заедно с дрехата човек е придобил неизменни инстинкти. Пред голотата те изчезват. Слушах от един развратник: „Никога не позволявайте на жената да се разголва съвсем. Там, където е голотата, сладострастието изчезва. Тя трябва да има нещо върху себе си — бельо или обуца, или кожа, но не бива да е свършено гола...“. И това за сетен път потвърждава целомъдрието и красотата на голото тяло. Човешкото тяло е прекрасно. Но няма може да сменяме своята душа и своите убеждения като дрехите? Нима можем да повярваме в онова, в което по-рано не сме вярвали?

— А Савел, превърнал се в Павел? Нима това е единственият пример? Може да се повярва в онова, в което по-рано не сме вярвали. А неверието и песимизмът са едно от преимуществата, предоставени на младежите. Вие имате възможност да пеете в този трагичен живот...

— И все пак това е само украсен с песимистични настроения оптимизъм. Естествено е да съчувстваш на когото и да е, когато ти самият не си щастлив. Щастливият възприема по-остро чуждото нещастие, макар болшинството да предполага, че това не е така. Много от хората, оплакващи се от своето нещастие, се чувстват прекрасно в

него. Има хора, които не са в състояние да живеят без своето нещастие. Хората са актьори, обичащи съзливите роли. Ореолът на мъченика е още привлекателен за мнозина.

Има хора, които нямат мъжеството да се приближат до своето щастие. И когато щастие то отиде при тях, те бързат да го отблъснат. Те искат да бъдат на всяка цена нещастни — за тях щастие то е в тяхното нещастие. И всеки е радостен да каже на своя съсед скръбта си. А защо да не се измени този ред и не се стигне до демонстрация на щастие то? Онези, които твърде много говорят за своята скръб, в края на краищата започват да вярват в нея. Хората си отравят живота сами, ако престанат да бъдат дребнави и нищожни, тогава животът им няма да е дребнав.

— Ти си прав, мое момче! Нищо не трябва да ни спира — всичко трябва да ни тласка напред. Радвам се, че си така силен! Трябва да се смеем, докато не е настъпил денят и часът, когато ще рухнем и нашето оръдие ще се обърне срещу самите нас — това ще бъде часът на познанието. И тогава нечия алена уста и ласкава, нежна ръка ще ни възвърне силите...

— Елсбет — прошепна Ернест. — Да... Фриц... ти си прав... ти си прав... Светът е красив... Но време е да спим!...

* * *

Дните се нижеха като бисери. Те бяха прекрасни като диханието на Твореца. Сутрин изгряваше ослепителното слънце и небето бе ясносиньо. Фриц чувстваше как това пламенно лято му напомня за Италия.

Спомняше си за Италия и госпожа съветничката, която неведнъж бе завиждала на Фриц за това, че бе успял да попътешества и която не желаше да се раздели със своите привички заради пътуването. Фриц, заедно с Ернест, неведнъж ходи у госпожа Хайндорф. Там Ернест свиреше на рояла и всички бяха във възторг от неговото майсторство и своеобразен акомпанимент. Едва ли някой се досещаше кое заставяше да звучи тъй хармонично пеенето на Елсбет и акомпаниментът на Ернест. Само старата мила госпожа Хайндорф инстинктивно почувства тяхната близост и като се обърна към Фриц, каза:

— Аз виждам, децата си симпатизират. Да ги оставим на самите тях — младежта е в правото си да изживее пролетта. Няма нищо лошо от това възпитателите и родителите да се опитат да откажат на младежите онова, което самите те са имали някога. Аз изцяло се доверявам на вас и на вашия приятел, който ми е твърде симпатичен, тъй както и Фрид. Фрид е по-мек и по-нежен, докато у Ернест има нещо от Фауст, в него има нещо загадъчно и тази загадъчност го прави привлекателен, защото е съчетание на мечтателност и внимание.

И госпожа съветничката трябваше да признае, че у Ернест има някакво обаяние. Тя реши да го вземе почти насила под свое покровителство и го покани в салона си, където той можеше да се запознае с влиятелни критици и с представители на изкуството.

Смеейки се, Ернест отклони нейната покана. Той побърза да се върне обратно в Лайпциг — още една година работа и после — в открито море, ще се хвърли в живота.

Срещите с Елсбет придобиха за него голямо значение и в тези срещи повече от всичко у него се проявяваше мечтателят. Те се занимаваха често с музика. Елсбет разучи романсите, композирани от Ернест по текст от Фриц, и неведнъж ги пееше вечер.

Най-сетне Ернест получи съобщение от Лайпциг — часът на раздялата приближаваше. С Елсбет той се прости още в навечерието.

— Прощавай, Миньон — не ме забравяй...

— Винаги... винаги ще си спомням за теб...

И той остана насаме с Фриц. Последния час, който щеше да прекара в мансардата на бляновете.

— Жаждата за приключения, свойствена на младостта, отново се разбуди в мен — каза Ернест на Фриц. — Знаеш ли, всичко ме задържа тук и в същото време горя от нетърпение да се намеря в Лайпциг.

— Жаждата към непознатото винаги смекчава минутите за раздялата.

— Аз поръчах на Елсбет да те навещава по-често.

— Тя ще идва често при мен.

— Пази я...

— Да.

— А сега, приятелю, чувствителността не ми е присъща. Прощавай! Остани си такъв, какъвто бе досега.

И те си стиснаха силно ръцете.

— Бъди здрав, Ернест. И се завърни същият.

Ернест се упъти към гарата. За момент отново го завладя болката на раздялата. Но той вдигна гордо глава и каза: В Лайпциг. И все пак, когато дочу еднообразния шум на тичащите по релсите вагони, почувства как в сърцето му се промъква тъга. И само с усилие на волята се застави да мисли за това, което бе пред него — за Лайпциг.

* * *

— Уважаеми маестро, колко топло е днес! — И госпожа съветничката с мъка намести своите осемдесет килограма в лекото плетено кресло, предназначено в мансардата на бляновете за гостите. — Колко нависоко живеете! Разбира се, това е много поетично... — И тя огледа стените. — Много поетично... Но знаете ли, поезията не трябва да се съчетава с неудобствата.

— В такъв случай вие говорите за някакъв вид салонна поезия.

— Драги приятелю, що за мисъл! Тук, у вас, е възхитително. Вие се досещате защо съм дошла, нали?

— Не искам да се обременявам със загадки. И без това вашето идване ме радва.

— Драги маестро, нарисуваният от вас портрет на Елсбет толкова ми хареса, че реших да ви поръчам и своя. И в тази поза — в профил... така...

Фриц трепна при мисълта за това. С ужас се втрени в двойната гуша и вирнатия нос на съветничката. В профил! Ужас!

— Но, госпожо, не би ли трябвало да предпочетете фотографския портрет? Фотографът работи много по-бързо. И после — рисуването на портрет за вас ще бъде скучно. Помислете за многочислените сеанси, когато ще трябва да стоите неподвижна.

— Това е възхитително — пропя съветничката. — Ние ще прекараме чудесно тези часове. Вие ще ми разказвате за Италия.

Фриц започна да се съмнява. Той чувстваше, че неговата фантазия е безсилна пред растящата настойчивост на съветничката. Тя искаше от него да ѝ разкаже твърде много: неговите преживелици бяха много по-бедни, пък и най-сетне — не можеше да предаде много неща с думи.

Съветничката го изгледа с нежен поглед. И неочаквано в главата му дойде спасителен отказ:

— Аз не съм портретист, госпожо.

— Това не значи нищо. Портретът на Елсбет говори най-добре за вашите способности.

— Госпожо, вашето вярно око — съветничката се усмихна мило — не е могло да не забележи, че портретът няма особена прилика. Той е много стилизиран — опита се да извърти Фриц.

— Да, вие сте прав.

Фриц беше доволен — стори му се, че съветничката се разколеба в своите намерения.

— И освен това не всички са склонни към стилизация. Аз предпочитам набраздените от бръчки лица, лицата, върху които годините са наложили своя печат. Младите лица не ми се удават. И аз предпочитам да рисувам стари хора или да стилизирам портрети, тъй както бе това с портрета на Елсбет. Младите лица не ми се удават — и той погледна съветничката — и това ме принуждава да се откажа от мисълта да нарисувам вашия портрет. Но имам един приятел, млад и много талантлив художник. Той е завършил в Дюселдорф и е отрупан с поръчки. Неговата специалност е портретът, портрети на млади жени. Мога ли да ви предложа неговите услуги?

Тя кимна. Ласкавите уговорки на Фриц ѝ подействаха.

— И все пак аз бих предпочела да имам портрет, нарисуван от вас.

— Бих изпълнил на драго сърце вашето желание, ако можех да се справя със задачата.

— Значи ще изпратите вашия приятел при мен?

— Разбира се. Кога ще позволите?

— Във вторник, на чай. Надявам се, че той ще дойде заедно с вас?

— Ще го смятаме за наша чест. И ще бъдем акуратни.

— Отлично, маестро — каза тя, — а сега покажете ми вашите най-нови произведения.

Фриц се упъти към ателието.

Най-сетне тя стана.

— Значи до вторник. И ще ми разкажете за Италия.

Фриц въздъхна облекчен. Най-после си отиде. Той беше щастлив. Сполучи да убие два заека. Беше спечелил поръчка за Фрид и се бе избавил от нейните претенции. Доволен седна да пие чай.

Зад прозореца се разнесе леко бръмчене.

Пчела — помисли той. През последните дни, следобед, при него пристигаше гостенка. Пчела. Тя прелиташе всеки ден и кръжеше над цветята, поставени върху масата. След като се извиеше няколко пъти над тях, отново отлиташе.

На следващата сутрин Фриц се събуди по-рано от обикновено. Откъм вратата дочу лек шум. След това се разнесе акорд. Настъпи тишина и изведнъж три свежи гласа запяха.

После се разнесе ликуващ възглас:

— Вуйчо Фриц, да живее именикът! — И по стълбата се разнесе бърз бяг.

Фриц беше трогнат. Той скочи от леглото и побърза да се облече. Пред вратата се натъкна на украсена с ленти кошница с цветя. Редом с цветята лежаха плетена кесия за тютюн, няколко книги и папка за скици. Фриц внесе подаръците внимателно в стаята и отиде до града за покупки. Накупи сладкиши и хранителни припаси — масло, стафиди, и се зае с домакинство. След грижливи приготовления отиде при хазяйката, която обеща да му помогне.

Следобед се събраха гостите. Мансардата на бляновете беше окичена празнично. Паула изтича към Фриц:

— Вуйчо Фриц, пожелавам ти да живееш хиляда години. Ние ще те обичаме винаги. А сега приеми моята целувка.

Разнесоха се звънливи възклицания:

— Вуйчо Фриц, какви чудесни сладкиши! Колко хубаво мирише тук кафето! Колко е хубаво да се празнува рожден ден!

Те седнаха до масата и започнаха да ядат.

— Знаеш ли ти какво е направила Паула? — попита Фрид. — Определила е в четири часа среща на двама студенти с червени шапки. Единият ще я чака на насипа, а другият при вратата; сега я очакват и двамата.

— Но, Паула — усмихна се Фриц, — не те ли е срам да бъдеш тъй жестока?

— В това, вуйчо Фриц, няма нищо лошо. Те са порядъчни маймуни! Единият от тях е надут пуюк, а другият си въобразява, че е

неотразим донжуан. Този урок няма да им навреди.

Така продължиха да бърбят до вечерята. На вратата се почука. Влезе раздавачът и предаде пакет от Ернест.

— Може ли да го разпечатам, вуйчо Фриц?

В пакета се оказаха шест романса, написани за Фриц, и писмо.

— Прочети го! — поиска Паула.

— Добре. Ето: „Скъпи Фриц! Има хора, които не изпитват особен възторг от рождения си ден, защото смятат самия факт на раждането за твърде съмнителна радост.

Никога не знаеш трябва ли да се радваш, или да скърбиш. Но в този случай ние ще се радваме. Приеми моите най-добри пожелания. Ако бях при теб, щяхме да отворим бутилка шампанско и да разговаряме за бъдещето... Аз съм много доволен от занятията и тукашният театър е чуден. Надявам се, след като завърши образованието си, да получи длъжността диригент. Какво да ти пиша още? Съществуват хора, които никога не са доволни. Всяка достигната от тях цел означава не умиротворение, а повод за стремежи към нови постижения. Моят живот е борбата, покоят означава за мен смърт. Но аз съм доволен от своя дял и не искам той да бъде променен. Вие сигурно ще се съберете в мансардата на бляновете и ще прекарате славно вечерта. Приеми моите най-добри пожелания. Твой Ернест“.

— Сега да се запознаем с неговите романи.

Те се струпаха до рояла и започнаха да разучават мелодиите. Стъмни се. На тръгване Елсбет поиска позволение да вземе нотите със себе си.

Фриц разтреби масата и постла бялата покривка. След това запали свещите пред портрета и извади нейните писма. И както винаги, в светлината на свещите портретът оживя.

Фриц четеше писмата. Нощният вятър се втурна през отворения прозорец в стаята — той не почувства неговото дихание, беше потънал в друг свят, чуваше нейния глас, пред него сияеха незабравимите очи на любимата.

От пожълтелите листа се излъчваше ароматът на младостта. От всяка дума, от всеки ред дишаше любов... любов... само любов... Между пожълтелите листа понякога се намираха изсъхнали теменуги и листенца от рози.

Всяко писмо беше любов.

От Фриц се изтръгна:

— Лу... — И той почувства, че спомените нахлуха в него с такава сила, че не беше повече в състояние да продължи четенето...

— Аз съм толкова самотен — каза Фриц, — върни се... всичките ми мисли принадлежат на теб...

През прозореца струеше слабата лунна светлина, която се примесваше със светлината на свещите.

— Ти отново ще бъдеш с мен, Лу... скъпа — прошепна той. — Върни се... седни до камината... приближи креслото по-близо до огъня. Протегни крачката си към камината... ето така... сега те аленеят под отблясъците на огъня... Наметни шала, на двора е вече нощ... и аз виждам по твоите очи, че ти е студено... Ето тук е приготвен за теб чай... Ти ще ми позволиш ли да държа чашката?... Така... така... скъпа... твоите бузи се зачервиха... Настани се поудобно в креслото и ми дай ръката си... Аз ще коленича при твоите нозе, ще си говорим... Аз знаех, че ти ще се върнеш при мен. Ето, виждаш ли, нищо не се е изменило от времето на твоето отсъствие. Както и преди, огънят пращи в камината, вятърът пее песни и мракът ни предразполага към мечти. Колко тъжно ми беше без теб, колко бях самотен! И знаеш ли кое най-много ми липсваше? Аз чувствах как след дните на борби, победи и поражения, когато над земята припаднаше миротворната вечер, в мен се разбуждаше един глас. Той шепнеше като слабо дете: „Аз съм толкова уморен, любима моя, ела... благослови моя сън“. Колко тежко бе да заставя този глас да млъкне, Лу. Опитвах се да го заглуша с вино, с песни, с шумно веселие. Но после, когато настъпваше краят, този глас започваше отново: „Любима, аз съм уморен... ела при мен...“. Аз се опитвах да викам: „Вино, вино!... и забрава... забрава!“. И около мен звъняха чаши, гърмеше музика, разносяше се весел смях и в шумен поток се сменяха лицата. А в сърцето ми бе отчаяние, не можех да заглуша този глас. Слушах как той шепне: „Аз съм така уморен, скъпа моя... аз искам забрава... искам да заспя...“. И аз се отстраних от хората, опитах се да потъна в мъдростта. Пролетта се раззеленяваше, пъпките на дърветата набъбваха, блестеше слънцето и шумно течаха пролетните води... Аз не виждах всичко това. И все пак в здрачевините буквите се стопяваха върху страниците на книгите. Не можех да чета: буквите изгубваха своите очертания, а отдалече до мен достигаше жалният глас: „Аз съм

тъй уморен... любима моя, ела при мен...“. Аз работех, ден след ден отминаваше, седмица след седмица. Съзерцавах света и ми се струваше, че той ме задоволява. Но настъпваше вечерта и тихият глас звучеше отново... Не искаш ли още чай, любима моя? Ние ще се любуваме на огъня в камината и ще мечтаем... Така както мечтаехме някога. Погледни тези дърва. Край тях се извиват синкавите езици на пламъка. Ето, чу се пращане и пламъчетата пожълтяха. И постепенно всичко ще бъде обвито в ярко огнено одеяние — тъмното дърво ще засвети като огън, ще се превърне в жар. От огъня бавно израства ослепителен замък. Ето, видиш ли, издигат се високо портали и колони. И пред тях в здрачевините се простират зелени ливади, тъмна гора, синьо небе... И парк... в парка много, много рози... А зад парка красиво езеро... Ние ще плуваме по него, Лу... Над нас ще се белее чистото платно, под нас — прозрачната водна глъбина. Ние ще плуваме по вълните, украсени от бяла къдрава пяна. Пред нас ще бъде море, само морето — безгранична шир. И далече ще видим тъмна ивица земя — това е нашият слънчев остров. Ние ще легнем на златистия пясък и ще се претопим във вълните и слънцето. Летният ветреца ще ни гали... Какво щастие ще бъде това...

— Лу... Любима... Лу...

Мълчание.

— ... От морето долита прохладен ветреца. И ние отново плуваме към родината. Родината! Лу, ние с теб сме лишени от родина... и ето, ние ще я добием... Бавно вървим с теб по поляната. Здрачевините ни обвиват. Отиваме бавно към дома. На прага замираме. Аз те гледам, коленича и казвам: „Аз съм уморен... любима моя... благослови ме... благослови моя сън...“. И ти се навеждаш над мен, ти — святата, и докосваш с устни моето чело, целуваш очите ми. Над земята нощта се спуска бавно... И ние отново сме до камината, Лу... Нашият сън се е разсеял... Забрави за него и ми дай ръката си... Вятърът пее зад прозореца... Аз искам ти да ми изпееш песента, която пя веднъж. Но защо не пееш... любима моя?

— Изглежда, че съм заспал — прошепна самотният Фриц и усмивката му бе напоена със скръб. — От всичко останаха само няколко пожълтели листа...

И той отиде в ателието.

Като се приближи до рояла, взе един акорд, който прозвуча ясно в нощта... Той отзвуча и се разтопи без следа. Аз искам покой... искам да отдырна... И той се упъти към вратата.

Спря се на прага, върху устните му заигра неземна, загадъчна усмивка и той прошепна:

— И все пак... животът... и светът... именно тъкмо затова са... прекрасни!

ШЕСТА ГЛАВА

Откри се новият сезон на операта. Всяка вечер там се упътваше шумен поток от нагиздени хора, в дълга верига спираха елегантни екипажи и блестящи автомобили. „Кармен“ не бе изгубила своята примамлива прелест.

Сред пешеходците беше и Ернест със своя приятел Ойген Хилмер.

— Днес пее новата Кармен — каза Ойген, — много ме интересува нейният дебют. Казват, че била прекрасна.

— Мен ме интересува само оркестърът — отговори Ернест.

Партерът представляваше великолепно зрелище. Голите рамене ослепяваха със своята белота, коприните шумоляха, кожите поразяваха с разкоша си.

Театърът беше препълнен. Увертюрата прозвуча и завесата се вдигна. Вечно младата опера на Бизе разбуждаше в публиката поток от страсти. Появи се Кармен.

Ернест беше цял в слух и зрение. О, тази Кармен! Нейните очи и синкавочерните коси!

„Любовта е от циганка родена.“

Бурни аплодисменти, безчислени бисове за Кармен. Тя, както твърдеше Ойген, бе завладяла града.

След спектакъла двамата приятели отидоха в малкото кабаре, за да споделят впечатленията си. Пред бутилка бургундско те разговаряха за спектакъла и за Кармен. Ойген бе запленил от нейната външност. Ернест хвалеше пеенето.

— Какъв чудесен глас, дявол да го вземе, как хубаво пее!

Постепенно кабарето се оживи. Дойдоха полунощните посетители след представлението. Неочаквано Ойген се оживи.

— Ето я — каза той, — тя наистина идва тук.

Влезе елегантна дама заедно с неколцина спътници. Единствената свободна маса бе редом с масата на приятелите и новодошлите я заеха. Ернест я разгледа внимателно, стори му се позната. Но не можеше да си спомни къде я е виждал. И неочаквано се сети как я бе видял да поздравява някакъв господин. Този горд поклон той бе запомнил по-рано, по време на разходката с Фриц. Беше познатата на Фриц. Ернест продължи да я наблюдава тайно. Беше хубава. Тежки тъмни кичури коса, фини черти на лицето, големи очи.

Тя каза небрежно няколко думи на келнера. Нейните спътници правеха впечатление на гуляйджии.

Дамата разгледа кабарето. Като видя Ернест, тя сякаш се замисли за нещо, опитвайки се да си припомни къде го е виждала. Ернест леко се изчерви и бавно наведе поглед. Очите му се спряха върху копринената дреха, после се преместиха към лачените обувки. Тя долови неговия поглед и леко се усмихна. Той изпи бързо чашата си и с пресилено оживление заговори с Ойген.

Ойген беше славен, лекомислен юноша. Той разказваше за своето последно приключение.

— Ние живеем в една и съща къща — един етаж по-долу. Аз съм музикант, тя обича музиката, самата свири леки сонатини. Най-често се занимава с музика вечер, когато изпитвам желание да си почина. Беше много добросъвестна и ежедневно отделяше по два часа за своите музикални упражнения. В първите дни тези безкрайни еднообразни упражнения ме вбесяваха, още повече защото предполагах, че се занимава някоя стара мома. За да я заставя да млъкне, чуках с четката по пода. В отговор тя свиреше още по-силно. Най-сетне една вечер ми дотегна толкова с упражненията си, че съборих масата на пода. После изтичах при хазяина на къщата, за да опитам с негова помощ да я заставя да замълчи. И кого срещнах, когато се спусках по стълбата? Моята съседка и противница, която също отиваше при хазяина. Очаквах да видя някаква стара гъска, а вместо това се натъкнах на очарователна главица. Тя предполагала, че нейният съсед е някакъв раздразнителен старик, а видя мен. Какво стана по-нататък не е трудно да се отгатне — ние се помирихме трогателно.

— А свиренето? — запита Ернест.

— Започнахме да свирим на четири ръце — отговори Ойген.

На съседната маса се завърза оживена беседа, в която певицата почти не вземаше участие.

Като замълча, Ернест долови за какво се говори. Поклонниците на певицата се надпреварваха в любезностите и комплиментите.

Ернест вдигна очи и срещна нейния поглед. После той изгледа бегло спътниците ѝ и устните му се изкривиха в насмешлива усмивка.

Тя го погледна втренчено.

И той отново наведе очи надолу, като спря погледа си на малката обувка.

Тя долови погледа му и с незабелязано движение едва повдигна дрехата си, като откри стройния си крак, обвит в тънка паяжина на копринен чорап. Кръвта нахлу в слепоочията на Ернест. Той я погледна и пак долови нейната странна загадъчна усмивка.

Не след много тя стана. Излизайки, отправи към него прощален поглед, улавяйки погледа му, който я следваше. После, съпроводена от своите спътници, тя се отдалечи.

Ернест чувстваше как кръвта пламна в жилите му. Представлението го бе развълнувало, а близостта на красивата жена, която го заплени така силно в ролята на Кармен, довърши останалото. Той се вслушваше разсеяно в бърбенето на Ойген и скоро предложи да си отиват.

Но когато се прибра вкъщи, не можа да заспи. Пред него се мяркаха светлините на рампата и той чуваше чудесния глас, пеещ „Хабанерата“. Опита се да си спомни за Елсбет, но нейният чист образ бе сякаш потъмнял. Побърза да се облече и да излезе. Не можеше да осъзнае своите влечения — той беше готов да ги припише на своята гореща кръв, на младостта си, на вълнуващата музика — и все пак зад всичко това стоеше тя — жената.

* * *

На другия ден, пък и през всички последвали дни Ернест посещаваше операта. След представлението той бързаше в малкото кабаре. Но не му беше съдено да се срещне повече там с Лана Райнер.

След една седмица треската в кръвта му стихна, той започна поспокойно да възприема всичко наоколо и да се надсмива над

собствената си разгорещеност. С ново усърдие залегна над работата, която донякъде бе изоставил. Забрави за операта и започна да отделя повече време за разходки. В тишината на леса успя да долови в шумоленето на дърветата една тема, която разработи в маниера на серенада от Хайдн и я облече във формата на квартет. Това произведение посвети на Елсбет. Вечерта, когато дописа последната нота, беше в много спокойно и радостно настроение.

Към нотите приложи сърдечно писмо, адресирано до Елсбет. След това се разположи по-удобно в креслото и мирно се загледа във вечерната далнина. Това усещане на благодатен покой бе за него нещо ново и той му се отдаде с любопитство, като се опита да разбере кое бе събудило у него това настроение.

Но веднага се събудиха и неясните му стремежи, и демоните, които бяха нарушили неговия покой, и той отново почувства, че в душата му се води борба. „Да можеше човек да бъде по отношение на себе си съвършено честен и откровен“ — помисли той.

Ернест погледна плика.

„Елсбет Хайндорф“ бе написано там.

— Миньон — прошепна замислен той и отново го завладя покой.

— Миньон — повтори той и извика във въображението си скъпия образ. Такава я видя до рояла. Златисти коси и бели дрехи. Тънки черти на лицето и големи ясни очи.

— Ти си моята душа — каза той тихо и се забрави в мисли за нея, докато нощта не затвори ласкаво очите му.

Следващите дни посвети на напрегната работа. Понякога при него идваше Ойген и разправяше за своите приключения. Той беше във възторг от Лана Райнер и името ѝ не слизаше от устните му.

— Помисли си — каза Ойген, — тези дни тя ще даде на графа добър урок. Той неведнъж изразявал своя възторг, изпращайки ѝ разкошни кошници цветя, и най-сетне се осмелил да я помоли да му окаже честта да вечеря в неговата компания. Тя се разсмяла и заявила, че в такъв случай той ще трябва да покани също и някоя си Мюлер, скромна статистка. Графът измислял хиляди уговорки, но тя настояла на своето. Трябвало да се подчини и бедната Мюлер имала неочакваното щастие поне веднъж да хапне вкусно и до насита. Графът останал крайно недоволен от всичко това и побързал да се отдалечи.

Ернест се разсмя, като чу тази история. Но смехът му прозвуча неестествено, той беше горд — поведението на Лана Райнер му импонираше.

Веднъж привечер Ойген дойде и съобщи, че знае къде ходи често Райнер — в едно малко селце, разположено недалече от града.

— Ние утре също ще отидем там — реши Ойген.

Ернест не се съгласяваше. Но Ойген настоя.

През нощта Ернест не можа да заспи. Нещо му шепнеше: Иди там! И в същото време гордостта му му казваше да не прави това. Реши да остане в града и с тази мисъл заспа.

На следното утро побърза да се облече най-грижливо. „Какво от това?“ — каза си, като безгрижно свиркаше някаква мелодия.

Дойде Ойген и двамата се упътиха навън от града.

Докато вървяха, Ернест почти не си спомняше за Лана Райнер — уморени, те се довякоха най-сетне до малката гостилница на селцето.

Седнаха на прелестната тераса и се залюбуваха на разстиляцията се пред тях изглед. Над синевата на планинските хребети се издигаше лесът и слънцето позлатяваше върховете, сякаш предвещаваще настъпващата есен. Небето имаше прозрачна бледност, свойствена на есенното небе, въздухът беше чист и ясен.

Стопанинът на гостилницата, за да привлече повече посетители, беше ангажирал двама музиканти — цигулар и пианист, които с доста мъка свиреха сантиментални песни. Ернест в отчаяние запуши уши.

В съседната зала някой шумно събираше столовете — очевидно се готвеха да танцуват. Гражданите, измъкнали се сред лоното на природата, бяха в прекрасно настроение. Ернест се учуди, че всички тук бяха общителни и приветливи — местните нрави съвършено не приличаха на това, което бе привикнал да вижда в Северна Германия.

Докато в Северна Германия в кафене с достатъчно много посетители всеки сядаше отделно, тук неведнъж се случваше на неговата маса да идват непознати хора и без да се интересуват, че в кафенето има и други свободни места, приветливо се обръщаха:

— Вие стоите тук самотен, няма ли да ви бъде приятно да се присъедините към нас? — Или се случваше да седат и без особени усилия да завържат общ разговор.

Скоро терасата се изпълни с посетители и започнаха да се чуват възгласи и приветствия, прелитащи от маса към маса.

„Ето я!“ — прошепна неочаквано Ойген.

Лана Райнер седна в ъгъла на терасата. Ернест я погледна и против желанието си почервения.

Тя не можеше да го види, защото седеше в профил към него. Музикантите свиреха финала на валса. Към тях се упъти възрастен господин и поговори нещо. Когато той се върна на своята маса, музикантите се поровиха в нотите и засвириха увертюрата към „Кармен“, но след няколко такта се объркаха и млъкнаха.

Ернест скочи — неговият слух не можеше да понесе толкова тежко изпитание. Като се приближи до рояла, той отстрани пианиста и засвири сам. Роялът беше хубав и очевидно бе неотдавна акордиран. Посетителите на кафенето замълчаха и се вслушаха в музиката. Певицата вдигна глава и се обърна към рояла.

След увертюрата Ернест започна да импровизира и премина на „Хабанерата“. Акордите растяха и най-сетне тържествено и мощно се изтръгна темата: „Любовта е от циганка родена...“.

Ернест чувстваше върху себе си нечий поглед и сякаш привлечен от него, вдигна глава и видя очите на Лана Райнер. И отново върху нейните устни играеше едва забележимата загадъчна усмивка.

Ернест прекъсна свиренето по средата на такта и като отметна глава назад, побърза към своето място, без да погледне певицата. Той изпита досада — и от себе си, и от нея — заради тази усмивка.

— Не искам — каза той раздражено, обръщайки се към себе си. Като долови неговото раздражение, Лана Райнер се усмихна.

Възстариият господин се приближи до Ернест, благодарно му стисна ръката и каза името си. Бил директор на операта в Мюнхен и минавал оттук. Обясни, че неочаквано изпитал желание пак да чуе „Кармен“.

Междувременно някакъв истински саксонец закачи музикантите да свирят валс и се впусна да танцува със своята огромна половинка. Валсът предизвика шумно одобрение и скоро в залата се завъртяха радостно оживени двойки.

Ернест и Ойген влязоха да погледат танцуващите. Директорът на операта се упъти към Лана Райнер. Ритъмът на валса произведе своето магично действие.

— Ернест, и ние би трябвало да потанцуваме.

— И аз мисля за това. Предполагам, че ще спрем нашия избор на блондинката и нейната другарка с бялата дреха...

В този миг Ернест почувства как някой докосва лакътя му. Той се обърна и видя до себе си директора на операта.

— Простете, че пак ви безпокоя. Госпожа Райнер с удоволствие би потанцувала бостон. Осмелявам се да ви помоля да седнете на рояла. С това бихте ми оказали най-голяма услуга.

Първата мисъл на Ернест бе да отклони рязко молбата. Но все пак се съгласи и се упъти към рояла. Ойген прошепна след него:

— Гледай на четири страни. Ей сега аз ще предприема нещичко.

Ернест засвири. Лана Райнер валсираше с директора. Едва сега в плавните движения на бостона стана ясно каква красива фигура имаше тя. След това Ернест видя, че Ойген танцува със спътничката на певицата. Минавайки край Ернест, той му намигна лукаво. После в ритъма на валса край Ернест мина със своя партньор и Лана, която леко наклони към него гордата си глава.

В следващия миг Ернест престана да свири. Той дочу думите на директора:

— Аз не съм мечтал, че на стари години ще ми е съдено да танцувам отново с вас.

При Ернест изтича доволният и тържествуващ Ойген.

— Тя е също от операта — каза той радостно. — Честна дума, върви ни.

Ернест се усмихна. Когато пак засвириха валс, той каза: „Трябва да я поканя!“ — и с тези думи тръгна към Лана Райнер. Като се приближи до нея, той се поклони и я покани да танцуват.

Тя го изгледа и го улови под ръка. Ернест не очакваше, че ще приеме толкова любезно поканата му и поведе гордо певицата в залата.

По време на валса тя не сваляше поглед от лицето му. Нейните тъмни очи властно се открояваха на тясното ѝ бледо лице. Близостта на тази прекрасна жена и нейният аромат го опияняваха. От време на време долавяше шумоленето на коприна и чувстваше как по гърба му минават тръпки. Двамата мълчаха. И отново върху устните на певицата легна загадъчната усмивка, която смуцаваше Ернест. Той стисна устни и я погледна решително в очите. При това стисна неволно и ръката ѝ... После я заведе до нейното място и като се поклони, докосна с устни двете ѝ ръце.

Ойген го очакваше много развълнуван.

— Щастливец! — приветства той приятеля си. — Разкажи! Какво каза тя? Коя е тя? Говори!

Но Ернест не отговаряше — той все още слушаше до себе си шумоленето на нейната коприна.

* * *

През нощта не можа да заспи. Виждаше примамливите звезди на нейните очи. Зъбите му безсилно се впиха във възглавницата и като отхвърли завивката, извика:

— Не искам!

После стана, отиде до писалището и започна да мисли за Елсбет. „Аз ще ѝ напиша писмо“ — реши той и започна да търси хартия.

„Миньон“ — написа и скъса парчето хартия. Намери портрета на Елсбет. Стори му се, че портретът излъчва умиротворение и покой. Но после отново видя загадъчната усмивка, в която се съчетаваха греховност, печал и страстна истома, и мислите му се размътиха, заля го огнена вълна... Отиде до прозореца, отвори го и загледа нощния мрак. Нощта лъхаше прохлада, стана му по-леко пред самия себе си.

Зад прозореца се простираше тъмнината — той протегна ръце напред и глухо простена.

Покой... покой... ще го намеря ли? И после се разсмя, смееше се на себе си. Кой на двадесет и три години жадува покой? Що е покой? Дял за малокръвните страхливи момчета, неவிждащи света зад своите очила.

Бури!... Бури!... Той жадуваше бури! Той жадуваше буря, която би пречистила неговите желания, би му дала възможност да потъне в забрава, да избяга от мислите си.

Почувства как думите нахлуха в душата му, отиде до масата и записа върху парче хартия стиховете:

*Цяла нощ се мятах в леглото,
но как самотата в сън да усмириш,
и жената, и книгите ми принадлежаха*

и все пак — всичко това не бе мое.

Какво е това? Ще настъпи ли край на този всеизгарящ огън?... Той ловеше жадно с ръце нощния въздух. В далечината в мъгла се мяркаха неясни сенки. Нощната синева струеше. Някъде далече прозвучаха миротворни мелодии, звъняха камбани... Той грабна молив и нотни листа, започна да пише трескаво, жадно... без да си дава сметка за написаното.

Наоколо му звучеше музика — той пишеше, продължи да пише... А надалече, над всичко, се издигаше алената греховна уста, загадъчно усмихващите се устни... греховност... печал... и страстно томление.

* * *

Ернест предаде това, което беше написал през нощта, на своя професор. Беше нарекъл композицията си „Фантазия в сребърни и червени тонове“. Професорът прегледа композицията и стисна силно ръката му.

— Оставете тези ноти у мен. Аз ще намеря издател.

Ернест напусна професора в радостно настроение и с благодарност си спомни за певицата, която косвено му бе помогнала да създаде такова произведение.

Ойген направи името на Лана Райнер любима тема за разговор. Той винаги можеше да каже нещо ново за нея, искрено завиждаше на Ернест и не можеше да му прости, че не предприема нищо, за да затвърди познанството си с певицата.

Веднъж в ранна утрин Ойген дотича и съобщи, че Райнер отклонила предложението на някакъв банкиер, като обяснила отказа си с това, че той имал твърде много пари.

Ернест имаше чудесно настроение. Той си сложи яркосиня връзка и заяви:

— Отивам да се разхождам в парка. Каня се да легна на тревата и да помечтая, макар че има опасност някой полицаи да ме заварят в това занимание и ще ме глоби. Ще дойдеш ли с мен?

— Господи, що за мисъл ти е заседнала в главата! По-добре да отидем в кафенето. Там има толкова славни момичета.

— Те са отвратителни. Помисли по-добре какво ще е да се намериш върху тревата и да се любоваш на облаците.

— Това е скучно. Да вървим.

— Не.

— В такъв случаи ще се видим довечера в операта.

Ернест се упъти бавно към парка. Като избра по-безлюдно ъгълче, той се разположи върху тревата и се замечта.

Мислеше за онези, които останаха в далечния Оснабрюк... Фриц... Има ли нови приятели? Елсбет... Миньон... Фрид и Паула... Колко бяха далече всички от него!

И той затвори очи.

Над него върху дървото чирикаше птичка. Скочи... Та наистина ли се е изхитрил да заспи... Колко хубаво е тук? Видя пред себе си — беше ли това сън или наяве? — Лана Райнер. Тя идваше към него сама.

Той стана и излезе на пътеката. Тя го забеляза. Ернест беше смутен и не знаеше какво да направи. И в същото време чувстваше, че нещо невидимо го влече напред. Отдаде се цял на този порив и тръгна напред. Долови нейния приветлив поглед. Кръвта нахлу към сърцето му и той ускори крачките си — след няколко мига се намери до нея. Безмълвно се докосна до ръката ѝ и се наведе да я целуне. После, зачервен, се изправи и усети погледа ѝ върху себе си.

Пеещ глас го попита:

— Вие мечтаехте?

— Да. Мечтаех за младостта и за отминаващото лято.

— Наистина? Вие мечтаехте за раздялата с лятото?

— Да. В раздялата също има прелест.

— Но в това се таи болка.

— Болката е прекрасна.

Тя го изгледа продължително.

— Вие обичате болката?

— Не, аз обичам щастието! Обичам ослепителното, сияещото щастие!

— Това, което говорите, никак не прилича на безсмисленото бърборене на съвременните младежи. Струва ми се, че по-рано съм се срещала с вас.

— Имах удоволствието да танцувам с вас.

— Не, срещала съм ви по-рано.

Ернест се усмихна:

— Може би в Оснабрюк?

Тя отговори:

— В Оснабрюк?

— Аз ви видях, когато се поздравихте с моя приятел.

Тя го погледна въпросително.

— Фриц Шрам — отговори той.

— Сега си спомням — каза тя. — Вашият портрет е окачен в неговото ателие. Та вие сте значи човекът, за когото той ми е разказвал често. Вашият приятел е чудесен човек. Сигурно го обичате много?

— Готов съм да умра заради него!

Тя погледна неговото загоряло лице и забеляза, че като произнесе тези думи, той стана съвсем сериозен.

Повярва му.

— А той? — запитва тя.

— Той също е готов на всичко заради мен.

Ернест млъкна. После заговори:

— Неведнъж ви слушах в операта. Беше чудесно.

Тя се усмихна:

— Вие не трябва да ми говорите комплименти. Оставете това на плешивите господа във фракове. Фриц Шрам също никога не ми казваше комплименти. На драго сърце отивах при него. Вие също се занимавате с музика? Какво специализирате?

— Аз съм пианист и освен това се занимавам с композиция и работа в диригентския отдел.

— Значи в бъдеще ви предстои да бъдете диригент?

— Това е още неизвестно. Може да се случи да стана каменар или овчар. Какъв ще бъда ми е безразлично. Най-важното е да чувствам поне частично удовлетворение от онова, което правя.

— Частично?

— Да. Да бъде човек изцяло удовлетворен е невъзможно.

— Никога?

— Никога. Винаги нещо ще ви зове напред и по-далече.

— Но нали има върхове, след достигането на които повече не изпитваме влечение в далечината.

— Аз не съм достигнал тези върхове. И не зная за тяхното съществуване.

— Вие сте още млад...

— Изпитал съм за годините си доста.

— И нищо ли не ви удовлетвори? Може би вашият разум е оставал неудовлетворен? Но няма всичко трябва да бъде проверено от разума?

— Може би от чувството?

— Да, от чувството — отговори тя и се усмихна.

— И най-висшето чувство...

— Това е...

— Любовта?

— Да.

— Любов — повтори насмешливо Ернест. — Аз имам един приятел, който казва, че любовта е съчетание на играта на въображението с удовлетвореното или засегнато самолюбие.

— Понякога в нея има покрай всичко това и много сметки — допълни, усмихвайки се, Лана. — И все пак... Вземете дори днешния ден. Здравият, жизнерадостен човек ще каже: Какъв чудесен ден! А друг, болен и измъчен, ще каже: Какъв мъчителен ден! — а денят е един и същ. Всичко зависи от това как го възприемаме. И така е с всичко. Какво би казал вашият приятел, ако станеше дума за чувствата?

Ернест почервения.

— Бях неискрен, когато говорех с вас. Аз съм раздвоен. Част от мен е свързана с моята външност, с лекомислената ми натура, но с нея никога не се съгласява онова, което е вътре в мен, моето истинско аз.

Тя се усмихна.

— Ето такъв предпочитам да ви видя. Вие не трябва да говорите с тон, присъщ на толкова много други хора. Преситеността е отвратителна. А сега, ако желаете, изпратете ме вкъщи.

— Радвам се.

Ернест се почувства по-свободен — лъжливата срамежливост изчезна. Той си представяше тази жена съвсем иначе. Незабелязано те се заприказваха, но сега разговорът течеше така, сякаш бяха стари познати. Тя отгатна неговите мисли и каза:

— Ние сме стари познати, благодарение на това че вие сте приятел на Фриц Шрам. Той е един от малкото хора, които аз наистина уважавам. Разкажете ми за него.

Ернест вървеше редом с прекрасната жена и чувстваше лека гордост, когато забелязваше, че тя почти всяка минута трябваше да отговаря на поздравя. Той ѝ разказваше за Фриц, за мансардата на бляновете, за цветята и свещите, за младостта и пролетта.

Тя го слушаше внимателно.

— Какво правите вие сега?

— Занимавам се с композиции.

— Какво пишете?

— Написах неотдавна шест романа по текст от Фриц Шрам. Бих бил радостен да ги чуя, но нашите певци пеят толкова лошо, че предпочетох да се откажа...

— Ще зависи напълно от това как вие тълкувате думите ми.

— Така, значи вие пишете музика по текстове от Фриц Шрам?

— Аз имам редица романи.

— Това е чудесно. В такъв случай аз ви моля да дойдете утре при мен в пет часа на чай. Ще се съберат неколцина познати.

Ернест поблагодари радостно.

Тя му протегна приветливо ръка. Той се докосна до пръстите ѝ и се сбогува.

„Ето каква е прекрасната Лана Райнер“ — мислеше той, като се връщаше вкъщи.

* * *

Лана Райнер заемаше елегантна квартира, наредена с вкус и разкош, свойствен за светска жена. В приемната камериерката сервираше безшумно чая.

Ернест стоеше срещу Лана. Тя носеше матовожълта дреха с открити ръкави. Дрехата ѝ отиваше много.

— Помолих ви да дойдете малко по-рано от часа, когато гостите идват — каза тя, — защото исках да поговоря с вас спокойно. Донесохте ли вашите романи?

Ернест ѝ ги подаде. Тя взе нотите и попита:

— Кога искате да ги прегледате с мен?

— В най-удобно за вас време.

— В такъв случай в петък — пет часа. Но едновременно ще пробваме с вас и някои оперни арии. Съгласен ли сте?

— Ще се радвам много на възможността да бъда ваш акомпаньор.

— Прекрасно! Нашият оперен акомпаньор е ужасен. Ще разуча една партия с вас. Но това не ще ли ви отнеме твърде много време?

— За мен няма да е без полза.

— В такъв случай — усмихвайки се приветливо, му протегна ръка тя — ще поработим заедно. Но при едно условие: ще бъдем честни по отношение един на друг и ще си казваме само истината.

— Съгласен.

Камериерката съобщи за пристигането на гости.

— Поканете ги.

Влязоха двама мъже. Единият от тях беше висок, косата му лъщеше и на окото му стърчеше монокъл. Вторият бе по-млад, но около устата му бяха легнали резки гънки. Лана ги представи на Ернест — граф Ниберг, лейтенант Харм.

Новодошлите се осведомиха за здравето на Лана и се разсипаха от комплименти.

Камериерката съобщи за пристигането на нови гости.

Влязоха две дами, съпроводени от кавалерите си. Едната от дамите, с пенсне на носа, тържествено заяви:

— Господа, настъпва времето за владичество на жената.

— Прелестно — простена лейтенантът.

— Как? Прелестно? — учуди се пълната дама.

— Разбира се. Ролите на половете ще се разменят и на вас ще предстои да ни завладявате.

— Долу мъжете! — провъзгласи решително сторонницата на женската еманципация. — Достатъчно е робувала жената!

— Но на мен ми се струва, че досега жената се е чувствала прекрасно в това робско състояние.

— Позволете ми да се доизкажа, господин графе. Жената трябва да бъде равноправна с мъжа.

— Това е невъзможно — заяви Ернест. — Разликата между мъжа и жената е много голяма. Законите са истински по отношение на

триъгълника, но по отношение на кръга те губят своя смисъл.

— Това различие е плод на ваша измислица. В какво се състои то?

— Действията на жената са предизвикани от нейните чувства, постъпките на мъжа се крият в разсъдъка — отговори графът.

— Мъжът е способен да бъде обективен, за жената това е съвършено немислимо — заяви лейтенантът.

— Аз намирам, че приравняването в правата би било ужасно — заяви директорът на операта. — Аз чувствам отвращение към агитаторките в рокли. Къщовницата ми е по-мила.

— Как не, вие искате отново да ни затворите в кухнята и детската стая! — отвърна сърдито пълната дама. — О, тези тирани!

— Какво ще кажете вие, господин Винтер? — попита Лана, която следеше спора усмихната.

— За това много се говори, но невинаги думите съвпадат с мислите. Жената трябва да си остане женствена.

— А вашето мнение, госпожице Шрант?

— Аз наистина не зная... но струва ми се, че мъжете, без да се гледа на всичките техни недостатъци, са много мили.

— Браво! — извика лейтенантът.

— А сега достатъчно сме спорили, да преминем на по-мирни теми — каза Лана.

— Да живеят жените! — извика лейтенантът.

Гостите продължиха да беседват оживено, а после се обърнаха към Лана с молба да попее.

Ернест се упъти към рояла.

Нещо прониза тялото му. Той удари по клавишите и звуковете на чаровния глас изпълниха салона. Лана Райнер пееше „Хабанерата“.

Като се завръщаше вкъщи, Ернест почувства, че отново е намерил покой.

Написа дълго писмо до Фриц и Елсбет. Успокои се. Те са приятели... И все пак в съня си той отново видя загадъчната усмивка, изтъкана от греховност... печал и любовно томление...

СЕДМА ГЛАВА

Здрачевината отново проникна в ателието. Фриц остави четката и палитрата настрана и внимателно изгледа своята работа. След това отиде в мансардата на бляновете, натъпка лулата си и взе писмото на Ернест. Ернест му разказваше за срещата си с Лана Райнер. Той се замисли. Ще се окаже ли Ернест достатъчно силен? Знаеше, че ще настъпи ден, в който Ернест ще се завърне отново при Елсбет — Ернест имаше гореща кръв и буен темперамент.

Трябваше да им помогне. Фриц се огледа загрижен в огледалото. Беше отслабнал и побледнял. Напоследък пристъпите на задух бяха зачестили, също потенето нощем и сухата кашлица. Неведнъж Фриц бе мислил за смъртта и знаеше, че не изпитва страх пред нея. Но сега... не искаше да умира.

Не... искаше да преживее поне още една пролет и не заради себе си, макар възраждането на природата да носеше обновление и в неговата душа, а заради децата, както казваше той.

Можеше да им бъде още потребен. При мисълта за това, че е още потребен на някого в света, изпитваше радостно чувство.

На вратата се почука.

Той реши, че е Елсбет и извика:

— Влез!

Влезе млада дама в черна копринена дреха с голямо деколте. Фриц си спомни... Тази жена бе срещнал в деня, когато пристигна Ернест... в кафенето.

— Добър вечер, госпожице Берген.

— Добър вечер — смущавайки се донякъде, отвърна тя. — Вашият приятел ми даде адреса...

— Аз знам и се радвам, че сте дошли при мен. Тази вечер ми беше свободна и аз не знаех с какво да я запълня. И сега имам тази неочаквана възможност. Моля ви, седнете — ето, в креслото.

— Колко е хубаво у вас!

— Ернест кръсти моята стая мансардата на бляновете.

— Това е вярно. И винаги ли живеете тук?

В отговор на този наивен въпрос Фриц се усмихна.

— Да...

— И никога в хотел или някъде на друго място?

— Не.

— И изцяло сте предоставен на себе си, свободен сте?

— Да.

— О, колко трябва да ви е добре!

— Това щастие е достъпно за всеки човек.

Тя поклати кокетливо глава.

— Да... за мъжете. Но не за нас... жените... — И като взе от кошничката, която Фриц ѝ поднесе, един плод, тя впи остриите си бели зъби в него.

— И вие бихте могли...

— Не, не... във всеки случай... — каза тя, като люлееше миниатюрното си краче и го погледна крадешком.

— Защо?

— За това на нас ни е нужен спътник... — И тя се разсмя звънливо.

— Свободата и независимостта не се заключават в материалната независимост. Най-важното е вътрешната свобода.

— Вие не ме разбрахте. Аз исках да кажа, че ние не можем да бъдем щастливи и да се наслаждаваме на живота в самота.

— А няма това е едно и също?

— Да.

— Какво разбирате вие под наслаждение от живота?

— Как да ви кажа... да имаме възможност да не си отказваме в нищо... да участваме във всичко...

— Така ли? В такъв случай аз съм много нещастен.

— Вие? — извика тя.

— Да. И все пак не го усещам.

— Не трябва да живеем в уединение и да се разкисваме.

— Тези думи са лишени от всякакъв смисъл. Може би онези, които по вашему живеят пълноценен живот, всъщност се разкисват. Смисълът на живота не е там.

— А в какво?

— Животът сам по себе си няма ценност. Или по-право, ние не сме в състояние да го оценяваме, защото сами сме съставна част от него. Не нам се пада да го преценяваме, да определяме стойността му. Ние сме длъжни да се стремим да живеем така, както изисква нашата същност. Животът — това е вътрешният процес, а не неговите външни проявления. За мен имат цена само ценностите на вътрешния порядък, който добивам по начина, по който живея. А тези ценности, които придобивате вие, намирайки се във водовъртежа на външния блестящ живот, за мен нямат значение.

— И вие предполагате, че най-висшето благо това е щастието да се уединиш в някое тихо ъгълче?

— Ако ви харесва да се изразите така, наистина вярно е. Съществуват натури, за които е необходимо всичко — и бури, и покой. За жената пътят към познанието, към висшето благо лежи през пълното отрицание в името на любимия човек и детето.

— И това е свойствено на всяка жена?

— Почти на всяка. Истинската жена е длъжна да чувства отвращение и жалост при вида на това, което се именува продажна любов. За пъстри дрънкулки и минутното опиянение от шампанското те продават своето тяло... И не само това... Но и най-ценното, което имат! Своето щастие! Моля ви да ме разберете. Аз съм човек и разглеждам всичко от човешка гледна точка! Щастието на жената — то е в любовта! Много добре разбирам и обяснявам поведението на девойката, отдала се в името на любовта! Това ние срещаме в нашето ежедневие и не можем да го осъдим! Готов съм дори да разбера, ако девойката се е отдала заради възможността да има чифт копринени чорапи, заради пари! Готов съм и това да разбера. Защото там, където любовта е станала предмет на покупко-продажба, аз не виждам съжаление. Ще настъпи ден и вие ще се пробудите, замайването, което ви заобикаля, ще се разпръсне. Но ще бъде късно, защото няма нищо по-ужасно в света от думите: Аз изживях живота си напразно!

Фриц се увлече — той продължи да говори безспирно. Лицето на Трикс Берген побледня.

— А ако от лекомислие сте встъпили на пътя на продаж... — И тя замълча на полудумата.

— Тогава... жената е разбила своя живот. И едничката надежда би намерила в това — никога да не се пробуди.

Трикс дишаше тежко.

— А ако тя все пак се пробуди?

Фриц отговори, без да я гледа:

— Това би било ужасно... разкажание...

Трикс скочи и страстно извика:

— По-добре смърт!... Смърт! Във водата!...

— Чакайте — извика Фриц и стисна ръката ѝ. — Чакайте!

— Нали всичко е напразно! Пуснете ме... — прошепна тя и като падна на стола, се затресе в безсилни ридания.

— Не — каза Фриц и очите му заблестяха, — нищо не е загубено. Всичко е поправимо.

Тя се отпусна в креслото, но риданията разтърсваха нежното ѝ тяло. Здравевината се съгъстяваше.

— Виждате ли? — настойчиво и тихо каза Фриц. — Това е най-забележителното в нас — нам не е съдено да преживеем вторично каквото и да било, но ние можем да обновим нашите преживявания. Може да окосим тревата, но докато не я изтръгнем от корен, новите бурени са неизбежни. И докато това, което се крие в женското сърце, не е умряло и не е замлъкнало, възможно е много. Ние забравяме лошото — и всичко отново се нарежда. Погледнете това изречение на стената: все към по-хубаво.

— Но не за мен — прошепна тя.

— Не. И за вас, погледнете ме в очите.

Трикс вдигна глава и върху Фриц се спряха чифт влажни лъчисти звезди.

— Вие тъгувате по своето минало?

И отново очите се замъглиха от сълзи. Тя кимна безмълвно с глава.

— В такъв случай то още не е загубено. Това е най-чудното у жената — тя може да погрознее в порока и все пак да се върне в истинския път чиста и невинна. Може да сгреша и да остане безгрешна. Тя е като феникс, изгарящ в огъня и възкръсващ от пепелта пречистен.

С разбит глас тя попита:

— Всичко още ли е поправимо?

— Вие искате ли това? — запита той.

— Да — извика тя горещо и стисна ръце.

— В такъв случай всичко е поправимо! Вие можете да добиете вътрешен покой и всичко се свежда да измените външните условия на вашия живот. Позволете ми да поискам да бъдете откровена с мен, за да мога след това да ви дам съвет.

Тя кимна с глава и като прекъсваше разказа си с ридания, му разкри историята си.

Била от добро семейство. Нейната гореща кръв и жажда към непознатото въстанали против строгостта в родителския дом. Случайно на курорта се запознала с богат прахосник — той ѝ разказал за света и за прелестите на разкоша. Тя заминала с него и писала на своите родители да не я търсят. Започнала така. Първият, който, както тя предполагала, нямало да се ожени за нея, скоро ѝ се наситил. Била отчаяна, но скоро се утешила — наоколо ѝ имало други мъже. Така изминали две години.

— Неведнъж аз си спомнях моите момински сънища и тогава ми беше много мъчно. Търсех забрава във виното, веселието, в танца. Всичко би продължило така, ако не беше срещата с вас и Ернест. Не вярвах във възможността на възвръщането. Вие скъсахте измамната обвивка на това, което ме ослепяваше. И аз трябваше да дойда при вас.

— А вашите родители?

Устните ѝ трепнаха.

— Дайте ми техния адрес.

— Вие искате?...

— Да.

— О... Ето го. — И тя бързо записа адреса върху неговия бележник.

— А сега да поговорим за друго.

— У вас е толкова спокойно. Съвсем не така, както другаде. Тук всичко е много по-просто, но затова пък по-уютно и по-красиво.

Като видя портрета на стената, тя попита:

— Коя е?

— Една девойка, която обичах много.

— И какво стана с нея?

— Умря.

Трикс се докосна до неговата безжизнено отпусната ръка и с нерешително движение я помилва.

Той запитва:

— Познава ли ви някой в Оснабрюк?

— Не, там преживях само няколко дни.

Той кимна с глава. После показа няколко рисунки, даде ѝ книги за четене и ѝ разказа за своите млади приятели.

На тръгване тя нерешително попита:

— И какво съм длъжна... за това...

Той се усмихна.

— Вие сте длъжна да привикнете към новото, което ви заобикаля. Тогава повече не ще задавате този въпрос. Скоро ли ще дойдете при мен?

Тя го погледна и очите ѝ се разтвориха широко.

— Нищо не съм длъжна? — прошепна тя. — С какво заслужих такова внимание?

— Аз виждам, че вие трябва да свикнете с нещо, което е съвсем естествено. Нали сме хора?

Когато тя си тръгна, Фриц постоя няколко мига, гледайки след нея. После взе парче тебешир и написа върху тъмната стена: „Жената е вечна загадка!“. Късно привечер дойде Елсбет. Тя видя новия надпис и попита:

— Вуйчо Фриц, какво значи това?

— Дойде ми наум тази вечер.

И той ѝ разказа за случилото се. Елсбет беше трогната.

— Тя не познава тук никого — каза Фриц — и никой тук не я познава. Помислих си дали ти не би сметнала за възможно да ѝ помогнеш. Нищо не те ангажира.

— Вуйчо Фриц... Даже да не беше така... на драго сърце ще ѝ помогна...

— Знаех, че ще решиш така.

— Знаеш ли, дойде ми наум чудесна мисъл. Тя сега преживява криза и не трябва да я оставяме насаме с нейните мисли. Тя трябва да се занимава с нещо. Но не с механически или физически труд — това би я угнетило повече. Трябва да намери в заниманието радост. Когато ми е тъжно, аз се старая да направя някому нещо приятно или изобщо да направя нещо добро и тогава се изпълвам от чуждата радост. И струва ми се, че знам какво трябва да се направи, за да ѝ помогнем. Неотдавна помолих моята леля да отиде при старшата сестра в детската болница и да я попита не бих ли ѝ била полезна там. Леля

беше в болницата и нейната приятелка ѝ казала, че ако аз искам да помогна сериозно на децата, а не да се забавлявам, тя на драго сърце ще ме допусне да работя. Зарадвах се много!... Помисли, вуйчо Фриц, аз ще мога да се грижа за всички тези славни деца, нуждаещи се от грижи и ласки! Сега реших, нека и тя да дойде с мен! Уверена съм, че ще позволят и на двете ни да работим...

— Добре си намислила — каза Фриц. — Всъщност това е най-хубавото, което можем да измислим за нея. Утре ще ѝ предложа.

— Моля те, вуйчо Фриц.

— И ти ли искаш да се грижиш за децата?

— Да. Разбира се. Но сега почети ми своите стихове.

Фриц отвори томчето и започна да чете с приглушен глас:

За онова, което е било преди.

ОСМА ГЛАВА

Ернест често се занимаваше с музика заедно с Лана Райнер. Нерядко ѝ разказваше за Фриц и неговата мансарда на бляновете. Веднъж, когато спомена за Елсбет, той долови, че артистката се интересува. Но не продължи и заговори на друга тема. И тогава върху устните ѝ отново се появи загадъчната усмивка. Тя чувстваше у Ернест младостта и свежестта, които го отличаваха от кръга на нейните познати. Тя обичаше неговата своенравност и всичко, което бе още неясно изразено в него — обичаше в юношата бъдещия художник.

Ернест вървеше с радостно настроение по вечерните улици — той отиваше при Лана.

— Ах, вие ли сте, маестро — каза певицата, отваряйки вратата. — Моята камериерка е в отпуск и затова трябваше да ви отворя аз. Моля...

И тя го въведе въкъщи. Беше облечена в чудесна свободна дреха, подчертаваща красотата на нейното тяло.

Наред със стаята, в която те се занимаваха с музика, се намираше малка добре наредена стая — будоарът на певицата.

— Вие може да отидете в моя будоар — предложи тя и като си избра една разкошна роза, я забодде в косата си. При това широките ѝ ръкави се свлякоха нагоре и оголиха безукорната чистота на линиите на нейната ръка и меката извивка на лакътя.

— А сега... заповядайте тук, ето ви възглавнички... — И тя го настани на дивана. — Ето чай, пасти, захар... — Тя се приближи до него и своеобразният остър аромат на нейния парфюм го лъхна. Той се почувства като замаян.

— Очите ви пак са странни — каза тя.

— В тях има разочарование...

— Разочарование?

— Да. Аз търся цел и опора, а намирам само призрачна измама.

— Не трябва толкова много да се вгълбяваме в себе си.

— И аз не искам това.

— Погледнете ме.

И той потопаи влажните си сиви очи в тъмните влажни звезди на нейните очи.

Ернест би желал това да продължи вечно. Той се любуваше на нейните тънки бели ръце, вдъхваше техния аромат. Залязващото слънце хвърляше лъчите си през прозрачните дантелени завеси и изпълваше стаята с розово сияние.

Ернест сложи ръка на очите си — той забрави миналото, не мислеше за бъдещето. Прозвуча напевният глас на Лана:

— А сега ние ще помечтаем.

С бавни грациозни движения тя прибра масичката с чая. Ернест продължаваше да следи чудесната ѝ фигура, обляна от златото на залеза.

— Аз обичам вечерната здрачевина — каза тя. — Всички линии и краски стават толкова смекчени. Здрачевината ни дава чудесни сънища...

— За какво са сънищата?

Тя стоеше с полузатворени очи.

— Нали ние сме само слаби хора... Животът и реалността — това е всичко. И все пак сънищата... — И едва чуто той добави: — Сънищата са прекрасни.

Сънищата...

И тя запя с чудесния си пълнозвучен глас ария от „Тристан и Изолда“:

Кажу какви прекрасни сънища...

Ернест стана бавно от мястото си и като отдръпна портиерата, тръгна към рояла. С полузадушени акорди той я придружаваше; тя продължи да пее, после се приближи до рояла и постави върху пюпитъра ноти.

При това ръкавът ѝ докосна неговото чело. Прониза го сладостно вълнение и напевен трепет пробягна в кръвта му. С безгранична печал звучаха акордите, напоени със страстно томление.

Сънища...

Ернест отпусна ръце върху коленете си. Наред с него стоеше Лана Райнер и го гледаше.

— Всичко в живота е сън, а действителността е печална и тъй бедна...

— Не, сънят е сън...

— А животът, Ернест Винтер? — разнесе се от здрачевината.

— Чудо, Лана Райнер.

Вечерен лъч се плъзна върху челото на Ернест.

— Вие вярвате ли в чудеса, Ернест Винтер?

— Да, Лана Райнер.

Нейните устни затрептяха. И лекият глас прошепна:

— Не искате ли да научите и мен на тази вяра? Тя не ви ли мами?

— Никога, Лана Райнер.

— Аз тъгувам, чакам някакво чудо, Ернест Винтер — продължи прекрасната жена до рояла.

— Чудо... то е дошло при мен... — каза Ернест и бавно, сякаш тласкан от невидима сила, коленичи до нозете ѝ.

Тя го изгледа с бавен поглед и сложи бялата си ръка върху челото му.

— Здрачевина... — пошепна тя и бавно се упъти към креслото.

Ернест стана и я погледна с широко разтворени очи.

Тя стоеше в креслото; последните лъчи на догарящото слънце позлатяваха нейния стан, очите ѝ бяха устремени към него.

Той се приближи до нея, сведе глава и скри лицето си в нейните колене.

Тя милваше косата му. Лицето му беше бледо, а зениците бяха потъмнели.

— Скъпи — прошепна тя и целуна очите му.

* * *

През нощта Ернест заспа дълбоко. Не сънува нищо. На следното утро всичко му се стори като сън. Беше в странно настроение — в него се сливаха печал и радост. Опитвайки се да не мисли за нищо, той седна да работи. Лана Райнер бе тъй далечна, струваше му се чужда —

той почти не си спомняше за нея. Мислеше за Елсбет, знаеше, че я обича много.

Изминаха няколко часа и той започна да гледа на преживяното с други очи. Неспойно очакване изпълни сърцето му. Непрестанно изваждаше от портфейла си билета за ложата — този билет, който тя му подари, и гледайки го, се опитваше да се убеди, че всичко е наяве.

Ернест оправи грижливо тоалета си и след това се упъти с бавни крачки към театъра.

Минавайки по улиците, забеляза афиш от операта. Спря се и прочете: „Мадам Бътерфлай — Лана Райнер“. Край него се нижеха минувачи и те също обръщаха внимание на афиша.

— Райнер пее Бътерфлай — каза някакъв господин, — трябва да побързаме да си вземем билети.

— Хубава ли е? — запита неговият спътник.

— Много... — дочу Ернест. Горда усмивка заигра върху неговите устни. Лана Райнер. Вчера тя го целува. И минавайки край всеки стълб, той се спираше и четеше: „Мадам Бътерфлай — Лана Райнер“. Беше щастлив.

Ернест влезе в ложата в момента, когато прозвуча ударът на гонга.

Разнесоха се първите звуци на музиката на Пучини. Когато Лана излезе на сцената, той почувства как го обхваща безпределна радост: „Моята Лана — тя пее за мен!“. Тя го забеляза! И едва му кимна с глава...

Ернест беше очарован. После, когато завесата падна и публиката започна неистово да изразява своя възторг, прониза го съзнанието за богатство — то беше като тъмно огнено вино.

Усмивайки се презрително, той гледаше венците и кошниците с цветя, които изпълваха сцената. Правете каквото искате, и все пак тя е с мен.

Ернест отиваше в операта всяка вечер. Лана го въведе в добро общество: посещаваха ред известни къщи, започнаха да го канят. И времето минаваше — той го отдаваше не на Лана и не на своята работа, а на обществото.

В една есенна вечер той отиде за Лана в театъра. Тази вечер представяха „Бохеми“ и той беше още под впечатлението на спектакъла. Помогна на Лана да седне в автомобила и я последва.

Тясно притиснати един до друг, без да проронят нито дума, тръгнаха. Лана беше тази вечер много нежна и замислена. Когато автомобилът спря до нейния дом, тя прошепна на Ернест:

— Да отидем вкъщи!

Ернест я последва.

— Тази вечер освободих камериерката — прошепна тя, отваряйки вратата. — Майка ѝ е болна.

Мракът, който царуваше по стълбата, разпали кръвта на Ернест и той почувства как сърцето му заби по-силно. Като се отдаде във властта на завладелия го порив, целуна сведената към ключалката Лана по ухото.

Тя се изправи и прошепна: „Ти...“. И в гласа ѝ прозвуча лека заплаха.

Тя запали светлината в будоара и отиде в спалнята да се преоблече. Остави вратата полуотворена и разменяше с Ернест откъслечни думи. През отвора струеше рубиненочервена светлина, която замайваше Ернест. В него кипеше желанието, но той до болка сви юмруци, стисна зъби и се опитваше да се усмихне.

— Ето така, ето ме и мен — каза тя, връщайки се при него.

Вратата на спалнята беше полуотворена и Ернест видя червената светлина, струяща оттам, както и белотата на леглото.

Лана беше облякла широк пурпурен халат, над който лицето ѝ се отделяше с изумителната си красота.

Беше събрала черните си коси в староелински възел и ги бе закрепила със златен кръг. Загърнатата в халата, тя се упъти бавно към Ернест. Върху устните ѝ продължаваше да играе загадъчна усмивка.

Ернест забрави за времето и пространството — за него всичко стана примамлив сън, който бе погълнал околната действителност. Той виждаше пред себе си само червената светлина, белите възглавници, прекрасната жена и нейните усмихващи се устни.

— Скъпи мой... — прошепна тя.

— Лана... Единствена... Любима...

Така звучи в лятна нощ докосната струна на арфа.

— Любима...

— Скъпи мой... Аз те обичам... — достигна до него едва чуто.

— Любима... Ти... — И той скри лице в пурпурните гънки на дрехата ѝ.

Тя запя едва чуто:

Любовта е от циганка родена...

Продължи да пее, тържествено зазвучаха думите на Хабанер:

И пази се от моята любов...

Ернест скочи, привлече я към себе си и я целуна. Той целуваше нейните очи, чистото чело, пламенните устни, проблясващото от белота тяло... Зашемети го чувствена вълна, блестенето на раменете ѝ го опияняваше — тя простря оголените си ръце и като обви шията му, прошепна:

— Любими...

После тя зашепна несвързани, изпълнени от любов думи, косите ѝ се разплетоха и като поток се спуснаха по ръцете ѝ. Той се притисна към тях и ги покри с бурни целувки. Устните ѝ се разтвориха, в очите ѝ засвети неутолена жажда, от гърдите ѝ се изтръгна въздишка и тя се отпусна върху кожата от бяла мечка, постлана до дивана.

Ернест усещаше нетърпима горещина; всичките му помисли се сляха в едно: той бе щастлив и приказно богат, той беше властелин, бог...

Пурпурната тъкан на халата откри моминската закръглена гърд, прикрита от прозрачната розова паяжина на бельото.

Очите на Ернест заплуваха в розова мъгла — сякаш през дим той виждаше пред себе си загадъчната усмивка на червените устни... усмивка, изтъкана от греховност, печал и страстно томление...

И дочу нейния глас, неверен и далечен, като глас от морето. Тя шепнеше:

— Любими...

Той се спусна към нея, коленичи до нейните нозе и след това, като я вдигна на ръце, я понесе в спалнята, към червената светлина и ослепителната белота на леглото.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Фриц отново стоеше пред огледалото. В последно време кашлицата му се беше усилила и нощем потенето го измъчваше. И все пак, без да гледа на приближаването на зимата, той реши да замине за Роцок, при родителите на Трикс.

Той им писа и получи отговор от тях. Старият Берген пишеше в съдържан, но приветлив тон, че ще бъде след няколко седмици в Оснабрюк и ще направи всичко необходимо.

Но не това желаше Фриц — той знаеше, че външните форми на внимание няма да спасят Трикс. И затова реши да замине за Роцок и лично да се заеме. Тръгна в една мъглива ноемврийска утрин, като предварително се опита да вдъхне на нещастната жена малко смелост.

Елсбет и Трикс се сприятелиха. Елсбет беше прекалено заета. Тя работеше усилено в детската болница и двете станаха полека опора за старшата сестра. Мълчаливата доброта на Елсбет бе в очите на малките като ореол на святост и децата я награждаваха с трогателно обожание.

В последните месеци Елсбет стана по-женствена. Детинското у нея изчезна — тя стана жена. Веднъж Фриц заяви: „Тя отива по своя път така уверено, че би могла да върви със затворени очи“. Фрид и Паула, както и по-преди, се спречкваха и се дразнеха. У Фрид започна да се забелязва леко влечение към Елсбет. Но той не знаеше как да намери пътя към нейното сърце. Те много си приличаха — изглеждаха като брат и сестра. Паула ставаше все по-разсеяна — неведнъж я заварваха в мансардата пред портрета на Ернест.

Първата моминска болка...

Изминаха няколко дни и Фриц се завърна от път. Със затаено дихание Трикс се приближи към него.

— Вуйчо Фриц — каза тя, като не се решаваше да го погледне.

— Всичко е наред, Трикс — отговори той.

— О... — И тя заплака.

— Не плачи, Трикс.

— Аз не плача... Това са радостни сълзи... Най-сетне... отново ще почувствам почва под краката си.

После тя се успокои малко:

— Как са вкъщи? Как е мама?

— Тя е застаряла, дете мое. Поздравява те и те очаква.

Трикс, не вярвайки, извика:

— Нима това е истина?

— Да.

— О, мамо... колко добра си ти... а аз...

Фриц чувства, че очите му се навлажняват от сълзи.

— Вуйчо Фриц, на това е способна само майката...

— Да... Само майката. Майката е всеопрощение и жертва.

— А как се държа татко?

— В началото той беше студен и не искаше да чуе нищо. Опитваше се да носи в мое присъствие маска. Възможно е да е искал да се скрие от самия себе си. Той каза, че не иска да знае за теб и че решението му е непоколебимо. Оставаше непреклонен или по-право изглеждаше такъв. И тогава аз заговорих за неговата вина. Той е виновен за това, че не се е опитал да те разбере и е съдил за теб от своя гледна точка, а с това е съдействал за твоето падение. Малко е да обичаме своите деца, трябва да умеем да проявим тази любов. Децата са много нежни растения — те се нуждаят от светлина и ако им откажат слънчева ласка, те увяхват, скланят главите си към земята. Говорих му за много неща и той се разколеба. След това се реши. Но все още се съмняваше... Той предполагаше, че твоята лоша репутация ще навреди на сестрите ти. Аз го успокоих, като му казах, че никой не знае нищо за теб и че ти си останала чиста и непорочна. Най-сетне той се предаде. „Кажете й — каза той, — че тези две години изобщо не са съществували.“ И твоите сестри бяха много радостни, че ти най-сетне, след двегодишно пребиваване в пансиона, отново ще се завърнеш в семейството. Ти си живяла в пансион... Така се говори в целия Роцок... И то е достатъчно.

— Вуйчо Фриц... Скъпи мой...

— Всичко е наред, Трикс. Ти скоро ще бъдеш при своите родители.

— Вуйчо Фриц, значи на мен е съдено да те напусна?

— Да.

— Как ще живея без теб?

— Ти имаш майка...

— Майка... — И лицето ѝ се смекчи. — И все пак, вуйчо Фриц...

Тя се опита да му целуне ръката. Той я отдръпна бързо. Върху дланта му се търкулна прозрачна сълза.

— Ти ще заминеш в понеделник, Трикс. А в неделя ще се простим с теб.

— Да...

Тя продължи да го гледа мълчаливо.

После си отиде... Фриц запали лампата. Ноемврийската мъгла обвиваше прозореца. Небето беше беззвездно, но лампата разливаше златиста светлина.

Късно дойде Елсбет.

— Радвам се, че се върна, вуйчо Фриц.

— И аз се радвам, че съм пак вкъщи.

— Какво успя да направиш?

— В понеделник Трикс ще си отиде у дома.

Тя кимна с глава.

— Знаех. Само ти можеше да направиш това. Аз свикнах много с нея.

— Как са твоите питомци?

— Растат. Днес бях до леглото на един от моите тежко болни. Бедничкото не може да се движи и на обяд го нахраних аз. Внезапно то залови ръката ми, стисна я силно и каза: „Лельо Лиза, ти трябва да станеш моя майка...“. И аз трябваше да му обещавам. Не му е съдено да живее дълго. Майка му няма време да се грижи за него. Тя има още шест и трябва да мисли откъде ще им достави храна. И то пренесе върху мен цялата си обич. Готова съм да посъветвам всекиго, който търси забрава или иска да се откаже от своето минало, да се грижи за болните.

— Да, ти си права. Това заменя много неща.

Тя го погледна печално. В очите ѝ блеснаха сълзи:

— Толкова го обичам... — прошепна тя.

— Той ще се върне при теб. Любовта е жертва. Често наричат егоизма любов. Само този, който може да се отрече от себе си доброволно в името на любимия човек, само той люби.

— Аз не съм способна на това.

— А ако по такъв начин би му причинила болка?...

— Болка?... — прошепна тя. — Не... не искам... по-добре... ще се откажа... — И тя закри с ръце лицето си... — Но това е толкова тежко... Толкова тежко.

— Ти му принадлежиш и той ти принадлежи — продължи тихо Фриц. — Знам това. Ти също знаеш, че му принадлежиш, но той не си дава сметка, че е твой. Но повярвай ми, той принадлежи на теб. Неговата душа принадлежи на теб.

Тя го погледна печално.

— Ти приличаш, Елсбет, на рядко растение. Ти се разтваряш пред слънцето само веднъж, за да не се разкриеш повече никога. Такова е твоето сърце — ти обичаш само веднъж, за да не обичаш повече никога.

— И ти обичаш Ернест?

— Да...

Настъпи мълчание. Лампата хвърляше върху косата на Елсбет златисти отблясъци.

— Миньон — прошепна замислено Фриц. — Елсбет, ти знаеш, че в живота има странни пътища. Денят и нощта се сменят един друг. Ще се сменят те и у Ернест.

— Той ми пише толкова рядко.

— Ти достатъчно ли си силна, за да изслушаш истината?

Тя кимна с глава.

— Сега в Лайпциг гостува една певица, която е идвала и тук...

— И той... обича ли я?

— Не... той обича теб... Но е пленен от нея... писа ми писмо... и аз ще ти го дам да го прочетеш.

Тя прочете писмото.

— Така си и мислех.

— Не исках да ти показвам писмото, за да не ти причиня болка. И сега ти съобщих за него само за да ти дам възможност да разбереш, че тук е замесено нещо друго. Той е в плен на чувствеността. За Ернест това е мислимо. При своето самолюбие той трябва да задоволи честолюбието си. Но ще настъпи миг, когато ще се пробуди и тогава сам няма да може да разбере как се е решил на това. Ще се пробуди. В противен случай остава тежка рана. Не трябва да се бърза: тук насилието не помага. Ще можеш ли да почакаш, Елсбет?

— Да. Ще мога.

— От твоя страна би било погрешно, ако се вслушаш в оскърбеното самолюбие и побързаеш да се отвърнеш от него. Да предоставим това на хората, за които любовта е само позната игра. Сега той се нуждае от теб много повече, отколкото когато и да било. Искаш ли да го напуснеш?

— Не.

— Ти знаеш натурата на Ернест, натура фаустовска, знаеш неговите съмнения и непрестанна борба със самия себе си. И пътят, на който той е стъпил, е един от стадията на борбата. И той не ще се успокои, докато отново не намери потребния път, а пътят е към теб. Ти вярваш ли в това?

— Да. Сега наново вярвам. Аз знаех и по-рано, но тогава ми беше тъй тежко. Но сега всичко е наред.

— Лека нощ, Елсбет.

— Лека нощ, Фриц.

И той я изпрати до стълбата.

* * *

— Колко рано започна да мръква... — каза Фриц.

Върху печката се печеха ябълки. Техният аромат изпълваше мансардата на бляновете. Те стояха там, всеки потопен в мечтите си, любувайки се на светлите пламъчета.

Запалената лампа освети лицата им.

— За последен път в мансардата на бляновете — каза Трикс и устните ѝ трепнаха. — Възможно ли е това! Елсбет, ти няма да ме забравиш, нали?

— Трикс!... Но ти скоро ще се върнеш при нас. На Коледа... или на Великден...

— Да, ще дойда при вас. Без това едва ли ще издържа...

Фриц поднесе ябълки.

— Вуйчо Фриц, откъде имаш такива славни бисквити? — запита Паула.

— О, с тях е свързана цяла история. Отивам в млекарницата и искам бисквити. „Много съжалявам, господине — каза хубавичката

продавачка, — но бисквитите свършиха.“ „Може би вие ще потърсите, може би са останали малко?“ Тя се усмихна и каза: „Ние действително имаме бисквити, но те са оставени за нас“. Аз казах: „Днес у нас има кръщение и нямаме нищо приготвено...“. Тя се изчерви и побърза да ми даде цяла кутия...

Всички се разсмяха.

Разсмях се и Трикс.

— А сега, вуйчо Фриц, ти трябва да ни прочетеш стихове.

Нощем

ме обгръща сладостно мълчание,

от небето струи тишина

и ласкае умореното сърце...

Из ъглите на мансардата на бляновете се криеха вечерни сенки, лампата озаряваше лицата на приятелите. Трикс подаде лютнята на Елсбет и помоли:

— Утре ми е съдено да ви напусна...

Елсбет взе няколко акорда и запя с чист глас. В песента звучеше скръбта на раздялата. Трикс не сваляше очи от Елсбет и виждаше как лека линия очертаваше профила ѝ. Върху косата ѝ легнаха златисти отблясъци. Трикс чувстваше как очите ѝ се изпълват със сълзи.

— Време е да се простим — каза Фриц с престорено суров глас.

— Трикс ще остане още малко тук — каза Фриц.

— Аз ще дойда на гарата — забеляза Елсбет, като целуваше Трикс.

Те си отидоха и Фриц остана с Трикс. Той загаси лампата и запали свещите пред портрета. После взе три чаши и ги напълни с вино. Той приближи една от чашите към портрета.

Втората подаде на Трикс. Тя вдигна просълзените си очи и го погледна.

— Ти отиваш в нов живот, Трикс. Това винаги е съпроводено със страх и надежди. Ако някога ти стане тежко и на сърцето ти легне печал — спомни си за мансардата на бляновете. Нека разкаянието не те измъчва — ти намери своя път. Върви по него и не се оглеждай. Запомни мансардата, нека тя бъде твоята пътеводна светлинка... Ти си

длъжна да се научиш да обичаш... в любовта се крие тайната и смисълът на живота на жената. Прощавай, Трикс.

И той докосна челото ѝ.

Тя зариде. Неочаквано риданията ѝ се пресякоха и тя каза с хълцащ глас:

— Вуйчо Фриц, в живота ми отново нахлу светлина. Преди да те напусна, аз бих желала да се простя с това, което внесе в моя живот красота. Фриц, приеми от мен единствения подарък, който може да даде едно момиче от улицата. Позволи ми да прекарам тази нощ при теб! — И като се притисна към него, тя скри лицето си в гърдите му.

Фриц беше трогнат. Тя предполагаше, че ѝ предстои да встъпи в живот, пълен с ограничения, и искаше да се прости с всичко, което е било по-рано в нейния живот.

— Дете — каза той меко, — тебе те очаква не живот, пълен с ограничения и отказ от всичко — очаква те живот, пълен с неизмеримо вътрешно щастие... Ти не трябва да се прощаваш с живота, ти си длъжна да го започнеш. Твоите чувства ще се слоят в теб хармонично и като пълноводна река ще потекат към морския простор. На теб ти е съдено още да принесеш някому щастие, защото в теб са останали много съкровени богатства.

— Аз... ще принеса някому... щастие?

— Да, дете мое, и ще бъдеш щастлива.

— Това... истина ли е?

— Да.

— О... Сега ще ми е леко да си отида... Ако ти бе дошъл с мен... Ще ми позволиш ли да ти пиша?

— Разбира се. И аз ще ти отговоря. Ако ти потрябвам, пиши ми и аз веднага ще дойда при теб.

— Довиждане... довиждане, скъпи приятелю мой...

И тя му поднесе своите червени устни.

— Прощавай, Трикс.

Тя се спря на прага и отново го погледна. Портретът на стената, свещите... маската на Бетховен... прозорецът... и главата на Фриц, глава на Христос... озарена от мек ореол... И сдържайки своите ридания, избяга на улицата.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Настъпи зима. В Лайпциг сезонът се възобнови. Лана Райнер беше в разцвета на своята слава, обсипваха я с безчислени покани. Директорът Борн удържа думата си и намери издател не само за „Фантазията“ на Ернест, но и за неговите романи.

Лана изпълняваше на всички концерти неговите романи и скоро те спечелиха известност. Заедно с Ернест тя даде няколко концерта, които донесоха добри приходи. И така се случваше, че Ернест навсякъде се появяваше в компания с нея. Болшинството от хората не бяха склонни да виждат в близостта на певицата и младия композитор нищо интимно, предполагайки, че своенравността на певицата и нейната взискателност ограничаваха техните отношения до чисто музикалните интереси.

Директорът на операта даваше вечеря. Част от гостите бяха вече пристигнали и оживено разговаряха.

Малко настрана стояха двама мъже.

— Кажете, докторе — каза един от тях, — наистина ли прекрасната Лана също ще бъде тази вечер?

Лицето на събеседника му трепна.

— В такъв случай трябва да предположим, че ще се яви и нейният неизменен спътник.

— Вие говорите за младия композитор? Казват, че той няма дарование.

— Този, комуто е паднала в дар Райнер, може да бъде доволен от себе си.

— Вие сте склонен днес да остроумничите. Мисля, че тя би могла да спре своя избор на някой по-достоеен.

— Та именно затова тя е спряла своя избор на него.

— Не разбирам какво искате да кажете.

— Вие очевидно не познавате жените. Виждате ли — Райнер е изключително интересна жена. Съгласен ли сте с мен?

— Разбира се.

— Естествено, тя е много разглезена.

— Вие сте прав.

— С други думи — тя е преситена.

— И това е възможно.

— Отгук и нейните капризи. След като си изпил много шампанско и други избрани вина, понякога чувстваш желанието от проста чашка пиво. И след като си преситен от изкуството, културата, изтънчеността, чувстваш влечение към нещо естествено... неизкушено... Всичко е в нейните крака. Всички ѝ предлагат любов и поклонение. Всичко ѝ се принася в дар. Не е чудно, че и тя изпитва желание, макар и рядко, да се пренесе в дар... След всичката тази игра на любов — да заобича...

— Любов? Вие се шегувате, докторе — тя е съществувала само в средните векове.

— Драги Леви, вие може би сте много сведущ в борсовите курсове, във валутните операции и банковите работи, но вие не разбирате жените. Запомнете, рано или късно на всяка жена играта ѝ омръзва, приисква ѝ се да се влюби... Но тъй като тя и без това притежава твърде много, то за нея роман с човек, заемащ положение, равно на нейното и с изгледи за брак, не ѝ се усмихва. Това е за нея твърде ново. Тя се нуждае от нещо друго — от салонно кученце, от мило момченце... Разбирате ли ме?

— Разбира се. Ей сега ще разкажа на жена си.

— Чакайте!

— Защо?

— Дайте ми дума, че ще мълчите.

— Но, докторе...

— Обещавате ли ми да мълчите?

— Да. Но наистина това е много странно. Защо не искате, защото...

— Аз не обичам клюките...

— Господи... Та вие бихте могли в продължение на цял сезон да бъдете светски лъв и познавач на жените...

Като клатеше глава, той се отдалечи.

— Глупак — избърбори след него докторът. — Аз не искам да дрънкаш, защото я обичам.

Вратата се отвори. Влезе Лана Райнер, съпроводена от Ернест. Всички погледи се обърнаха към новодошлите. Домакинът на къщата избърза към нея и радостно я приветства.

Лана беше с великолепен вечерен тоалет. Като особена сензация директорът Борн очакваше гост — руския княз Расников, милионер и меценат. Той побърза да разкаже на Лана и се осведоми дали е съгласна да бъде съседка на княза на масата. Лана отказа, като заяви, че е помолила по-рано Ернест да ѝ бъде съсед. Домакинът изказа съжалението си — князът настойчиво се стремял към тази чест.

— Много съжалявам...

— В такъв случай...

Вратата на столовата се отвори и пред погледите се показа бялата подкова на масата. Князът, едър мъж с гъста брада, поведе към масата дъщерята на домакина.

Лана седеше срещу него и разговаряше непринудено. Князът беседваше с домакина и Ернест за Берлиоз. Той поглеждаше често към Лана. В средата на разговора Ернест почувства горещото докосване на нейното коляно и тя му прошепна: „Мое скъпо момче...“ и след това високо каза:

— Позволете ми да ви помоля да ми налеете мозелско вино. Не пия рейнски вина.

Ернест почувства как у него пламва усещането на тържество и радост.

След вечерята мъжете отидоха в пушалнята. Но скоро князът направи предложение да се присъединят към дамите и домакинът се упъти към приемната, за да се осведоми дали дамите нямат възражения.

Като се върна, той съобщи, че предложението на княза е прието.

Князът се обърна към Лана с молба да изпее нещо.

— Ще ми позволите ли да ви акомпанирам?

— Ще трябва да се обърнете с тази молба към господин Винтер.

— Моля ви, княже...

Лана се усмихна лукаво на Ернест и подаде на княза свитъка ноти. Князът засвири встъплението и неочаквано го прекъсна.

— Тези своеобразни хармонии звучат твърде необикновено — каза той. — Ще трябва да отделям твърде много внимание при

свиренето и не ще бъда в състояние да ви акомпанирам. Как звучат тези акорди?

— За това трябва да попитате самия композитор.

Князът прочете заглавието.

— Ах, това е ваша композиция, господин Винтер? Моля ви, изсвирете ни я. Много искам да я чуя.

Ернест се упъти към рояла. Своеобразните хармонични разрешения... плясъкът на морето... приказно цъфтене... рязък удар... и отново тишина.

Лана запя:

*Вечерен час — вълшебен мир!
Часът на съкровени чувства.
Дойде неземното създание
при нас и ни дари с покой.
Вечерен час — вълшебен мир!
Страна на сънища щастливи.
И слиза пак при нас мелодия —
и съкровена, и предвечна.*

Това беше странна песен — Ернест я бе написал в часа на здрачевината. Тази песен развълнува слушателите със своята неочаквана красота. Князът целуна пръстите на Лана и силно стисна ръката на Ернест.

— Вие сте голям артист — каза той, — простете, че се осмелих да седна на рояла и си позволих да дрънкам. Досега не съм слушал нищо подобно. Като че ли мракът ни погълна всички и само гласът продължаваше да звучи. Кой е написал стихотворението?

— Един от моите приятели.

— В него има нещо руско — тази дълбочина и своеобразна мистика...

Ернест замълча.

Постепенно разговорът премина на други теми. Изнесоха от залата излишните мебели и танците започнаха.

Бледата дъщеря на директора помоли Ернест да ѝ подари тази песен.

Князът не напускаше Лана. Той я засипваше с комплименти и я покани да танцуват. И те се понесоха във вихъра на оперетния валс. Лана не намираше нито минута покой — тя минаваше от един танцър към друг. Ернест се усмихна иронично.

„Глупаци — помисли той. — Бъдете щастливи, ако тя ви позволява да танцувате с нея... ако бихте знаели... тя е моя.“

И той продължи да слуша разсеяно бърбенето на дъщерята на директора.

От време на време Лана хвърляше учуден поглед към Ернест — учудваше се, че не отива при нея. Но той продължаваше да разговаря с бледата девойка.

Своеобразното сходство му напомни за Елсбет — девойката имаше също такива очи. Той ѝ разказа за мансардата на бляновете — знаеше, че на тази девойка може да разкаже. С Лана никога не говореше за мансардата...

Лана се умори. Тя помоли да не танцува повече и седна на софата. Князът не я напускаше — последваха я рояк мъже.

При дъщерята на директора се приближи докторът и я покани да танцува. Ернест погледна Лана и се усмихна, като видя мъжете, които я заобикаляха. После се упъти с бавни крачки към нея и се поклони. Лана стана и му протегна ръка. Танцувайки, тя му прошепна: „Моето момче...“.

Очите му пламнаха отново.

— Днес твоите очи са печални, мое момче...

— Не... Премина ми...

— И все пак твоите очи са печални... Аз се уморих... време е да си ходим вкъщи...

— Да...

И те побързаха да се сбогуват. Като забеляза, че князът се готви да я изпрати, тя побърза да се обърне с такава молба към Ернест.

Част от пътя преминаха с автомобил. После тръгнаха пеш.

— Ти днес си така мълчалив, моето момче... Нещо те измъчва...

— Нищо...

Тя отключи вратата и запали светлината. Той стоеше до нея, зад гърба ѝ. Като отметна назад глава, тя го привлече с ръка и се притисна към него в дълга целувка. Той си спомни за Елсбет и в него нарастваше желанието да се съпротивлява.

Но после почувства как сладостната мъгла надви желанието му.

На следната сутрин, след като се изкъпа, той се прибра вкъщи. Беше недоволен от себе си. Намери писмо от Фриц. Със стремително движение отвори плика. Аромат на родината... на бащиния дом го лъхна от този плик... Фриц пишеше за последните събития, за Елсбет, за всичко. Той пишеше, че всички биха се радвали много на неговото идване... Родината... Пред Ернест отново застана сладостният образ на Елсбет... толкова ясен и сякаш осезателен... той улови в мисълта си желание да протегне ръце към нея... Отново в него зазвучаха камбаните на родината... Реши в най-близките дни да замине при Фриц.

Следобед легна да спи и спа до вечерта. Като се събуди, се облече внимателно и минавайки край цветарския магазин, поръча да отнесат на Лана в театъра няколко орхидеи. Тя отново му стана чужда — така както ставаше обикновено, когато не се намираше в нейното общество. Най-напред искаше да ѝ пише, че заминава в родния си град. Но после това му се стори страхливост. Реши да отиде в операта, да я срещне след спектакъла и да ѝ каже всичко. Когато я видя, почувства в сърцето си остра болка. „Тя е толкова хубава...“ — помисли той. Нейният успех го опияняваше и Ернест отново почувства властта ѝ.

По пътя за вкъщи не намери мъжество да ѝ каже за решението си.

Тя целуваше очите му и продължи да го пита:

— Скъпи мой... Не скърби... Защо очите ти са печални?

Нейните ласки му бяха неприятни и в същото време ги жадуваше.

— Скъпи мой, за какво мислиш? Какво те наскърбява? — питаше го тя, приседнала върху облегалката на креслото.

— Днес получих писмо от Фриц.

— И това те опечалява?

— Да.

— Скъпи мой... — Тя го погледна уплашено. После върху устните ѝ заигра своеобразната загадъчна усмивка. С леко движение тя отхвърли тясната ивица плат от раменете си и се притисна с разголена гръд към бузата му.

Той затвори очи.

— Каж ми, скъпи мой — какво се е случило? В писмото имаше ли нещо печално?

— Не, само радостно...

— Защо тогава скърбиш?

Той се опита да не се поддава на настроението.

— Аз искам да замина при Фриц. Затъжих се за него. Искам да си отида у дома.

Тя прехапа устни.

— Затъжил си се за него? Нима твоят дом не е там, където съм аз?

— И все пак тъгувам.

— По Фриц.

— По всичко.

— Това значи и по глупавото лице на оная?

Той скочи.

— Какво каза?

— Че ти е тъжно за твоята добродетелна маймунка — повтори тя, като оправяше спокойно дрехата си.

— Ти не трябва да говориш така за Елсбет!

Тя не отговори нищо и продължи да се усмихва.

— Ти не трябва да говориш така.

Тя се усмихна насмешливо.

— Ако ти заминеш, и аз ще замина в отпуск. И тогава край на нашите отношения.

— Ти не трябва да говориш така...

Той стисна до болка китката на ръката ѝ и я изгледа гневно.

— Може би ти е нужен камшик? — попита тя.

Ръката му се разтвори... И той избяга навън.

Като се върна вкъщи, Ернест се зае трескаво да нарежда вещите си. Искаше да замине с утринния влак. Нарездайки куфара, той изпусна една копринена кърпичка. Тя се разгърна и от нея падна черен кичур коса — косата на Лана.

Той поиска да го изхвърли през прозореца. Но сякаш невидима ръка го въздържа да осъществи намерението си. Ернест погледна кичура. Той излъхваше лек аромат. И отново в него се възроди споменът за греховната и блажена нощ.

— Демон — прошепна той, държейки в ръка кичура. Не можеше да се реши да изхвърли тези коси.

Като се ядоса на себе си, той затвори куфара и запрати кичура на масата. И без да се съблича, легна на леглото, опитвайки се да заспи.

Но сънят не му донесе успокоение. Като омагьосан той продължаваше да гледа кичура тъмна коса. Струваше му се, че той излъчва фосфорен блясък. Опита се да извика в паметта си Фриц и мансардата на бляновете, затвори очи... И все пак продължи да вижда пред себе си прекрасното мамещо лице и греховната усмивка...

— Аз не искам... не искам... — прошепна той и зарови глава във възглавниците. Над него продължаваха да се вият сенки... огромни призрачни сенки... Като че ли тези бегли сенки пронизваха тялото му, разкъсваха го на части... Навсякъде той виждаше страстните, пламенни очи и ароматната алена уста.

От ненавист той впиваше зъби във възглавницата, свиваше в безсилна ярост юмруци и все пак не можеше да избяга от измъчващото го видение. Най-сетне скочи от леглото и закрачи из стаята.

„Ако бих отишъл при нея“ — като мълния го прониза тази мисъл.

И веднага извика хрипкаво, проклинайки се. Но мисълта заседна в него, не го изпущаше от своя плен. Ернест помисли за насмешливата усмивка на Лана. Тя ще се усмихне, когато той се върне при нея. Но косата продължаваше да блести с фосфоресцираща светлина, мъгла изпълваше очите му, помиташе всичките му помисли освен една.

— Предател... Негодник! — изхриптя той, опитвайки се да мисли за Елсбет. Той се притисна до прозореца и простена: — Фриц... Елсбет... — И отново: — Фриц... Елсбет...

И почувства как ръцете му слабеят, как неговите уморени от безсънната нощ очи възжелаха онази, която му се усмихваше греховно... И изпълнен от страст, от презрение към себе си и ярост, той се хвърли към писалището и извади от чекмеджето кинжал...

Луната погледна иззад облак и озари с бледа светлина стаята. Ернест видя в ръцете си блестящата стомана и с горчива усмивка я запрати настрана.

— Страхливец... Страхливец... Подъл страхливец... — шепнеше той, презирайки се. — Върви сега... — И той усещаше как в него нараства ново, непознато чувство.

Сякаш гонен от някакви сили, той изскочи на улицата и хукна към Лана.

Вратата още не беше заключена. Той изтича по стълбата и влезе в квартирата — забеляза светлина в будоара. С рязко движение отдръпна портиерата. От спалнята струеше червеникава светлина. Лана лежеше на отоманката. Нейното голо тяло беше едва покрито със зеленикаво копринено покривало. Косите ѝ бяха разпуснати и като тъмен поток заобикаляха лицето ѝ.

Ернест се спря на прага. Широко разтворените му очи жадно поглъщаха разкрилата се пред него картина.

Лана вдигна глава и бавно каза:

— Скъпи мой... любими... Така тъгувах по теб... Ела при мен... — и тя му протегна ръце.

Ернест не очакваше това. Той мислеше, че ще го посрещнат с ирония и присмех. Само това не очакваше...

Той се хвърли към нея и падна до краката ѝ.

Нещо се мярна в очите на прекрасната жена, за миг те пламнаха в гордо тържество.

— Ти ще останеш завинаги с мен, любими, нали?

И без да повдигне глава, той простена:

— Да...

И тя се усмихна... Нейната усмивка беше изтъкана от греховност, печал и сладостно томление... И като докосна зеленото покривало, тя покри и него, и себе си.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Над мансардата на бляновете сияеха звезди.

Снежна пелена беше закрила таванското прозорче. И в мансардата бе станало още по-уютно и по-печално. Топлата светлина на лампата придаваше на всичко изражение на покой и дори суровата маска на Бетховен гледаше по-весело.

Елсбет пееше. В ъглите се таяха здрачевини, на фона на които загадъчно просветваха раковините и разноцветните камъчета.

Зад прозореца валеше сняг и се чуваше как снежинките се трупаха зад стъклото на прозореца. Чаят приветливо димеше в чашките и картините на стената се усмихваха.

— Кажи, вуйчо Фриц, защо на твоята маса има бели хризантеми? Та това са цветята на мъртвите.

— Не зная. Почувствах желание да ги купя. Те са тъй хубави... знаеш ли, те ми напомнят снега. Те напомнят за много неща. Случих на богат живот... без да се гледа на страданието, животът ми беше богат и прекрасен...

— Защо заговори за това, вуйчо Фриц?

— Цветята ме накараха.

— Днес ти си някак тържествен. Остави мрачните мисли. Помисли за идващата пролет.

— Да, бих искал да преживея още една пролет... да събирам червения мак... червените макове... ослепително лекомислените цветя... и рози... Светът стана по-тих, Елсбет.

— Но и тишината не е лишена от живот.

— Аз не я чувствам. Сякаш се готвя за дълъг сън. Имам едно желание: да умра красиво!

— Вуйчо Фриц...

— Да, дете мое... да умра леко, весело... да премина в небитието без тежки мисли... Краят трябва да бъде такъв, какъвто е и животът, без горест, без радост, пълен с онази лекота, която е била присъща на древна Гърция и в която има всичко: и тържество, и отрицание...

Той взе парче тебешир и написа на масата:

Краят трябва да бъде радостен.

— Остави мрачните мисли.

— Как странно е нареден светът, Елсбет. Някога ти дойде при мен да търсиш подкрепа и утеха, а сега ролите са разменени. Ти израсна, Елсбет, и стана жена. В последните месеци ти израсна много. Ернест не ще те познае...

— Ернест... — прошепна тя.

— Отдавна ли не е писал?

— Отдавна.

— Това е временна криза.

— Или край.

— Криза, това е криза, Елсбет.

— Да, вуйчо Фриц.

На стълбата се чуха стъпки. Засипани от сняг, влязоха Паула и Фрид. Паула носеше сняг с намерение да го хвърли върху Фриц, но когато той се предпази, тя го пусна във врата на Фрид.

Фрид започна да разказва за своето приключение със съветничката. Тя решила портретът ѝ да бъде нарисуван в бяла лятна дреха, в профил.

— Помислете само — явява се всеки път, увита в кожи, съпроводена от своята камериерка, която мъкне един куфар. После изчезват зад преградата, за да изскочат оттам в леко моминско облекло. Аз спечелих повече от двеста марки от карикатури, които нарисувах, ползвайки я като модел. Нейното сплутото лице, когато тя се опитва да изрази на него игривост, е изумително. Но все пак тя е славен човек.

И вечерта завърши с общо веселие.

Без да се гледа на белите хризантеми.

* * *

Госпожа Хайндорф покани Фриц на разходка. Беше чудесен топъл ден. Но вечерта стана по-хладно и започна да студене. Като се върна вкъщи, Фриц почувства леко треперене — стана му отвратително.

През нощта се изпоти много, непрекъснато кашляше и призори започна да го тресе. Когато чистачката дойде, той я изпрати за лекар.

Лекарят замислен поклати глава.

— Вие имате слаби дробове, господин Шрам — каза той.

— Аз отдавна имам астма — отвърна Фриц.

— Вие живеете усамотен?

— Да.

— Хм... Би следвало да извикате гледачка.

— Нима е толкова сериозно?

— Необходимо е да бъдем внимателни. Привечер ще ви навестя пак. И ако не ви стане по-добре, ще трябва да се вземе болногледачка.

Фриц изпадна в унес.

Привечер дойде Елсбет. Тя се изплаши не на шега.

— Какво се случи, Фриц?

Той ѝ разказа какво му е съобщил лекарят.

Скоро след това лекарят пак дойде. Той прегледа Фриц и каза:

— Ще ви пратя гледачка.

Фриц се усмихна и веднага заспа.

— Не трябва, аз ще се грижа за него — прозвуча от мрака.

— Вие, госпожице?

— Да. Аз работих половин година в Мартенската болница. Ще остана при него.

Докторът я изгледа.

— Добре — каза той и ѝ даде ред упътвания.

— Какво има той, докторе? — осведоми се Елсбет.

— Възпаление на дробовете. Има много слаби дробове... много слаби...

През нощта Фриц бълнуваше.

— Колко е тъмно... защо е така тъмно... запалете свещите... нощта е безпросветна...

Той се мятеше, после се успокои и заспа. Елсбет стоеше до леглото. Тя имаше едно желание — Фриц да оздравее. Вслушваше се тревожно в неравното му дишане.

— Горещо — простена той, — лед... лед... твоите хладни ръце, Лу...

Елсбет сложи ръка върху челото му.

Той каза:

— Благодаря ти. — И отново изпадна в унес. — Лу... ти си с мен... защо плачеш?... Така тъгувах по теб... така тъгу... вах... Къде са твоите сини... мили очи?... В теб е моето щастие... — И той се отмести от възглавницата. Елсбет внимателно повдигна главата му.

Сив полумрак се притаи до прозореца и възвести за приближаването на утрото. Фриц се мятеше в треска.

Елсбет извести Фрид и Паула и каза да телеграфират на Ернест.

Неочаквано Фриц отвори очи.

— Елсбет — извика я той.

— Да, Фриц.

— Какво става с мен?

— Ти заболя, но сега ти е по-добре.

Той поклати глава. Като се обърна към стената, прочете надписа и попита:

— Кой ден сме днес?

— Шести март.

— Ти знаеш ли чий рожден ден е днес? Нейният.

— В такъв случай ние всички ще дойдем при теб след обяд.

— Да. И Ернест също ще дойде...

— Аз искам да му телеграфирам.

— Искам той да дойде. Трябва да му кажа много неща, твърде много... Но съм уморен. Искам да поспя поне един час. А после ти ще ме събудиш.

— Добре, Фриц.

В обичайното време дойде лекарят.

— Той се приближава към края.

Елсбет се олюля и се залови за ръба на масата.

— Нима няма някаква надежда?

— Не. Само ако се случи чудо. След обяд той трябва да дойде още веднъж в съзнание — добави той, като забеляза скръбта на Елсбет.

Елсбет напразно очакваше чудо. Фрид и Паула дойдоха. Очите на Паула бяха просълзени.

— Той спи — прошепна Елсбет. — Лекарят каза, че след обяд ще дойде още веднъж в съзнание. Идете купете цветя, днес е рожденият ден на Лу.

— Рози? — прошепна Паула. — Едва ли ще намерим сега.

— Трябва да намерим — каза Фрид, като стисна зъби.

След час дойде човек и донесе рози. Сложиха ги по вазите. Поставиха рози и около леглото по желание на Фрид, стоящ до печката.

Привечер Фриц се събуди и се огледа.

— Къде съм? — попита той.

Видя цветята.

— Рози... — каза той, — рози... още веднъж видях рози.

Те се струпаха около леглото му.

— Днес е рожденият ден на Лу — каза той със слаб глас. — Донесете белите свещи и ги запалете.

Елсбет постави свещите пред портрета, обвит с рози.

Свещите заблещукаха и хвърляха наоколо невярна трепетлива светлина. И изглеждаше, че очите на портрета засветиха от живот и устните трепнаха в усмивка...

— Приближете леглото, искам да я видя.

Изпълниха волята му и той не сваляше очи от портрета.

— Запалете свещи... повече свещи...

Мансардата на бляновете беше напоена със златиста мека светлина.

— Къде е Ернест?

— Ще дойде.

— Да. Ернест трябва да дойде. Елсбет, мисли за него... Донесете вино... от тъмното... червеното вино... шест чаши... по-скоро... — шепнеше той, като се надигна с мъка.

Елсбет постла покривката върху масата...

— Шест бокала... един, два, три, четири, пет, шест... Да, да, един за Ернест и друг за Лу... — Той помилва розите и като откъсна няколко листенца, хвърли ги в бокала на Лу. После с треперещи ръце разля вино.

— Деца... дойде времето... аз трябва да ви напусна... тежко ми е... послушайте ме... не търсете щастието в света... щастието е у вас... бъдете верни един на друг и продължавайте да вървите напред.

Аз съм във всичко, което ви заобикаля... всичко... всичко... всички са ваши братя... дървесата... пустинята... морето... облаците при залязване... във всичко има хармония и красота... вечна красота... слушайте неземната музика... на природата... Трябва всичко да се разбере... и всичко да се прости... За последен път скръствам ръце... и ви казвам... на вас, оставащите в този свят: бъдете верни един на друг!... Изпийте виното... това ще бъде вашата клетва за вярност... клетва за живота и смъртта...

Сълзи падаха във виното, но те го изпиха, пресушиха бокалите до дъно.

Фриц пое с труд дъха си и тихо продължи:

— Останете заедно — търсете подкрепа един в друг. Принасяйте се в дар! Не чакайте благодарност! Принасяйте в дар духовните ценности — те са толкова малко на този свят. Понякога от една добра дума може да има повече полза, отколкото от златото. Търсете пътя към човека... и вие ще намерите неочаквани съкровища... Животът е прекрасен... И човек е добър... Мансардата на бляновете... оставям я на вас... Лу!... — И той задиша по-често. — Скоро свещите ще догорят... и ще настъпи краят...

Той се отпусна на възглавницата.

— Елсбет...

Тя се наведе към него.

— Песента... нейната песен...

И Елсбет запя едва чуто, гласът ѝ беше препълнен от сълзи:

О, младост — завинаги пролет обречена...

Стъмни се. Свещите озаряваха ласкаво челото на Фриц. И в неговите черни мечтателни очи прозираха пламъчетата на неземен покой.

— Лу... — прошепна той, — Лу...

И сякаш с лъчите на залязващото слънце песента озари мансардата. Думите звучаха:

Днес ти си далечна, безкрайно далечна

и ние сме други, не както преди...

От полумрака се носеха сдържаните ридания на Паула и Фрид.

— И ние сме други, а не както преди...

Фриц заспа.

Свещите прасяха. Зад прозореца леко се стелеше снегът.

И Фриц започна да бълнува отново...

— Черната птица... какво иска черната птица?... Тя лети над моята глава... Главата ми гори... Лу... черната птица... Ернест... къде си ти?... Ти си длъжна, Елсбет... той е все още твой... ти си длъжна да простиш, Елсбет... да простиш... Нали прошката — тя е единственото, което приближава човека до Бога... той се бори... ти си длъжна да му се притечеш на помощ, когато той те повика... обеща ми, Елсбет...

— Да, да... скъпи вуйчо Фриц... — Тя се притисна до леглото и целуна ръцете му.

Но той не чуваше.

— Аз искам... аз винаги исках... Изморени са нозете ми... изранените нозе... толкова много ходих... умийте моите нозе, деца...

Той продължи да говори така и те донесоха вода и грижливо измиха нозете му.

Той умираше.

— Песента... песента... Лу... — И той изгледа Елсбет, но не я позна.

И тя, сдържайки риданията си, запя. Неочаквано той се изправи и каза с ясен, звънлив глас:

— Аз ви обичам всички... обичам ви еднакво...

И после се отпусна върху възглавницата и обърна поглед към портрета. В блещукането на свещите изглеждаше, че очите на портрета засветиха от живот и устните, като трепнаха, прошепнаха:

— Ела при мен...

*В теб е целият свят, ти за мен си света
и едничкото мое богатство си ти,
ти си земна звезда, озарила в нощта
моя път от безкрайните си висоти.*

*Колко пролети с теб се унасяхме в звън? —
ти си винаги моя, аз съм винаги твой,
призовеш ли ме ти в ден уречен за сън —
той за мен ще е блян и неземан покой.*

Елсбет пееше, заглушавайки своите ридания. И още веднъж едва чуто прозвуча:

Той за мен ще е блян и неземан покой...

Фриц лежеше неподвижно и лицето му беше спокойно, прекрасно.

Пред портрета свещите догоряха и изгаснаха.

Ридания...

Безутешни ридания...

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

Лана Райнер замина с Ернест на концерт в Дрезден. На следната вечер трябваше да дадат втория си концерт. След третия концерт те се завърнаха в Лайпциг. По-голямата част от времето си Ернест прекарваше при Лана.

Той се страхуваше от самотата и живееше в някакво трескаво състояние. Направо от гарата те отидоха в квартирата на Лана.

Привечер заваля сняг. Лана спусна щорите и се излегна в креслото.

Ернест я наблюдаваше мълчаливо.

— Кажи, скъпа моя, защо ме обикна? В мен няма нищо забележително. В твоите крака лежах много по-големи хора.

— На този въпрос и аз сама не мога да отговоря, скъпи мой. В теб има нещо, което у другите го няма. А ти за какво ме обикна?

— Ти си в кръвта ми.

— И това казваш с такъв мрачен вид?

— Ти си радост и страдание в моя живот! — извика той и я привлече към себе си. — Любима...

— Скъпи мой...

— Вече е време. Обещах да се срещна в девет часа вечерта в ресторанта с моите колеги от консерваторията.

— Скъпи мой...

— Обещах и съм длъжен да удържа думата си...

— Но после ще се върнеш при мен, нали?

Тя се притисна към него и на прощаване го целуна.

Ернест завари своите колеги в повишено настроение. Появяването му беше посрещнато с тържествени викове.

— Ето го... знаменития Ернест... за твое здраве!...

Ернест изпразни наведнъж чашата си и почувства действието на алкохола. Наоколо продължаваха да пеят и пият. Някой се опитваше да държи реч. Виното ги бе омаяло. Те пееха обща песен.

— Братко, как да назовем твоята мила?

И всеки поред казваше името на любимата си и след всяко име се произнасяме тост. Някой се опитваше да акомпанира на рояла. Стаята бе пълна с тютюнев дим.

Ойген скочи върху стола си и запя песента, обръщайки се към Ернест. Всички подхванаха.

Ернест се разсмя, изпи виното, не назовавайки името. Разнесоха се насмешливи възклицания: „Хитрец... крие!...“.

— Нямам! — извика Ернест.

— Охо! — достигна в отговор. — Имайки такава мила, може да не се крие.

Ернест почервеня. Още ароматът от косите на възлюбената му не беше отлетял, още нейната целувка продължаваше да гори върху устните му... Той скочи стремително върху масата и с чаша в ръка, заглушавайки шума, извика:

— Приятели! Любовта още цъфти по нашия път и нашите глави са млади. Ще настъпи ден и ние ще остареем... Да бъдем щастливи! А аз пия за алената уста на любимата!

В отговор се раздаде одобрителен шум и всички побързаха да се чукнат с него, а той стоеше изправен на масата като крал над своите поданици...

Той не разбра какво искаше от него човекът с формена шапка. Без да подозира какво прави, взе телеграмата и машинално я разпечата... В очите му все още светеше смях, прочете телеграмата, не разбирайки думите... Прочете я втори път... Чашата падна от ръцете му... Той пребледня като платно, с неуверено движение се смъкна от масата и се олюля. Ойген подскочи към него и го подхвана.

Ернест бърбеше несвързани думи. Върху пода лежеше телеграмата.

Ойген прочете: „Вуйчо Фриц почина. Елсбет“.

Ернест се съвзе и изпадна в истерия. Пренесоха го в съседната стая и се опитаха да го успокоят. Едва след час той се вдигна на крака. Беше бледен като платно и очите му се изцъклиха, добиха неподвижен стъклен блясък. Ойген го попита не желае ли да го придружи. Ернест го изгледа с мътен поглед и без да отговори, се упъти към изхода.

На улицата той повика един фйтон, но неизминал няколко метра, пхна пари в ръката на фйтонджията и тръгна по-нататък пешком.

Опакова машинално вещите си. Под ръката му попадна портретът на Лана — той го скъса на парчета. После поклати глава. Не трябваше да се страхува. И като взе окончателно решение, се отправи към Лана.

Тя дочу приближаването му и извика:

— Моето момче!

Ернест почувства как го шибна вълна на отвращение. Ридания задушаваха гърлото му. Тук, тук той се предаваше недостойно на любов в същото време, когато неговият приятел умираше в самота.

— Скъпи мой... болен ли си? — Уплашена от вида му, тя побърза да го посрещне.

— Това е край... — отговори хладно Ернест и й подаде телеграмата.

— Бедното ми момче — прошепна тя, — остани днес при мен... за да не бъдеш самотен.

— Тази вечер заминавам и повече никога няма да се върна.

— Скъпи... Ти искаш да ме напуснеш?

— Това е решено.

Тя погледна лицето му, студено и замръзнало като мрамор, и разбра — сладостната мъгла се бе разсеяла. И той й стана още по-скъп.

— Скъпи мой, ти не трябва да ме напускаш! Ти ще останеш с мен! Та ти с нищо не можеш да помогнеш там! Ние ще заминем на пътешествие с теб във Франция или Италия... и там ще забравиш скръбта си. Ти ще бъдеш щастлив с мен.

Той я отблъсна.

— Не!

— Кога ще се върнеш!

— Никога!

Като отскочи до писмената маса, тя извади револвер:

— Ти ще останеш с мен!

Без да трепне, той скръсти ръце и я изгледа презрително.

След това се обърна и тръгна към вратата.

Лана захвърли револвера настрана, спусна се към Ернест и го прегърна:

— Скъпи мой... момчето ми... върни се... не ме убивай...

Той я отблъсна и излезе.

Зад гърба му се разнесоха ридания...

Ернест се упъти към гарата. На един кръстопът той се спря и уморено прислони глава към стената на едно здание.

И продължи пътя си.

— Фриц... Скъпи мой... — прошепна той.

И продължи пътя си.

Над главата му нямаше вече звездно блещукане. Заваля сняг... стелеше се бавно на земята.

На следната сутрин Лайпциг се пробуди под снежна покривка.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Розите в мансардата на бляновете увехнаха. Снегът покриваше с тежка пелена таванското прозорче.

Вратата се отвори безшумно и Ернест влезе в стаята на своя приятел.

Смъртта беше сложила своя печат върху лицето на покойника. Неземна мирна радост бе легнала върху благородните му черти.

Ернест се огледа... Всичко беше както преди и все пак... всичко бе някак друго.

— Фриц... — прошепна той.

Мълчанието на смъртта му навяваше страх. Очите му се разтвориха широко.

— Фриц! — извика той и рухна на пода. Ръцете му се протегнаха към покойника, напразно се стараше да сгрее тялото му със своята топлина. Хладното тяло разбуждаше у него усещане за страх и той с трепет помисли за това, че най-скъпоценното за него в света сега му внушава боязън.

И като закри лице с ръцете си, той простена:

— Фриц, приятелю мой... не ме напускай...

Една малка ръка се докосна до рамото му. Той се огледа. Редом с него стоеше Елсбет.

— Ернест — каза тя, подавайки ръката си.

Той не я позна, стори му се по-възрастна.

— Разкажи ми за него — помоли я и скри лице в ръцете ѝ.

С треперещ глас Елсбет разказа за последните минути на Фриц. Разказа му всичко — с изключение на това, което Фриц беше казал за Ернест. И после двамата седнаха редом и безмълвно гледаха покойника.

Елсбет безшумно се изправи и погледна Ернест.

Той трябваше да остане.

— Аз ще дежурия при тялото на моя приятел.

Следобед донесоха ковчега. Ернест не допусна никого до Фриц. Той сам го сложи в цинковия ковчег, в който тялото на приятеля му трябваше да бъде отнесено в крематориума. Поставиха ковчега в ателието.

Госпожа Хайндорф изпрати лавров венец. Ателието бе украсено с венци и цветя. Ернест се разпореди да купят всички рози в града и обсипа с тях приятеля си.

Настъпи последната вечер преди отнасянето тялото в крематориума. Около ковчега горяха десет тежки восъчни свещи. Ернест стоеше до нозете на любимия приятел и не сваляше очи от неговото неподвижно лице. Настъпи нощта — на небето заблестяха звезди.

— Фриц... ти спиш вечен сън... Ти си мъртъв... мъртъв... О, каква ужасна дума!... Само в моята памет ти ще живееш... и твоят лик ще става все по-бледен и по-бледен, докато не настъпи денят, в който и аз ще отида след теб в царството на сенките. Верни приятелю, ти наруши клетвата за вяност — ти си отиде, като не ме взе със себе си...

И той премина в мансардата на бляновете, приближи се до портрета, висящ на стената.

— Умря човекът, който те боготвореше... Какво ще стане с теб? Ти ще му дадеш последното напътствие.

Той откачи портрета от стената и го отнесе в ателието.

— Ти не ще заминеш в последното пътуване сам. Ти ще отидеш с нея.

И той сложи портрета в ковчега. После взе писмата на Лу и ги положи във восъчните ръце на Фриц. Със сухи, възпалени очи той съзерцаваше своя приятел. Докато не дойдоха останалите. После пристигнаха и други познати. Дойдоха служителите.

Ернест стана.

— За него не ще бъде написана книга, името му не ще се спомене от вестниците... Вятърът ще вие над неговия гроб и за него скоро ще забравят. И все пак той ще бъде оплакан така, както не е съдено на кралете. Защото тази загуба е по-голяма и по-значителна от всички загуби: умря истински човек!

Той взе от работниците инструментите и не им позволи да се приближат до ковчега. Когато заковаха капака, се разнесоха

неудържими ридания — не плачеше единствено Ернест, но от устните му се отрониха две големи капки кръв. Изнесоха ковчега.

Ернест почака в ателието, докато Елсбет се отдалечи. И тогава дочу плач, безутешен плач.

— Вуйчо Фриц... сега... аз отново оставам сама...

И той видя до поставката, върху която стоеше ковчегът, Трикс Берген.

* * *

Ковчегът бе изпратен в крематориума в Бремен. По време на изгарянето Ернест свиреше на органа. Никога служащите в крематориума не бяха слушали такава музика. В нея звучеше безпределна скръб. И понякога през мощните акорди на органа се изтръгваше темата на песента:

О, младост — завинаги пролет обречена...

И нежно, нежно акордите затихваха, превръщайки се в мелодията на песента на Фриц:

*Днес ти си далечна, безкрайно далечна
и ние сме други, не както преди...*

* * *

Като се завърна вкъщи, Ернест падна, покосен от треска. Шест седмици той беше между живота и смъртта. Елсбет се погрижи да бъде пренесен в нейната болница и там се грижеше за него. Най-сетне той можа да стане от леглото, но болестта го сломи. Бледен и мълчалив, той стоеше на верандата, заляна от слънцето, и препрочиташе стиховете и писмата на Фриц. Той благоговееше пред Елсбет, както

бедняк пред светица. Не можеше да разбере как е могло да се случи така, че нейният чист живот някога е бил в съприкосновение с неговите греховни дни. И когато тя го напускаше, той гледаше след нея и усещаше болка.

В това време намери едно стихотворение от Фриц, написано с молив на късче хартия:

*Не вярваме на утрото след толкова тъма,
слепи ни светлината, щом спрем да тънем в мрак,
как трепетно съм вярвал — ще дойде тя сама.
От светлина лишаван, лишен от весел звън,
любима — вече чакам дъха на вечността...
И как днес бих могъл да забравя своя сън,
когато бях лишен аз от светлина в нощта.*

Думите се сложиха в мелодия... той написа мрачна, меланхолична песен и даде листа на Елсбет.

След две седмици Ернест оздравя и влачейки тежко крака, се упъти към мансардата на бляновете. Там намери писмо, което очевидно бяха забравили да му отнесат в болницата — това бе писмо от Ойген от Лайпциг.

Ойген пишеше за много различни новини и в края на писмото си съобщаваше: „Лана Райнер стана годеница на княз Расников“.

Ернест се усмихна уморено. Така, значи и това отмина. Учуди се колко много неща в живота, които до неотдавна изглеждаха тъй значителни, могат да отминат безследно.

— Моето сърце опустя — каза той, — Фриц, ти го взе със себе си.

Върху земята отново припаднаха здрачевини. Ернест се забрави в креслото и се вслушваше в невидими гласове. Стените оживяха и му шепнеха за миналото.

— Тебе не трябва да те забравяме... — прошепна Ернест, — всичко принадлежеше на теб... на теб принадлежаха нашите души... Фриц, помогни ми... нима беше нужна тази жертва, за да ме застави да се пробудя от сън?

Той остана в мансардата на бляновете, докато зад прозореца не надвисна нощта — преглеждаше старите книги и писмата.

— Фриц, единствен, кой ще сподели моите радости и скърби?... — извика той. — Елсбет... Миньон... Любима... И ти си загубена за мен... всичко е изгубено... и мъртво...

На следната вечер всички се събраха в мансардата на бляновете. Зад прозореца бе влажно, дъждовито. Капките барабаняха по стъклото на прозореца. Всички мълчаха.

— Колко странно е сега тук — каза Паула, — сякаш душата на стаята е отлетяла.

— Отлетя това, което ни свързваше. Нишката, която ни свързваше, е скъсана — отговори Фрид.

Ернест прочете последното писмо на Фриц. После печално каза:

— Смъртта си е смърт. Не ни е съдено да го видим повече.

— Не — каза Елсбет и гласът ѝ прозвуча уверено. — Смъртта не е смърт! Животът е безкраен и неизчерпаем! Паметта за него и неговата душа ще живеят в нас. Помнете думите му: „Всички сте братя и сестри... и дърветата, и облаците, и морето, и горите...“. Помнете неговите думи и напътствия и от себе си изхождайте към останалите, към общочовешкото. Той стигна края на своя път. Той стигна до човешкото. И той е вечен, навсякъде. Когато гледам блещукането на звездите, аз мисля за него. Той е във всичко — и в мен, и във вас, и в цветята, и в бурята, и в мълчаливия покой. Ние не усещаме телесната му близост, но духовно той е тук. Тежко е, но той продължава да живее в нас. И ние ще запазим неговото наследство.

Ернест се вслуша учуден в нейните думи. Слаба утеха трепна в сърцето му. Нима Елсбет говореше това?

— Каква... си станала ти? — прошепна той.

Елсбет продължи:

— Урната с неговия прах пристигна. Ние ще я запазим в продължение на три дни в мансардата на бляновете, ще я украсим с рози, а после ще я погребем в градината, където цъфтят и рози, и мак. Той обичаше много тези цветя.

И тя обви внимателно урната с рози.

Ернест каза:

— Нима е възможно този малък съд да съдържа всичко, което остана от Фриц? — И сдържайки сълзите си, взе последните бутилки

червено вино и шест бокала. — Шест — каза той, — един за него и един за Лу.

Ернест взе портрета на Фриц и го окачи на същото място, където по-рано беше портретът на Лу.

Тържествено звъннаха бокалите.

С треперещи ръце Ернест запали свещи пред портрета на Фриц. И като че ли в блещукането на свещите портретът оживя. И отново се изпълниха с живот черните приветливи очи и ласкаво се усмихнаха устните...

Здрачевината се съгъстяваше — и всичко беше както преди. Нямаше го само него. И те заплакаха.

* * *

Пролетта, до която Фриц искаше да доживее, дойде с цялата си красота. Приближаваше лятото.

Ернест не забелязваше нищо около себе си. Той стоеше в мансардата на бляновете и пишеше. Не забелязваше пролетта, усещаше само настъпването на нощта, която го откъсваше от перото и хартията. Той работеше над голямо произведение в памет на Фриц. Всичко бе изчезнало, отминало. Остана само любовта към Елсбет. Той не можеше да разбере как е могъл макар и един миг да мисли за Лана. Не беше виждал Елсбет толкова отдавна.

Най-сетне успя да завърши произведението си. В този ден, когато сложи перото настрана и изправи уморения си гръб, получи писмо от директора Борн, който му предлагаше на изгодни условия място на диригент в Мюнхен. Ернест остави писмото настрана. Сега беше цял погълнат от своето произведение и не можеше да мисли за нищо друго. Като излезе от къщи, усети, че лятото е настъпило.

Отиде в парка и се учуди колко свободно и леко бие сърцето му. Отдавна не беше усещал такава бодрост.

Неочаквано съгледа Елсбет. Побърза към нея и гласът му прозвуча почти така, както звучеше преди:

— Елате с мен, Елсбет — успях да завърша нещо хубаво.

Тя го погледна учудена. Отново в него се пробуждаше предишният Ернест, но вече по-зрял и сдържан.

— Да отидем в мансардата на бляновете.

По пътя той ѝ разказа своето произведение.

— Това не е реквием, Елсбет — по-скоро е една сценична творба.

Те се качиха в ателието. Ернест донесе нотите и ги постави върху пюпитъра.

— От съда ми съобщиха за неговата последна воля. Завещанието на Фриц е много кратко: „Всичко, което ми принадлежи, завещавам на моя приятел Ернест Винтер“. Сега ние ще имаме на свое разположение мансардата на бляновете още половин година. Ето партията за гласовете... Цялото произведение е написано по текст от Фриц... Аз написах партията на оркестъра, солото и хора...

... Първата тема: Рози... цветята на неговата любов. В залата е тъмно, както в театъра по време на представление. Оркестърът тихо започва — увертюра... Септакорди във фа мажор, бавно спада в терци сребърният ручей на флейтите, над хора витае напоен със страдание глас: „Рози... цветя на неговата любов“.

Той седна до рояла и свирейки, продължи да обяснява.

— В гълъбовия здрач до урната, обвита с рози, се издига печалният силует на жена. Разсветва... става все по-светло и по-светло. И завесата пада бавно.

... Това е прологът. И отново започва оркестърът. Звучи темата на арфата... Завесата се вдига. Разсветване и море... и човек в черно. Той простира ръце към слънцето. Мъжки глас пее молитва на слънцето.

Втора картина: Творчество. Мъжки и женски гласове пеят песента на творчеството, песента на съзиждането.

Трета картина: Стени, облени от лунна светлина, и над тях две сплетени ръце. Жално и страстно звучат фаготите и ниският глас се носи над риданията на оркестъра. Печалната мелодия отмира.

Люляк в лунна нощ. Цигулки. Мъжът е коленичил пред една девойка. Цигулките пеят за любовта... а томителната мелодия на виолончелото пее за любовта, за тържеството... Мъжът се изправя, редом с него е девойката и над всичко величествено звучи песента на любовта.

Отричането. До масата стои човек, отпуснал уморено глава върху ръцете си. Грозно бучене в оркестъра. Резки дисонанси прорязват

мелодията. Човекът за миг вдига глава... и отново я отпуска безсилно. Сълзи... и музиката рязко се прекъсва.

Последната картина: Гълъбов мрак. Урна. Продължителни лилави акорди — бавно се запалват звездите... смели хроматични гами... Постепенно може да се различи фигурата на човек — той е прострян на земята — изправя се... Пред него се изправя чудно видение... блещукат със сребрист блясък звездите, музика... те вещаят избавление... Човекът коленичи и тя се привежда над него. После се отправя към урната и полага върху нея рози. „О, младост, за сявга повехнала пролет...“ звучи в оркестъра. И той замлъква...

Ернест чувстваше трескава възбуда. На бузите му избиха червени петна. Елсбет се наведе над него, като се мъчеше да прочете написаното. Стъмни се.

— Мъртъв, мъртъв — извика Ернест, потънал в скръб, — всичко е изгубено... това е моето последно произведение... сега искам да умра... сега знам какъв е моят път... — добави той тихо.

— Ти трябва да живееш — прозвуча гласът ѝ.

— Аз загубих всичко, Елсбет. Фриц ни напусна... той е мъртъв... А ти... Елсбет... — И отпаднал, той добави: — Кажи ми... че си ми простила... нощем не мога да заспя... срамно ми е и страдам... Кажи, че си ми простила прегрешението... и тогава аз ще отмина и никога няма да застана на твоя чист път...

Елсбет побледня.

— Ти няма за какво да съжаляваш, Ернест.

Той поклати в отчаяние глава.

— Аз те обичам, Ернест...

Той извика от болка.

— Елсбет, не бъди толкова жестока... Не засилвай моята болка за изгубеното...

Заязващото слънце озари косата ѝ, заблестя в нейните очи.

— Аз те обичам, Ернест.

— Елсбет — и той събори креслото, — ти не знаеш всичко, аз те предадох... измених ти... аз обичах друга...

И отново в здрачевината прозвуча гласът на Елсбет:

— Аз знам всичко...

— Ти... ти знаеш всичко? Че аз... с друга жена... — Той напразно търсеше опора.

— Аз знам всичко, Ернест...
— И... и... ти казваш... Нима това е истина?... Аз не искам да живея... ако това не е така... Елсбет...
— Аз те обичам, Ернест!...
Тържествуващ вик се изтръгна от него, преплетен с ридание:
— Елсбет!... Миньон!... — И той коленичи пред нея.
— Любими...
— Миньон... Миньон... Миньон...

* * *

Стъмни се.
— Кажи ми, любима, как можеш да дариш с такава милост мен, бедния и грешния?
— Ти не си грешил... ти си се заблуждавал... Но ти отново намери себе си.
— В теб, любима... О, защо с нас не е Фриц, защо той не доживя това?
— Той знаеше.
— Знаеше? Фриц... приятелю... със своята смърт ти ми помогна да намеря себе си отново...
И притиснати един към друг, те тръгнаха към мансардата на бляновете. В къта на Бетховен Ернест запали свещите пред портрета на починалия приятел. Златисти отблясъци паднаха върху челото на Елсбет, чело на мадона.
Ернест я погледна и почувства как в него расте съзнанието за щастието, което го е озарило... И като сложи ръка върху нейното рамо, той каза:
— Фриц... любими... твоите деца намериха пътя към себе си... благодаря ти. Намерих отново своя път... Фриц... и щастието е в моите ръце... ти...
— Аз... ти...
И в блещукането на свещите изглеждаше, че черните очи засветиха от живот и ласкавите устни трепнаха, усмихнаха се приветливо...

Издание:

Автор: Ерих Мария Ремарк

Заглавие: Мансардата на бляновете

Преводач: Методи Вечеров

Година на превод: 1930

Език, от който е преведено: немски

Издание: второ

Издател: Издателство „Христо Г. Данов“

Град на издателя: Пловдив

Година на издаване: 1991

Тип: роман

Националност: немска

Печатница: ДФ „Полиграфия“ — Пловдив

Излязла от печат: 30.IX.1991 г.

Редактор: Добромир Тонев

Художествен редактор: Веселин Христов

Технически редактор: Веско Вергилов

Художник: Борис Стоилов

Коректор: Таня Нешева; Боряна Драгнева

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/11161>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.